

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Јесења анализа привредних кретања Министарства финансија, је наставак публикација, које је континуирано од 2001. године за потребе Владе Републике Србије, припремао Републички завод за развој. Поред месечних информација о актуелним економским кретањима, у мају и октобру припремају се опширније анализе (Пролећна и Јесења анализа привредних кретања), које садрже анализу и прогнозу текућих привредних кретања.

Јесења анализа садржи опширнију анализу о актуелним економским кретањима у периоду јануар-август 2011. године са краткорочном прогнозом и проценом основних макроекономских агрегата. Посебна пажња усмерена је на кретања у реалном сектору, процене и прогнозе БДП, агрегатну тражњу, инвестиције, на кретања у спољнотрговинском, монетарном и девизном сектору, тржишту рада, јавним финансијама, регионалном развоју, приватизацији, развоју предузетништва, трендове у ЕУ и окружењу и др.

Јесења анализа садржи посебне прилоге:

- *Прогноза кретања привредне активности - фаза благе контракције - водећи индикатор привредне активности Србије (ВИПАС)*
- *Анализа пословања сектора МСПП за 2010. годину*
- *Фискални капацитет*

За израду **Јесење анализе** коришћени су званични подаци Републичког завода за статистику, Министарства финансија, Министарства економије и регионалног развоја, Народне банке Србије, Републичког фонда за развој, Републичке агенције за приватизацију, Националне службе запошљавања, Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, Београдске берзе, Агенције за привредне регистре, као и резултати истраживања из месечне анкете о пословној клими на основу које се по методологији Европске комисије анализира краткорочна прогноза прерађивачке индустрије (билтен *Коњунктурне перспективе*).

САДРЖАЈ

	<i>Страна</i>
АКТУЕЛНА КРЕТАЊА - РЕЗИМЕ	3
1. Међународна економска кретања	10
2. Национална конкурентност према Светском економском форуму (СЕФ)	13
3. Економски развој	16
3.1. Привредни раст – процена БДП за 2011.	16
3.2. Домаћа тражња	17
3.3. Инвестиције	19
3.4. Спољнотрговинска активност	20
3.5. Индустрија и пословна клима	22
3.6. Грађевинарство	23
3.7. Пољопривреда	24
3.8. Саобраћај и телекомуникације	26
3.9. Трговина на мало	29
4. Тржиште рада	31
4.1. Запосленост	31
4.2. Зараде	32
5. Цене	34
6. Монетарна кретања	35
7. Биланс плаћања	38
7.1. Платни биланс	38
7.2. Спољни дуг	39
8. Јавне финансије	40
9. Резултати приватизације	42
10. Подстицајна политика Фонда за развој Републике Србије	44
<i>ПРИЛОЗИ:</i>	
1. Прогноза кретања привредне активности – фаза благе контракције - водећи индикатор привредне активности Србије (ВИПАС)	46
2. Анализа пословања сектора МСПП за 2010. годину	48
3. Фискални капацитет	51
<i>СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ</i>	

АКТУЕЛНА КРЕТАЊА – РЕЗИМЕ

Борд директора Међународног монетарног фонда одобрио је Србији крајем септембра 2011. нови стенд-бај аранжман из предострожности који ће трајати 18 месеци и омогућити Србији приступ средствима у износу од око 1,1 млрд. EUR. Нови стенд-бај аранжман из предострожности, који подразумева могућност, али не и обавезу повлачења средстава има две главне компоненте: 1) поштовање правила о фискалној одговорности и 2) унапређење инвестиционе климе (Влада Србије не намерава да повуче средства из аранжмана осим ако не дође до значајног погоршања економских активности). Нови аранжман представља потврду да Србија води одговорну економску политику, да тај аранжман има позитивне ефекте на потенцијалне стране улагаче и да ће допринети ублажавању евентуалних последица новог таласа кризе.

Међународна економска кретања. Према оцени Организације за економску сарадњу и развој (OECD) у септембарском *Interim Economic Assessment*, изгледи за економски раст у развијеним земљама знатно су погоршани у другом кварталу, а опоравак светске привреде би могао да буде спорији него што се очекивало у мају.

Европска комисија је 15. септембра 2011. представила своју најновију процену економске перспективе у еврозони и целој ЕУ за 2011. (*EC Interim Forecast*). Констатује се да после јаког првог квартала, и знатног слабљења у Q2, нове пројекције до краја године подразумевају спорији опоравак него што се очекивало у време пролећне прогнозе. Ризици за даљи привредни раст су повећани, пре свега због забринутости за нерешену кризу у евро-зони и њене последице на финансијска тржишта, као и због глобалне економске кризе.

ММФ у свом извештају „Светске привредне перспективе“ (World economic outlook, September 2011) упозорава да је светска економија ушла у опасну фазу. Позитивно је да постоји привредни раст, али је неповољно да је он спор. Оцењујући да светском привредном расту прете озбиљни ризици, ММФ је указао на зависност финансијских потреса и спорог економског раста и у САД и у Европи. Слабљење економије може се прекинути уз три основне мере. Најпре морају се сервисирати јавни дугови. Друго, мора се подржати банкарски систем и, треће, апелује се на САД да смањи енормни буџетски и трговински дефицит. У студији ММФ-а похваљује се Кина јер постаје све мање зависна од извоза и ојачава домаћу потрошњу. Двадесет економски најјачих земаља света предузеће јак и координиран одговор на кризу и наставак подршке банкама, како би се очувала стабилност финансијског тржишта. ЕУ се позива да предузме хитне мере како би се спречило ширење дужничке заразе.

У најновијем **Извештају о конкурентности 2011-2012 Светског економског форума (СЕФ)**, којим су обухваћене 142 земље (три више него у претходном извештају), **Србија заузима 95. позицију и са БДП по становнику од 5.233 USD налази се на зачељу групе од 28 земаља (Фаза 2) које кроз повећање ефикасности теже да остваре економски раст и побољшају своју укупну конкурентску позицију.** Скоро све земље из окружења Србије, налазе се у другој фази развоја, осим Мађарске (48) и Хрватске (76), које су на прелазу ка економски најјачој групи земаља, у којој се већ налази Словенија (57) са БДП по становнику од 23.706 USD. Према рангу укупно 105 показатеља, распоређених у 12 стубова, утврђене су конкурентске предности (ранг од 0-50) и слабости (ранг преко 50) свих држава. Индикатори конкурентности Србије не указују на спремност економије да еволуира у напреднију фазу развоја. У Србији *конкурентску предност* има само 13 показатеља (или 12% од укупних), а *најкритичније области* су *Институције* (стуб 1) и *Сложеност пословања* (стуб 11), у оквиру којих нема ни једне конкурентске предности.

Економски развој. Период јануар-август 2011. карактерише успоравање привредне и спољнотрговинске активности. Забележен је успорен раст кредитне активности банака, укупне штедње становништва, девизне резерве налазе се на задовољавајућем нивоу и изнад су стандардних критеријума оптималности. Повећана тржишна неизвесност од маја, узрокована дужничком кризом у неким земљама евро зоне утицала је на раст премије ризика земље. Јачање динара, започето крајем 2010, настављено је до почетка јуна, када су почели да се јављају депресијацијски притисци. Инфлација, након што је у априлу достигла свој максимум, од маја успорава раст, али је на високом нивоу и изнад горње границе дозвољеног одступања од циља. Незапосленост остаје кључни проблем у 2011. и наредним годинама све док се кроз привредни раст и инвестиције не створе нова продуктивна радна места. *Благи привредни опоравак, заједно са унутрашњом и спољном неравнотежом, носи краткорочне ризике, због чега је даље вођење одговорне економске политике (наставак спровођења структурних реформи у реалном, финансијском и јавном сектору) од кључног значаја за макроекономску стабилност и одржив привредни раст и развој.*

Након значајног раста БДП у Q1 2011. од 3,7% процењује се да је у наредна два квартала дошло до контракције привредне активности. **За првих девет месеци 2011. процењује се раст БДП од 2,4%.** Нижи процењен раст БДП у Q2 и Q3 2011. превасходно је последица пада БДВ сектора трговине (око -5%) и блажих рецесионих сигнала на нивоу целе привреде. Такође, сектори пољопривреде и индустрије (сектори разменљивих добара) остварили су веома низак раст у прва два, односно трећем кварталу, респективно посматрано. У складу са кретањем репрезентативних индикатора **процењена стопа раста БДП за целу 2011. је на нивоу од око 2,2%.**

Домаћа тражња. Процењено кретање компоненти домаће тражње нам указује на њено **позитивно кретање у 2011. у односу на 2010.** захваљујући оживљавању инвестиција. **Према проценама, у 2011. очекује се значајан раст инвестиција од око 11,0%, док ће финална потрошња остати у негативној зони.** Структуру домаће тражње у Србији у 2011. у односу на 2010. карактерише пораст учешћа инвестиција (са 18,8% на 20,4% респективно), смањење учешћа јавне потрошње (са 19,2% на 18,8%) као и смањење личне потрошње (са 79,3% на 77,2%).

Инвестиције. Нови модел економског раста и развоја Србије, који је Влада представила децембра 2010, као једну од важнијих полуга развоја истиче инвестиције. **Кретање индикатора током првог полугођа 2011. указује на нешто динамичнији раст инвестиција,** након драстичног пада у 2009. години (-23%) и готово незнатног раста током 2010. (процена МФ 1%). Током 2011. учешће инвестиција у БДП (20,4%) донекле се повећало на рачун личне потрошње, што представља позитивну тенденцију са становишта употребе БДП, али такође указује на пад животног стандарда и да последице економске кризе нису у потпуности превазиђене. Наговештаји поновног успоравања привредне активности, проблеми нередовног плаћања изведених грађевинских радова, као и тенденција смањења увоза капиталних и интермедијалних производа последњих месеци могли би, међутим, изазвати поновно успоравање и тако крхких инвестиција. **На основу свега сагледаног процена МФ је да ће инвестиције током 2011. остварити раст од 11%.**

Приливи страних директних инвестиција у Србију током 2011. успостављају тенденцију раста. На основу досадашњих кретања и најави појединих инвеститора **процењује се да ће стране директне инвестиције у 2011. достићи ниво од 2,5 млрд. EUR.** Нето стране директне инвестиције у Србију у првих седам месеци 2011. достигле су 985,7 мил. EUR, што је 89,7% више него у истом периоду 2010. Рекордна вредност СДИ нето у 2011. остварена је у јулу (419,6 мил. EUR), захваљујући пристиглој уплати Делезе групе за куповину акција Делта Максика.

Укупна **спољнотрговинска робна размена** у периоду јануар-август 2011, у односу на исти период 2010, виша је за 17,1% и износила је 14,8 млрд. EUR. **Извоз робе забележио је међугодишњи раст од 21,2% и износио је 5,6 млрд. EUR. Увоз робе био је виши за 14,8% и износио је 9,2 млрд. EUR, док је дефицит робне размене био виши за 6,2% и износио је 3,6 млрд. EUR.** Значајан раст извоза резултат је пораста извоза руде метала, основних метала, пољопривредних производа и производа од гуме и пластике, што је последица раста извозне тражње. Покривеност увоза извозом, као један од битних показатеља спољнотрговинске размене, након пада у 2008. години услед економске кризе, наставља да расте. У 2010. остварена је рекордна покривеност увоза извозом од 58,6%, а у првих осам месеци 2011. је повећан и износи 60,4%. Пораст овог показатеља остварен је пре свега као резултат мањих увозних од извозних стопа раста. Најзначајнији спољнотрговински партнери Србије стандардно су Руска Федерација, Немачка и Италија. У региону најзначајнији спољнотрговински партнери у периоду јануар-август 2011. били су: Босна и Херцеговина, Румунија, Мађарска, Словенија, Црна Гора, Хрватска. Према географској структури, највећи обим спољнотрговинске размене остварен је са земљама ЕУ (више од половине укупне размене), док је највећа покривеност увоза извозом остварена са земљама СЕФТА споразума и износи 193,1%. Глобалне тенденције, међутим, указују на постојање могућност новог таласа економске кризе, који ће неминовно утицати на успоравање раста спољнотрговинске активности Србије у наредним месецима, уз наставак бржег раста извоза од раста увоза робе. **За 2011. процењује се раст извоза од 17% и увоза 12%, респективно), уз благо смањивање спољнотрговинског дефицита.**

Физички обим индустријске производње у периоду јануар-август 2011, у односу на исти период 2010. **већи је за 3,0%.** Раст производње остварен је у сва три индустријска сектора: прерађивачкој индустрији 1,6%, снабдевању електричном енергијом, гасом, паром и климатизацији 7,2% и рударству 8,5%. Физички обим индустријске производње **у августу 2011, у односу на август 2010. мањи је за 0,3%.** Међугодишњи раст забележен је у два индустријска сектора: рударству 7,6%, снабдевању електричном енергијом, гасом, паром и климатизацији 2,2%, док је у прерађивачкој индустрији забележен пад од 1,6%. Обим индустријске производње у августу 2011. у односу на август

2010. бележи пад код 14 области (учешће у структури индустријске производње 53%), а раст код 15 области (учешће у структури 47%). Области које су највише утицале на међугодишњи пад индустријске производње у августу 2011. су: производња прехранбених производа, производња деривата нафте, производња основних метала, производња саобраћајних средстава и производња пића. Успоравање тренда раста укупне индустријске производње започетог у мају, настављен је и током летњих месеци (јун-август 2011.) и превасходно је последица пада производње у прерађивачкој индустрији. Узроци лошијих резултата од очекиваних су: пад домаће и ино-тражње, успоравање раста инвестиционе активности, отежана реализација домаћих производа у јужној српској покрајини (од јула 2011), смањена производња основних метала као последица гашења једне високе пећи у смедеревској железари *US Steel*, као и дугорочни проблеми српске индустрије (неликвидност, скупи кредити и лоша технологија). Физички обим индустријске производње у августу 2011. мањи је за 0,5% од остварене производње у јулу 2011.

Међутим, и поред свих проблема са којима се суочава индустријска производња, **процењује се раст физичког обима индустрије у 2011. око 3,5%**. Раст индустрије базира се на повећању њене конкурентности, извозног капацитета, као и привлачењу великих инвеститора. Индустрији, као и пољопривреди треба посветити већу пажњу у 2011. и 2012, јер су то сектори који производе размењива добра која се могу продати на иностраном тржишту. Главни носиоци индустријског раста у 2011. су аутомобилска и прехранбена индустрија. Постоји опасност да се дужничка криза у појединим земљама евро зоне, одрази на смањење нашег извоза у земље које су нам важни трговински партнери, што би се одразило на извозно оријентисане индустријске области. Због тога је у наредном периоду неопходно предузети одређене мере којима би се подржала извозно оријентисана привреда.

Према анкетираним произвођачима прерађивачке индустрије, оцена производње је позитивна и за 10 п. п. је повећана у односу на јул 2011. У односу на август 2010. оцена производње је повећана за 5 п. п. и изнад је дугорочног и просека за 2011. Пад вредности индикатора пословне климе (BCI) прерађивачке индустрије последица је смањених оцена привредника у погледу у погледу кретања укупних и извозних поруцбина. На кретање индикатора позитивно је утицала оцена привредника о кретању производње и залиха готових производа као и повећана очекивања у погледу кретања будуће производње. На основу производних очекивања и индекса индустријске производње, **у наредна три месеца може се очекивати раст индустријске производње.**

Грађевинарство је сектор привреде који је највише погођен светском економском и финансијском кризом, због пада домаће тражње, смањења инвестиција и пооштравања услова кредитирања. У 2010. години пад грађевинске активности износи око 12%. Током првог полугођа 2011. заустављен је двоцифрени пад грађевинске активности. Подаци из првог полугођа 2011. наговештавају успостављање узлазног тренда. Вредност изведених грађевинских радова у периоду јануар-јун 2011. већа је за 13,7%, а број уговорених радова 11,7%, у односу на исти период 2010. Очекиваном опоравку грађевинарства у 2011. години допринеће повећање домаће тражње кроз реализацију инфраструктурних пројеката, реконструкцију и модернизацију инфраструктуре у оквиру јавних предузећа и развој руралне инфраструктуре. **Процењује се раст вредности изведених радова у сталним ценама у 2011. године од 15-18%.**

Пољопривреда. Пољопривреда и прехранбена индустрија представљају један од приоритета у укупном привредном развоју Србије. Ова област остварује знатан девизни прилив од извоза, може брже да се опоравља и да утиче на ублажавање последица светске економске кризе. Сектор пољопривреде, шумарства и рибарства учествује у стварању бруто додате вредности земље у 2010. са 9,6% и у првој половини 2011. са 9,0%. Пољопривредна производња је у Q1 2011. забележила скроман међугодишњи раст БДВ од 0,5%, док је у другом тромесечју ове године остала на нивоу истог периода 2010. У односу на десетогодишњи просек, производња пшенице је већа за 2,4%, док је очекивана производња кукуруза већа за 6,9%, сунцокрета за 14,4%, соје за 24,6%, а шећерне репе мања за 2,4%. **Процена је да ће пољопривредна производња у 2011. бити на нивоу прошлогодишњег просека, а физички обим производње бити на нижем нивоу у односу на 2010. Међутим, с обзиром на знатно повећање цене хране, може се очекивати да се у 2011. БДВ пољопривреде, шумарства и рибарства благо повећа за око 1,0 %.**

Саобраћај и телекомуникације. У првом полугодишту 2011. настављен је тренд раста обима услуга саобраћаја започет почетком 2010. **Забележено је међугодишње повећање физичког обима услуга укупног саобраћаја за 12,1%.** Сектор саобраћаја има знатно учешће у БДВ. Учествује у стварању бруто домаће вредности земље у 2010. години са 5,8% и у првој половини 2011. године са 6,0%. Као

резултат таквих позитивних кретања, област саобраћаја и складиштења је значајан импулс укупном привредном расту. **Процењује се да ће сектор сектора саобраћаја и складиштења у 2011. забележити повећање БДВ од око 6,0% у односу на 2010.** Обим **поштанских активности** у првој половини 2011. године **већи је за 1%** у односу на исти период 2010. **Телекомуникације** константно бележе снажно међугодишње квартално повећање физичког обима услуга, али споријим темпом од досадашњег. У мобилној мрежи реализовано је за 11,6% више минута позива у односу на првих шест месеци 2010. У **фиксној мрежи** број импулса мањи је у унутрашњем саобраћају за -12,3% и у међународном саобраћају за -14,9%.

Неповољне тенденције у трговини на мало су настављене, тако да је продубљен трендни пад промета у трговини на мало започет почетком 2011. Под утицајем смањене домаће тражње, **промет робе у трговини на мало** у првих осам месеци 2011. **реално је мањи за 16,7%** у односу на исти период 2010. Малопродајни промет у августу **на међугодишњем нивоу** реално је мањи **за 18,3%**, док је у односу на јул 2011. реално већи за 3,4%. **За 2011. процењује се пад БДВ сектора трговина од око -2,0% у односу на 2010.**

Тржиште рада. У 2010. и поред опоравка привредне активности запосленост је смањена за 4,9%. Према подацима **Анкете о радној снази из априла 2011. стопа запослености је смањена** за 1,6 п.п. у односу на октобар 2010. и **износила је 45,5%**, док је **стопа незапослености** лица радног узраста (15-64) **повећана** за 2,9 п.п. и **износила је 22,9%**.

У периоду јануар-август 2011. настављена је **тенденција даљег пада укупне запослености** за 3,3% (60.771 лице). Забележен је већи пад броја приватних предузетника и запослених код њих (11,2%) у односу на запослене у предузећима, установама и организацијама (0,7%). Тенденција **благог повећања броја незапослених** забележена је у периоду јануар-август 2011. Просечан број незапослених у првих осам месеци 2011. био је 759.171 лица што је за 0,5% више у односу на исти период 2010. Број незапослених у августу у односу на јул смањен је за 0,4%, а повећан за 3,0% у односу на август 2010. Квалификациона структура незапослених је неповољна: високо је учешће неквалификованих (28,4%), полуквалификованих и радника са нижим стручним образовањем (4,5%) у укупној незапослености. **Стопа регистроване незапослености** у августу 2011. је **29,8%** (са пољопривредним осигураницима је 27,3%).

Погоршање услова на тржишту рада је ублажено захваљујући предузетим мерама за подстицање новог запошљавања, које садрже олакшице за послодавце који запосле нове раднике. Такође, **Националним акционим планом запошљавања за 2011.** дефинисани су приоритети и циљеви политике запошљавања и утврђени програми и мере који ће се реализовати у 2011, како би се достигли циљеви и постигло одрживо повећање запослености. Предвиђена средства за реализацију програма и мера активне политике запошљавања као и финансирање локалних и регионалних акционих планова запошљавања у 2011. износе 5.350 мил. динара.

У 2011. години процењује се благи раст запослености од 0,1% и непромењен број лица која траже запослење.

У првих осам месеци 2011. настављена је тенденција пада реалних просечних бруто и нето зарада у односу на исти период 2010. Просечна бруто зарада исплаћена у периоду јануар-август износила је 51.492 динара и реално је мања за 1,4%, а нето зарада износила је 37.091 динар и реално је мања за 1,3%. У августу на међугодишњем нивоу просечно исплаћена **нето зарада** реално је већа за 2,4%, а у односу на претходни месец **мања је за 1,9%**. Посматрано на нивоу области у августу 2011, распон између највише и најниже просечно исплаћене нето зараде, веома је изражен и износио је 10,3:1. Регионалне разлике у исплаћеним зарадама у августу 2011. и даље су веома изражене. У односу на земље окружења у 2011. зараде у Србији су веће у односу на Бугарску Румунију и Македонију, а ниже од зарада у Словенији, Хрватској, Мађарској и Босни и Херцеговини. **У 2011. предвиђа се раст зарада од 2,1%.**

Просечна пензија у периоду јануар-јул 2011. износила је 21.016 динара и реално је мања за 6,3% у односу на исти период 2010. Просечно исплаћена пензија у јулу 2011. реално је повећана за 0,5% у односу на јун. Однос укупно броја запослених и укупног броја пензионера у јулу износио је 1,1:1, при чему је просечна пензија износила 55% просечне нето зараде.

Цене. **Инфлација је у периоду јануар-август 2011. износила 6,2%** (август 2011/децембар 2010). **Међугодишња инфлација**, након што је у априлу достигла свој максимум (14,7%), од маја успорава раст, и у августу је износила **10,5%** (али је знатно изнад горње границе дозвољеног одступања од циља за август $5,0\% \pm 1,7\%$). У првих осам месеци 2011. општи раст цена опредељен је натпросечним растом цена робе (6,8%), док су цене услуга повећане за 3,7%. Инфлацију остварену у протеклом

периоду 2011. карактерише висок **ниво месечног раста цена** у првом кварталу (од 1,4% до 2,6%), затим успоравање у априлу (1,1%) и мају (0,4%), снижавање потрошачких цена у јуну (0,3%) и јулу (0,5%), док су у **августу** потрошачке цене оствариле **нулти раст**. Имајући у виду да инфлација првенствено зависи од кретања цена хране, с обзиром на високо учешће хране у индексу потрошачких цена (од 37,8%), други и трећи квартал забележили су преокрет у кретању цена хране и пад инфлаторних притисака по том основу, а према првим назнакама овогодишња пољопривредна сезона могла би бити успешнија од прошлогодишње, поред снажног дезинфлаторног фактора ниске агрегатне тражње, очекује се умеренији раст регулисаних цена до краја године. Процењује се да ће се успоравање раста инфлације наставити и у наредном периоду и *да ће инфлација у 2011 бити једноцифрена и нешто изнад горње границе дозвољеног одступања од циља (4,5%±1,5%) са тенденцијом даљег смањивања*, а према проценама НБС, међугодишња инфлација у границама циља ће се наћи у првом полугодишту 2012. године.

Монетарна кретања. У циљу обезбеђења монетарне стабилности, а у складу с актуелним економским кретањима, до априла 2011. вођена је рестриктивна монетарна политика. У периоду јануар-април референтна каматна стопа је повећана са 11,5% на 12,5%. Будући да је процењено да ће у наредном периоду преовлађивати дезинфлаторни притисци, у **јуну 2011. започето је ублажавање монетарне политике** смањењем референтне каматне стопе. У периоду јуни-септембар референтна каматна стопа је смањена са 12,5% на 11,25%. У првих осам месеци 2011. забележен је успорен раст кредитне активности банака (3,3%), укупне штедње становништва (1,9%), девизне резерве налазе се на задовољавајућем нивоу и изнад су стандардних критеријума оптималности (обезбеђују покривеност новчане масе М1 од 413,0%, краткорочног дуга од 1.269,0% и више од седам месеци увоза робе и услуга). Актуелизација кризе јавног дуга у појединим земљама евро зоне од маја утицала је на раст премије ризика земље. Вредност индекса ЕМБИ је за све земље у транзицији повећана, при чему је раст овог индекса за Србију био нешто израженији (**премија ризика Србије је међу највећима у Европи и виша од свих земаља у региону**). Јачање динара, започето крајем 2010, настављено је до почетка јуна, када су почели да се јављају депресијацијски притисци. Курс динара крајем августа 2011. у поређењу с крајем 2010. номинално је ојачао за 5,6%, а реално за 10,4%. Основни циљ монетарне политике остаће одржавање стабилности цена, затим очување и јачање стабилности финансијског система, наставиће се са вођењем политике руковођено флукутирајућег девизног курса, уз подржавање економске политике Владе, која подстиче одрживи привредни раст и развој.

Септембар је донео наставак негативног тренда кретања на тржишту капитала. Посматрано од почетка 2011. основни берзански показатељи, *BELEX15* и *BELEXline* у односу на крај 2010. бележе пад од 15,2% и 15,6%, респективно. Таква ситуација, међутим, није локалног карактера, већ у знатној мери обележава цео регион југоисточне Европе (на регионалним берзама такође се бележи пад вредности референтних индекса). *Промет* на Београдској берзи у првих девет месеци 2011. износио је 22,3 млрд. динара и повећан је за 85,8% у односу на исти период 2010, при чему је промет акцијама повећан за 2,3 пута, док је промет обвезницама смањен за 32,8%.

Платни биланс. Дефицит на рачуну текућих трансакција у периоду јануар-јули 2011. у односу на исти период 2010. већи је за 3,5%, односно за 53,4 мил. EUR и износи 1,6 млрд. EUR. До пораста дефицита текућег биланса дошло је услед пораста дефицита спољнотрговинске размене од 7,4% (202,0 мил. EUR), као и пораста дефицита на позицији дохотка од 5,7% (22,9 мил. EUR). **Укупан платни биланс** у периоду јануар-јули је у **суфициту од 496,3 мил. EUR**, док је у истом периоду 2010. био у дефициту од 845,3 мил. EUR.

Спољни дуг крајем јула 2011. износио је 23,1 млрд. EUR, што у односу на 2010. представља смањење за 2,8% односно за 671,4 мил. EUR. Структуру укупног спољног дуга карактерише **учешће дугорочних обавеза од 96,4%**, што је у односу на децембар 2010. пораст за 4,1%. **Дугорочне обавезе** су у јулу 2011. посматрано у односу на децембар 2010. оствариле **пораст за 1,5%**, односно за 337,5 мил. EUR. У структури дугорочних обавеза, јавни сектор у јулу 2011. учествује са 42,6%, а приватни сектор са 57,4% (учешће дуга банкарског сектора у приватном сектору износило је 27,1%, а предузећа 72,9%). **Краткорочни дуг** је у укупном спољном дугу у јулу 2011. **имао учешће од 3,6%**. У структури краткорочног дуга преовлађује учешће дуга банака од 90,6%, док учешће дуга предузећа износи 9,4%.

На крају другог квартала 2011. дошло је до смањења номиналне вредности спољног дуга на основу курсних разлика, односно апресијације евра у односу на долар, као и специјалних права вучења.

Валутну структуру спољног дуга карактерише доминантно учешће евра од 77,3%, долара 9,4%, специјалних права вучења 8,5%, швајцарског франка 4,1% и осталих валута 0,7%.

Јавне финансије. Фискална кретања у периоду јануар-јул 2011. године показују да су **јавни приходи** сектора државе (712,7 млрд. динара) номинално већи за 6,7%, а **реално мањи за 5,6%** у односу на исти период 2010. Консолидовани **јавни расходи** у првих седам месеци 2011. године (801,7 млрд. динара) остварили су номинални раст од 9,4% и **реални пад од 3,2%** у односу на исти период 2010. **Дефицит** консолидованог сектора државе повећан је са 64,9 млрд. динара у периоду јануар-јул 2010. на **89,0 млрд. динара** у периоду јануар-јул 2011. године (**4,5% БДП**).

Примања буџета у периоду јануар-август 2011. износила су 475,3 млрд. динара, а **издаци буџета** 569,4 млрд. динара. У односу на исти период 2010. примања буџета **реално су мања за 5,9%**, а издаци буџета **за 0,4%**. **Буџетски дефицит** повећан је са 59,3 млрд. динара у првих осам месеци 2010. на **94,1 млрд. динара** у првих осам месеци 2011.

Крајем септембра 2011. Србија је по први пут на иностраном тржишту продала еврообвезнице у вредности од 1 млрд. USD (десетогодишње државне хартије од вредности са годишњом каматом од 7,25%). То су дугорочни извори финансирања и биће искоришћени за постепено покривање ликвидности буџета. Србија је постигла договор са Светском банком и Међународним монетарним фондом о повлачењу прве транше од 200 мил. USD од раније договореног кредита СБ. Половина тих средстава ће бити искоришћена за подршку буџету, а друга половина за енергетски систем, финансирање безбедности путева и здравство.

Фискална политика спроводиће се у наредном периоду у складу са правилима фискалне одговорности. Влада је преузела одговорност за јачање дисциплине у области јавних финансија и да ће **фискални дефицит у 2011.** износити **4,5% БДП (јавни дуг нешто изнад 40% БДП)**, а у **2012. години 4% БДП**, као и да се у **наредним годинама** постепено смањује до нивоа од **1%**, а да **јавни дуг** не пређе **45% БДП**. За остварење тог циља предстоји системска реформа јавног сектора и повећање ефикасности основних функција државе, уз смањивање јавне потрошње.

Приватизација. У периоду **2002-2011.** у Србији, методом тендерске и аукцијске приватизације и продајом мањинских пакета акција на тржишту капитала, приватизовано је 3.017 предузећа, што је имало за резултат приватизациони приход од 3,7 млрд. ЕУР и уговорене инвестиције од 1,4 млрд. ЕУР. Међутим, услед непоштовања уговорних обавеза раскинуто је 636 уговора или 21%, тако да је **нето ефекат приватизације 2.381 продато предузеће, 2,6 млрд. ЕУР приватизационих прихода и 1,1 млрд. ЕУР за инвестиције.** У периоду **јануар-септембар 2011.** методом тендерске и аукцијске приватизације и продајом мањинских пакета акција на тржишту капитала, **приватизовано је 12 предузећа**, што је имало за резултат **приватизациони приход од 13,1 мил. ЕУР** и уговорене **инвестиције од 4,3 мил. ЕУР.** Услед непоштовања уговорних обавеза од јанура до септембра 2011. поништено је 4 тендера и 27 аукција;

Подстицајна политика Фонда за развој Републике Србије. Фонд за развој је до септембра 2011. за **381 дугорочни инвестициони програм** одобрио финансијска средства у укупном износу од **8,4 млрд. динара за 110 општина** (од којих су 9 са територије Косова и Метохије). Реализацијом ових програма планирано је отварање **3.215 нових радних места.** Са територијалног аспекта Београдски регион је имао највеће учешће у расподелама Фонда (24,3% укупних средстава за 24 програма). За бржи развој **изразито недовољно развијених општина**, одобрено је **1,7 млрд. динара, за 63 програма**, што чини 20,6% укупних средстава. Реализацијом ових програма планирано је отварање **955 нових радних места.** Изразито неразвијених општина (од 46 општина, средства Фонда привукло је 28) износ финансијских средстава (за 49%) и број тражених кредита (4 пута) нижи су у односу на исти период 2010. За **15 девастираних општина**, одобрено је **995,4 мил. динара за 25 програма**, што чини 11,8% укупних финансијских средстава. Реализацијом ових пројеката (59,2% односи се на улагање у модернизацију), планира се отварање **562 нова радна места.**

Резултати посебних истраживања и анализа:

Прогноза кретања привредне активности – фаза благе контракције -водећи индикатор привредне активности Србије (ВИПАС). Анализа кретања водећег индикатора привредне активности има за циљ утврђивање коњунктурних циклуса привредне активности и представља основни елемент прогнозе БДП. **Водаћи индикатор ВИПАС** указао је и на достизање врха експанзивног циклуса крајем 2010. и прелазак из фазе експанзије у фазу благе контракције привредног циклуса Србије почетком првог квартала 2011. Важно је напоменути да је водећи индикатор привредне активности Србије **предвидео и контракционе тенденције све до 4 квартала**

2011. У наредних 5 месеци, тј до другог квартала 2012. очекује се стагнација привредне активности, уколико не дође до битнијих промена у глобалним економским токовима.

Анализа пословања сектора МСПП за 2010. годину указује да су ефекти рецесије (смањење спољне и унутрашње тражње, инвестиција, пораст ризика и трошкова улагања, као и страх од неуспеха) негативно утицали на пословање привредних субјеката и смањење конкурентности сектора МСПП.

Статистички, сектор МСПП у 2010. ангажовао је 45,4% укупне запослености, 43,9% укупних инвестиција, остварио 44,5% извоза, 52,3% увоза, генерисао 63,3% спољнотрговинског дефицита привреде Србије и учествовао са око 33% у БДП Републике. Компаративна анализа развијености сектора МСПП у Србији и у земљама ЕУ, показала је да је према учешћу у броју предузећа и запослености, као и оствареном промету и БДВ-у, сектор МСПП Србије на нивоу просека ЕУ. Међутим, велико је заостајање сектора МСПП Србије у односу на просек ЕУ ако се посматрају промет по запосленом, БДВ по запосленом и профит по запосленом. Упоредна анализа инвестиција по запосленом и инвестиција по предузећу у земљама окружења и ЕУ-27 указује на значајно нижи ниво ових показатеља у Србији, како за сектор МСПП тако и за укупну привреду.

Фискални капацитет. Ако посматрамо релативни фискални капацитет, односно приходе по глави становника, **већина градова и општина има приходе по глави становника испод националног просека,** што јасно показује да је њихов укупан фискални капацитет слаб. Главни град располаже са 50.888 динара буџетских прихода по глави становника, односно скоро пет пута има више приходе од Богатића и Житорађе, који се налазе на дну лествице. Градови без Београда и Новог Сада располажу са 19.186 динара по становнику, што представља 73,2% републичког просека (26.211 динара). Приходи по становнику у изразито недовољно развијеним општинама износе 14.235 динара, односно 54,3% републичког просека. Приходе по становнику ниже од 60% просека Србије остварују 62 јединице локалне самоуправе; од тога 26 општина и градова има приходе ниже од 50% републичког просека. У стварању буџетских прихода Републике, град Београд учествује са 43,7%. Остала 22 града учествују са 30,1% у стварању прихода, док 142 општине учествују са 26,3%.

Закон о изменама и допунама Закона о финансирању локалне самоуправе, који ће се примењивати од 1. октобра 2011, **представља корак у успостављању фискалне и финансијске децентрализације.** Градови и општине добијаће двоструко више од пореза на зараде који се плаћа према пребивалишту запосленог, односно уместо досадашњих 40% добијаће 80%. Град Београд, као најразвијенији град, добијаће 70% од пореза на зараде и неће добијати трансфере из републичког буџета, јер ће се та средства сливати у новоформирани трансфер солидарности. Неразвијени градови и општине добијаће неизмењен износ трансфера из републичког буџета, док ће развијени градови добијати двоструко мање трансфера, али ће имати дупло више средстава од пореза на зараде као и средства из трансфера солидарности.

Прогноза основних макроекономских индикатора у 2011.

Реалан раст у %	2010	Прогноза 2011
Бруто домаћи производ	1,0	2,2
Бруто додата вредност по делатностима		
Индустрија*	0,2	4,0
Пољопривреда	-0,4	1,0
Инвестиције	1,0	11,0
Извоз робе и услуга	18,8	17,0
Увоз робе и услуга	9,3	12,0
Запослени	-4,9	0,1
Незапослени	-0,3	0,0
Нето зараде	0,7	2,1
Инфлација	10,3	8,0
Буџетски дефицит (% БДП)	-4,6	-4,5

Извор: РЗС и Министарство финансија

* Процењује се раст физичког обима индустријске производње од 3,5% у 2011.

1. Међународна економска кретања

Према оцени Организације за економску сарадњу и развој (OECD) у септембарском *Interim Economic Assessment*, изгледи за економски раст у развијеним земљама знатно су погоршани у другом кварталу, а опоравак светске привреде би могао да буде спорији него што се очекивало у мају.

Привредни опоравак је у застоју у великим индустријализованим државама, због чега је и најновија прогноза знатно лошија у односу на прогнозу у мају. OECD предвиђа да ће економски раст у седам најразвијенијих земаља света (Г7), коју чине САД, В. Британија, Канада, Француска, Немачка, Италија и Јапан, од јула до септембра, бити око 1,6% на годишњем нивоу, а у последњем кварталу само 0,2%. Предвиђено је да ће амерички привредни раст у трећем тромесечју бити око један одсто на годишњем нивоу, да би касније успорио на 0,4% у четвртном тромесечју. OECD за три највеће привреде еврозоне: Немачку, Француску и Италију, очекује да остваре комбиновани раст од 1,4% у трећем и пад од 0,4% четвртном тромесечју. Међугодишњи привредни раст у Г7 без Јапана имаће стопу мању од 1% у другој половини 2011. године. Неизвесност у вези ове пројекције је неуобичајено висока. Ризик од још већег негативног привредног раста у будућности постао је већи у неким великим привредама ОЕЦД, али пад какав је био 2008/09 није предвиђен.

Светска трговина је стагнирала у другом кварталу, само делимично услед поремећаја у глобалним ланцима снабдевања после мартовске катастрофе у Јапану (не само за моторна возила). Обнављање ланаца снабдевања требало би да појача раст у преосталом делу ове године.

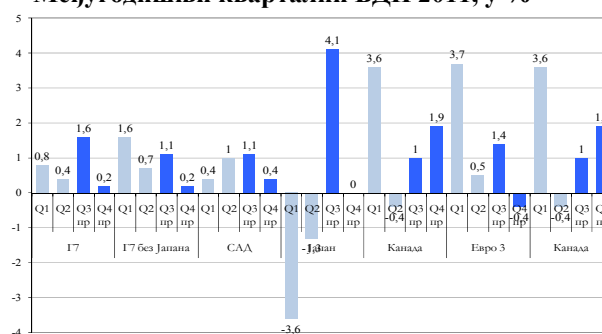
Раније побољшања на тржишту рада сада слабе, намере о запошљавању се смањују и ризици да би висока стопа незапослености могла да се учврсти постају већи.

Улагање је у многим земљама ОЕЦД и даље знатно испод историјског просека, нудећи могућност за обнављање корпоративне потрошње у наредним месецима, уколико неизвесност ослаби.

Истиче се да је дошло до великог губитка поверења у владе, како међу компанијама, тако и у домаћинствима. Порука владама јесте да покушају да врате поверење, пре свега здравим средњорочним плановима, али да истовремено буду спремне за брзе, краткорочне мере, уколико се ситуација погорша. Централне банке се позивају да каматне стопе задрже на

ниским нивоима и буду спремне да предузму друге олакшице.

Међугодишњи квартални БДП 2011, у %

Извор: Interim Economic Assessment, 8 септембар 2011, ОЕЦД

Европска комисија је 15. септембра 2011. представила своју најновију процену економске перспективе у еврозони и целој ЕУ за 2011. (*EC Interim Forecast*). Документ укључује процене за раст БДП и инфлације у ЕУ и еврозони, као и детаљне пројекције за седам највећих земаља чланица ЕУ: Немачка, Шпанија, Француска, Италија, Холандија, Пољска и Велике Британије. Констатује се да после јаког првог квартала, и знатног слабљења у Q2, нове пројекције до краја године подразумевају спорији опоравак него што се очекивало у време пролећа прогнозе. Ризици за даљи привредни раст су повећани, пре свега због забринутости за нерешену кризу у евро-зони и њене последице на здравље финансијских тржишта, као и због глобалне економске кризе.

Иако прогнозе за раст БДП-а за 2011, као целини остаје на непромењеном нивоу од 1,6% у евро зони и 1,7% за ЕУ, очекује се успоравање у другој половини године. Ревизија на ниже односи се на Q3 и Q4 у ЕУ као целини и у евро зони. Стопе раста БДП за обе области су ревидиране на доле за 0,2 односно 0,3 процентна поена. Неколико фактора указују на успоравање раста: нето раст извоза, који је био главни мотор раста у другом кварталу успорава, док слабљење пословања и показатељ осећања потрошача (ESI) указују на слабљење домаће тражње. Напетост на финансијском тржишту и дужничке кризе оставиле су траг на поверење и повећање инвестиционих трошкова.

После убрзавања у првој половини ове године услед раста цена енергената, очекује се постепено успоравање инфлације. Од ниже цене робе широке потрошње, побољшавања глобалне тражње и умереног раста плата се очекује да ублажи инфлаторне притиске. Инфлација мерена хармонизованим индексом потрошачких цена (HICP) за ЕУ и еврозону прогнозирана је на 2,9% и 2,5%, респективно, за годину у целини.

Реални раст БДП и инфлација								
	Држава	Промене у односу на исти квартал, у %				Међугодишње стопе раста, у %		
		Остварено		Прогноза		Остварено	Прогноза	
		2011/Q1	2011/Q2	2011/Q3	2011/Q4	2010	Мај 2011	Септембар 2011
БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД	Немачка	1,3	0,1	0,4	0,2	3,7	2,6	2,9
	Шпанија	0,4	0,2	0,1	0,1	-0,1	0,8	0,8
	Француска	0,9	0,0	0,2	0,2	1,5	1,8	1,6
	Италија	0,1	0,3	0,0	0,0	1,3	1,0	0,7
	Холандија	0,8	0,1	0,1	0,1	1,8	1,9	1,7
	Евро зона	0,8	0,2	0,2	0,1	1,8	1,6	1,6
	Пољска	1,1	1,1	0,6	0,5	3,8	4,0	4,0
	В.Британија	0,5	0,2	0,4	0,3	1,4	1,7	1,1
ЕУ27	0,7	1,0	0,2	0,2	1,8	1,8	1,7	
ИНФЛАЦИЈА МЕРЕНА ХАРМОНИЗОВАНИМ ИНДЕКСОМ ПОТРОШАЧКИХ ЦЕНА	Немачка	2,2	2,5	2,5	2,0	1,2	2,6	2,3
	Шпанија	3,2	3,3	2,8	2,3	2,0	3,0	2,9
	Француска	2,0	2,2	2,1	2,1	1,7	2,2	2,1
	Италија	2,3	2,9	2,5	2,5	1,6	2,6	2,6
	Холандија	2,0	2,4	2,8	2,7	0,9	2,2	2,5
	Евро зона	2,5	2,8	2,5	2,2	1,6	2,6	2,5
	Пољска	3,6	4,0	3,7	3,4	2,7	3,8	3,7
	В.Британија	4,1	4,4	4,9	4,2	3,3	4,1	4,4
ЕУ27	2,9	3,2	3,0	2,7	2,1	3,0	2,9	

Извор: European Economic Forecast, September 2011, European Commission

ММФ у свом извештају „Светске привредне перспективе“ (World economic outlook, September 2011) упозорава да је светска економија ушла у опасну фазу и позива лидере да предузму хитну заједничку акцију. Позитивно је да постоји привредни раст, али је неповољно да је он спор.

Оцењујући да светском привредном расту прете озбиљни ризици, ММФ је указао на зависност финансијских потреса и спорог економског раста и у САД и у Европи. У Европи је, како се наводи у извештају ММФ-а, дужничка криза натерала банке да смање кредитирање. Истовремено је у САД летошњи снажан пад цена акција неповољно деловао на поверење потрошача и пословно поверење и вероватно ће допринети паду потрошње. То је успорило раст и подстакло бројне инвеститоре да измештају новац, односно да са улагања у акције прелазе на сигурније инвестиције, попут државних обвезница.

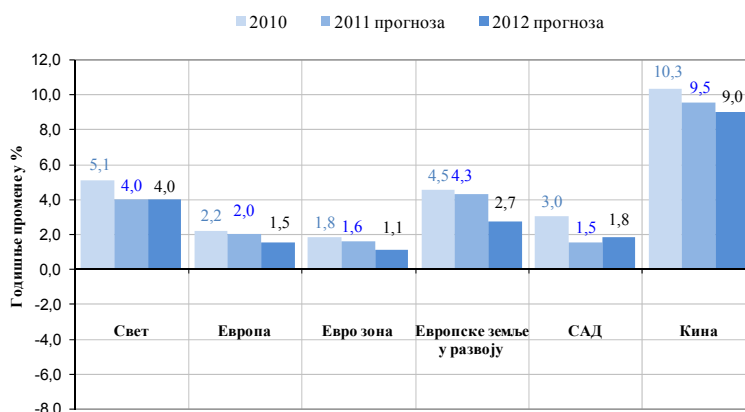
Из ММФ-а поручују Европи и САД да буду одлучнији у смањивању буџетских дефицита. Такође је ММФ указао на потребу да европске банке што пре повећају резерве и то изнад новог минималног нивоа који би требало да се примењује од 2019. године. Истовремено америчка економија има много проблема, наводи ММФ и посебно указује на стопу незапослености за коју очекује да 2012. године буде у просеку 9%.

Низ негативних околности (земљотрес и цунами у Јапану, немири у земљама богатим нафтом, дужничка криза у појединим земљама еврозоне и гигантски дефицит САД) утицао је

да ММФ коригује процене раста за ову и следећу годину. Глобални привредни раст ће износити свега четири одсто, уместо најпре предвиђаних 4,5%. Због песимистичких изгледа глобалног привредног опоравка, ММФ је за наредну годину снизио чак и прогнозу привредног раста друге економије света - Кине са 9,5 на 9%. Међутим, то повећање је неједнако распоређено. Ове године земље у развоју бележе раст од 6,5%, што охрабрује, али истовремено развијене економије расту само 1,6%. ММФ је прогнозу привредног раста САД у овој години спустио на само 1,5% са у јуну прогнозираних 2,5%. У идућој години ММФ у САД очекује раст од 1,8%, док је пролетос за 2012. прогнозирао раст од 2,7%. ММФ је смањило и процену раста 17-члане зоне евра на 1,6% ове и 1,1% идуће године. Пре само три месеца Фонд је зони евра прогнозирао раст од два одсто ове и 1,7% наредне године.

Слабљење економије може се прекинути уз три основне мере. Најпре морају се сервисирати јавни дугови, при чему штедња не сме бити толико брутална да угрожава коњукуру и раст. Друго, мора се подржати банкарски систем и, треће, апелује се на САД да смањи енормни буџетски и трговински дефицит. У студији ММФ-а похваљује се Кина јер постаје све мање зависна од извоза и ојачава домаћу потрошњу. Двадесет економски најјачих земаља света предузеће јак и координиран одговор на кризу и наставак подршке банкама, како би се очувала стабилност финансијског тржишта. ЕУ се позива да предузме хитне мере како би се спречило ширење дужничке заразе.

Бруто домаћи производ

Извор: World Economic Outlook, September 2011, IMF

Реални раст БДП и незапосленост

Држава	БДП			Незапосленост		
	Остварено	Прогноза		Остварено	Прогноза	
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Свет	5,1	4,0	4,0	-	-	-
Евро зона 17	1,8	1,6	1,1	10,1	9,9	9,9
Немачка	3,6	2,7	1,3	7,1	6,0	6,2
Шпанија	-0,1	0,8	1,1	20,1	20,7	19,7
Француска	1,4	1,7	1,4	9,8	9,5	9,2
Италија	1,3	0,6	0,3	8,4	8,2	8,5
Austrija	2,1	3,3	1,6	4,4	4,1	4,1
Словенија	1,2	1,9	2,0	7,3	8,2	8,0
Словачка	4,0	3,3	3,3	14,4	13,3	12,3
Европске земље у развоју	4,5	4,3	2,7	-	-	-
Пољска	3,8	3,8	3,0	9,6	9,4	9,2
Румунија	-1,3	1,5	3,5	7,6	5,0	4,8
Мађарска	1,2	1,8	1,7	11,2	11,3	11,0
Бугарска	0,2	2,5	3,0	10,3	10,2	9,5
Србија	1,0	2,0	3,0	19,6	20,5	20,6
Хрватска	-1,2	0,8	1,8	12,2	12,7	12,2
САД	3,0	1,5	1,8	9,6	9,1	9,0
Јапан	4,0	-0,5	2,3	5,1	4,9	4,8
Русија	4,0	4,3	4,1	7,5	7,3	7,1
Кина	10,3	9,5	9,0	4,1	4,0	4,0

Извор: World Economic Outlook, September 2011, IMF

2. Национална конкурентност према Светском економском форуму (СЕФ)

Више од три деценије годишњи извештаји о конкурентности Светског економског форума кроз анализу многобројних фактора омогућавају националним привредама да идентификују потенцијалне институционалне и тржишне препреке за постизање одрживог економског раста и дугорочног просперитета, узимајући у обзир последице садашњих активности на будући развој. Од 2005. године, СЕФ анализу конкурентности заснива на композитном **Индексу глобалне конкурентности (GCI)**, који дефинише конкурентност као скуп институција, политика и фактора који одређују ниво продуктивности једне земље (изражен преко БДП по становнику у USD), а који, заузврат, детерминише степен развоја који може бити остварен. Другим речима, иако продуктивност земље јасно одређује њену способност да остварује више нивое прихода својим грађанима, то је такође, једна од централних детерминанти поврата инвестиција као кључног покретача привредног раста и развоја.

Индекс глобалне конкурентности се састоји од *дванаест стубова* сврстаних у три подиндикатора: *основни услови, повећање*

ефикасности и иновативни фактори, који показују квалитет достигнутог развоја појединих економија. Земље су разврстане у три групе у зависности од оствареног нивоа БДП по становнику, с тим што се у прву групу сврставају све земље у чијем извозу примарни производи учествују више од 70% (петогодишњи просек), без обзира на ниво продуктивности.

Према подацима ММФ, Србија је од 2005-2008. године повећавала **БДП по становнику** у просеку 19% годишње, али је у 2009. и 2010. у условима глобалне економске кризе остварила пад овог индикатора. Све до 2008. године БДП по становнику Србије се приближавао просеку земаља Западног Балкана и 2008. године надмашио просек за 2 процентна поена. Међутим, овај показатељ је у 2009. нижи за 3 пп, а у 2010. за 7 пп од просека земаља Западног Балкана, из чега се може закључити да је рецесија која је захватила светску привреду више погодила српску економију од осталих земаља из ове групе. Такође, индекс БДП по глави становника Србије је међу најнижим у Европи и 3 пута је мањи у односу на просек Европске уније.

Србија према индикаторима конкурентности у поређењу са ЕУ27 и просеком земаља Западног Балкана

ММФ БДП 2010	у USD		Индекс			
			2010/2009	2010/2005	ЕУ27=100	ЗБ=100
БДП по становнику	5.233		92,8	154,3	17,2	93,4
WEF Global Competitiveness Index (GCI) 2012/2011	ранг	вредност	Индекс вредности			
			2011/2010	2011/2007	ЕУ27=100	ЗБ=100
GCI	82	3,88	101,0	102,6	82,3	96,3
<i>Подиндекс А: ОСНОВНИ УСЛОВИ</i>	72	4,28	103,1	102,1	82,2	94,9
1. стуб: Институције	87	3,15	98,7	93,5	68,5	84,8
2. стуб: Инфраструктура	80	3,67	108,3	134,9	72,2	95,0
3. стуб: Макроекономска стабилност	71	4,48	110,6	97,2	90,7	95,4
4. стуб: Здравство и основно образовање	58	5,82	97,8	96,4	93,7	100,9
<i>Подиндекс Б: ПОВЕЋАЊЕ ЕФИКАСНОСТИ</i>	84	3,73	99,5	104,8	80,0	96,7
5. стуб: Високо образовање и обука	71	3,98	99,3	109,0	78,3	95,9
6. стуб: Ефикасност тржишта робе	88	3,49	97,8	98,9	75,7	86,1
7. стуб: Ефикасност тржишта радне снаге	80	3,94	97,0	102,1	87,9	92,8
8. стуб: Развој финансијског тржишта	85	3,74	97,4	100,3	84,2	97,7
9. стуб: Технолошка спремност	64	3,63	106,5	108,7	71,5	93,9
10. стуб: Величина тржишта	96	3,61	100,3	111,8	84,1	120,9
<i>Подиндекс Ц: ИНОВАТИВНИ ФАКТОРИ</i>	95	2,99	98,4	90,6	69,0	92,3
11. стуб: Сложеност пословања	98	3,08	97,8	87,3	66,7	86,9
12. стуб: Иновације	90	2,90	99,0	94,2	71,7	98,8

Напомена: ранг од 142 посматране земље; вредност индекса од максималних 7; Вредност за Западни Балкан израчуната као просек вредности за Албанију, Босну, Македонију, Хрватску, Црну Гору и Србију

Извори: ММФ - The World Economic Outlook, WEF - Global Competitiveness Reports

У најновијем *Извештају о конкурентности 2011-2012*, којим су обухваћене 142 земље (три више него у претходном извештају), **Србија заузима 95. позицију и са БДП по становнику од 5.233 USD налази се на зачелју групе од 28 земаља (Фаза 2) које кроз повећање ефикасности теже да остваре економски раст и побољшају своју укупну конкурентску позицију.** Скоро све земље из окружења Србије, налазе се у другој фази развоја, осим Мађарске (48) и Хрватске (76), које су на прелазу ка економски најјачој групи земаља, у којој се већ налази Словенија (57) са БДП по становнику од 23.706 USD.

У 2011. години Србија је побољшала свој ранг за једну позицију, али је и даље једна од најнеконкурентнијих земаља на европском континенту - **једино БиХ заузима лошију позицију од Србије.** Већи ранг постигнут је због побољшања у оквиру *стуба 3. Макроекономска стабилност* за 18 позиција (побољшање буџетске равнотеже, већа бруто национална штедња, мање каматне стопе), иако је дошло и до повећаног учешћа јавног дуга у БДП (пад овог индикатора са 53. на 85. место). Напредак у домену *Инфраструктуре* у последње две године постигнут је због укључивања индикатора број корисника мобилних телефона и фиксних линија, док развој других инфраструктурних фактора значајно заостаје (оцена квалитета путева 2,4, а железнице 1,7). Од европских земаља које се налазе у групи Фаза 2, Албанија је направила највећи скок од 10 позиција, БиХ је напредовала за 2 места, док су пад забележиле Црна Гора (11 позиција), Румунија (10) и Бугарска (3).

GCI – поређење земаља у окружењу

	GCI ранг			БДП по стан. 2010, у USD
	2011	2010	промена	
Мађарска	48	52	-4	12,879
Словенија	57	45	12	23,706
Црна Гора	60	49	11	6,589
Бугарска	74	71	3	6,334
Хрватска	76	77	-1	13,720
Румунија	77	67	10	7,542
Албанија	78	88	-10	3,677
Македонија	79	79	0	4,431
Србија	95	96	-1	5,233
БиХ	100	102	-2	4,319

Извор: WEF

У Србији очигледно још увек постоји значајан утицај државе на економска кретања, али се и ефикасност привреде не побољшава у довољној мери, због чега Србија не достиже боље конкурентске позиције на светској ранг листи, као што то чине остале земље Западног Балкана. За земље у фази развоја у којој се

налази и Србија, најважније су достигнуте вредности показатеља у оквиру подиндекса Б. Повећање ефикасности. Иако је дошло до раста овог подиндекса за 3 позиције, на основу остварених резултата, Србија се налази у веома неповољном конкурентском положају, јер је према већини показатеља испод просека земаља из друге фазе развоја, а то значи да је далеко од просека земаља чланица Европске уније. Без модернизације производних капацитета, уз константно улагање у образовање и унапређивање стручности радника, Србија не може да побољша ефикасност ни у другим привредним сферама нити може да достигне виши степен развијености. Дугорочно посматрано, људски капитал и технологија су два кључна фактора која детерминишу одржив економски раст и конкурентан положај једне отворене тржишне привреде.

Годишња промена ранга показатеља конкурентности Србије (2010-2011)

Извор: WEF

Србија је константно **изнад просека припадајуће групе** једино у области здравства и основног образовања (сви показатељи рангирали су између 17. и 65. позиције), у 2011. изнадпросчени ранг бележи у стубу 9. Технолошка спремност и стубу 10. Величина тржишта, док се приближава просеку у области високог образовања и обуке, пре свега због већег обухвата високим образовањем.

Области у којима Србија **значајно заостаје** од земаља из групе у којој се налази су институције, ефикасност тржишта робе и сложености пословања, где је највећи број показатеља изнад 130. позиције.

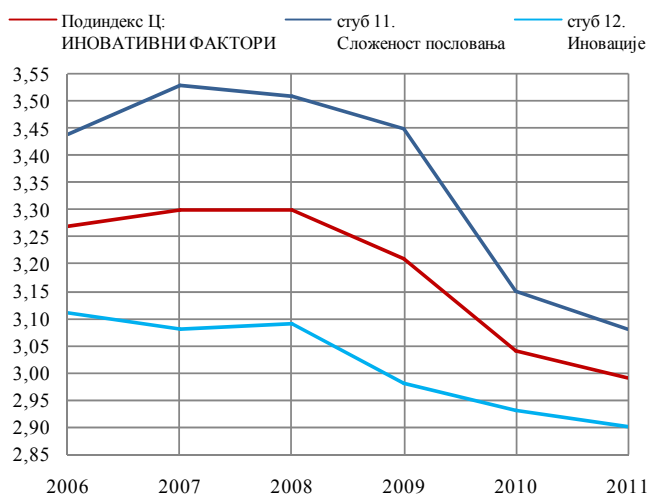
Индикатори конкурентности Србије и припадајуће групе земаља 2011.

Извор: WEF

Највеће погоршање ранга Србије и пад за 11 позиција у 2011. години је у оквиру подиндекса Ц *Иновативни фактори*. Овај индикатор, као и стубови унутар њега, константно бележе пад вредности од 2007. године, што су главна ограничења и разлози зашто Србија не може да оствари значајније побољшање конкурентског положаја.

Кретање вредности подиндекса Ц: Иновативни фактори 2006-2011

Извор: WEF

Уско повезана са овим проблемом је и неефикасност тржишта рада у Србији (стуб 7.) чији је ранг у односу на претходну годину мањи за 10 позиција: Србија се годинама суочава са одливом мозгова (136. позиција), не само због могућности веће зараде висококвалификованих радника у иностранству, већ и бољих услова за научноистраживачки рад, што захтева предузимање подстицајних мера за останак најбољих дипломираних студената и истраживача, као и доношење дугорочног

плана повратка наших научника из дијаспоре. Присутна су и друга ограничења која умањују ефикасност коришћења талената, па тако продуктивност и креативност радника углавном није мерило за плату, а на руководећим позицијама обично нису професионални менаџери, изабрани због своје квалификованости и радних заслуга.

Према рангу укупно 105 показатеља, распоређених у 12 стубова, утврђене су конкурентске предности (ранг од 0-50) и слабости (ранг преко 50) свих држава. Индикатори конкурентности Србије не указују на спремност економије да еволуира у напреднију фазу развоја.

Конкурентске предности Србије

	стуб	ранг
• телефонске линије	2	26
• број корисника мобилних телефона	2	28
• утицај HIV/AIDS на пословање	4	17
• распрострањеност HIV	4	21
• утицај туберкулозе на пословање	4	34
• смртност одојчади	4	40
• учесталост туберкулозе	4	43
• обухват високим образовањем	5	50
• укупна пореска стопа	6	50
• време потребно за покретање бизниса	6	51
• трошкови отпремнине	7	50
• индекс законских права	8	20
• интернет проток	9	34

Извор: WEF Global Competitiveness Report 2011/2012

У Србији конкурентску предност има само 13 показатеља (или 12% од укупних), а најкритичније области су *Институције* (стуб 1) и *Сложеност пословања* (стуб 11), у оквиру којих нема ни једне конкурентске предности.

Најкритичније области Србије

	стуб	ранг
• заштита интереса малих акционара	1	140
• ефикасност права у решавању спорова	1	137
• успешност државних корпорација	1	136
• терет државне регулативе	1	134
• размере тржишне доминације	6	139
• ефикасност антимонополске политике	6	137
• снага локалне конкуренције	6	136
• софистицираност купаца	6	136
• одлив мозгова	7	139
• сарадња на релацији радник-послодавац	7	136
• увођење нове технологије у предузећу	9	136
• квалитет конкурентске предности	11	136
• спремност делегирања овлашћења	11	136

Извор: WEF Global Competitiveness Report 2011/2012

3. Економски развој

3.1. Привредни раст – процена БДП за 2011.

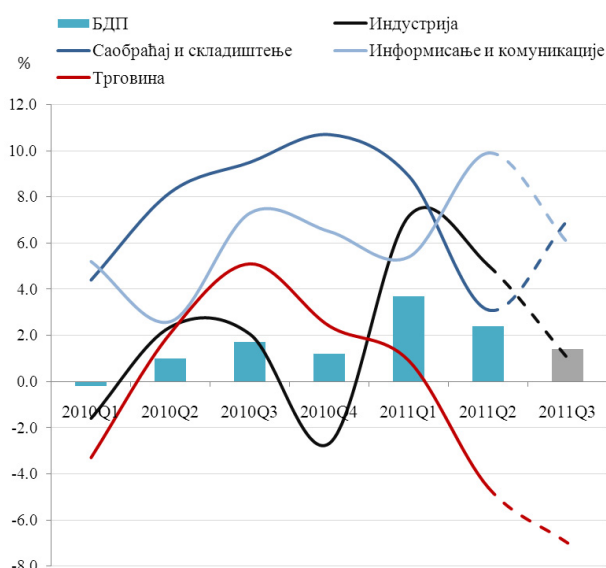
Након значајног раста БДП у Q1 од 3,7% процењује се да је у Q2 и Q3 дошло до контракције привредне активности. За првих девет месеци 2011. процењује се да је БДП Србије растао по стопи од 2,5%. **Нижи процењен раст БДП у Q2 и Q3 2011. превасходно је последица пада БДВ сектора трговине (око -5%) и блажих рецесионих сигнала на нивоу целе привреде.** Такође, сектор индустрије од средине другог квартала забележио је успоравање раста. У складу са кретањем референтних индикатора сектора формирања БДП **процењена стопа раста БДП за целу 2011. је на нивоу од 2,2%.¹**

Стопе раста, у %

	БДП	БДВ делатности
2010	1,0	1,2
2011Q1	3,7	3,6
2011Q2	2,4	2,1
2011Q3	1,4	1,1

Извор: РЗС, процена МФ за Q3 2011.

Сектори формирања БДП, стопе раста у %

Извор: РЗС, процена МФ за Q3 2011.

У прва три квартала 2011. процењује се да је **сектор индустрије** остварио стопу раста БДВ од 4,2% у односу на исти период предходне године уз допринос расту БДП износио је 0,9 процентних поена. Процена раста БДВ сектора индустрије изведена је у складу са кретањем

¹ Све процене кретања БДВ сектора у привреди базирају се на кретању групе референтних индикатора сектора формирања БДВ коришћењем у методу Nowcasting-а привредног раста, као и групе водећих индикатора коришћених у ВИПАС методу прогнозирања привредног раста

физичког обима индустријске производње (раст од 3% јануар-август). Од маја месеца 2011. уочен је успоравајућ тренд раста индустријске производње и бруто додате вредности индустрије који је настављен и током летњих месеци и првенствено је последица успоравања раста прерађивачке индустрије, као и пада домаће и ино-тражње и гашења једне високе пећи у смедеревској железари *US Steell*. Међутим, и поред оваквих тенденција, **процењује се раст БДВ индустрије у 2011. години од око 4%.**

Након значајних негативних ефеката светске економске кризе на **сектор грађевинарства** у претходном периоду, током прва три квартала 2011. овај сектор успео је да заустави пад БДВ из ранијих година и уђе у зону позитивних стопа раста. Вредност изведених грађевинских радова у периоду јануар-јун 2011. године порасла је за 13,7%, а број уговорених радова 11,7%, у односу на исти период претходне године. **У складу са кретањем ових индикатора процењена је стопа раста БДВ грађевинарства за првих девет месеци у износу од 3,7% уз допринос расту БДП од нешто преко 0,1пп.** Прогнозе о грађевинској активности у наредном периоду су такође позитивне: реализација инфраструктурних пројеката, реконструкција и модернизација инфраструктуре у оквиру јавних предузећа и развој руралне инфраструктуре би требало бруто додату вредност овог сектора да одрже на постојећем нивоу раста.

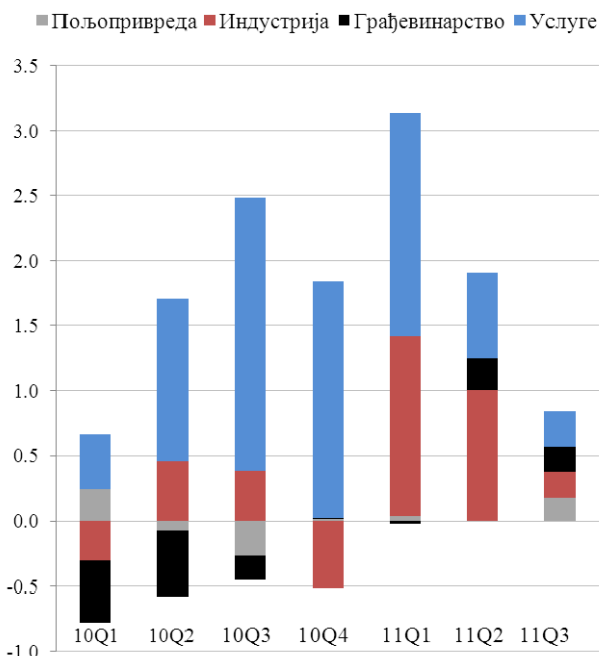
У прва три квартала 2011. процењује се да је **пољопривредна производња** била сличног нивоа у односу на исти период претходне године. У складу са овим кретањем производње, **процењена стопа раста БДВ за прва три квартала износи око 0,5% уз маргинални допринос расту БДП** (у првом полугодишту раст БДВ сектора пољопривреде био је близак нули, док је у трећем кварталу раст релативно значајан и износи 2%). И поред просечне пољопривредне производње у 2011, раст цена хране ће засигурно имати позитиван ефекат на раст БДВ овог сектора те је у складу са тим **пројектована стопа раста БДВ за целу 2011. на нивоу од око 1%.**

У првих девет месеци 2011. процењен је значајно нижи раст **сектора услуга** у односу на тренд из претходног периода - **стопа раста од 1,5% уз допринос расту ВДП од 0,9пп.** Основни разлог недовољно високог раста сектора услуга се налази у значајном паду БДВ сектора трговине. **Пад БДВ сектора трговине у прва три квартала у односу на исти период**

претходне године од **-3,6%** процењен је на бази кретања промета робе у трговини на мало (у периоду јануар-август пад промета у трговини изражен у текућим ценама износи 6,3%) као и кретања водећих индикатора у привреди. Одговарајући процењени негативан допринос овог сектора расту БДП износи **-0,4 процентна поена**. До краја године за очекивати је контракцију негативних кретања у сектору трговине и у складу са тим пројектовану стопу раста овог сектора од око **-3,5%**.

С друге стране **процењује се да су подсектори услуга: информисање и комуникације, саобраћај и складиштење** у прва три квартала 2011. и даље представљали главне генераторе привредног раста. У овом периоду највишу процењену стопу раста БДВ у привреди имао је сектор информисање и комуникације у износу од 7,1% уз одговарајући допринос расту БДП од 0,3пп. Процењен раст БДВ сектора саобраћај и складиштење за исти период био је нешто нижи и износи 6,3% уз допринос расту БДП у износу од 0,3пп. Очекује се да ће у сектору саобраћаја до краја године доћи до врло благих контракција раста, те се у складу са тим за целу 2011. процењује стопа раста БДВ овог сектора на нивоу од око 6%.

Доприноси сектора расту БДП у пп

Извор: РЗС, процена МФ за Q3 2011.

Стопе раста сектора БДП, у %

	2010	2011Q1	2011Q2	2011Q3
Пољопривреда	-0,4	0,5	0,0	2,0
Индустрија	-0,2	7,2	5,0	1,0
Грађевинарство	-7,8	-0,9	7,0	5,0
Услуге	2,6	3,0	1,2	0,5
Трговина	1,7	0,9	-4,6	-7,0
Саобраћај	8,3	8,9	3,1	7,0
Информисање	-3,3	5,4	9,9	6,0
Финансијско посредовање	5,7	6,3	1,1	3,0
БДВ делатности	1,2	3,6	2,1	0,9
ФИСИМ	5,1	6,7	0,2	2,0
Нето порези	0,4	4,6	3,6	3,0
БДП	1	3,7	2,4	1,2

Извор: РЗС, процена МФ за Q3 2011.

У односу на економије земаља у окружењу и земаља ЕУ-27, БДП Србије и даље остварује највише стопе раста. Требало би такође приметити да благе рецесионе тенденције у Q2 2011. нису својствене само српској привреди, већ и привредама посматраних земаља.

Међународно поређење, стопе раста

	2010	2011Q1	2011Q2
ЕУ-27	1,9	2,4	1,7
Бугарска	0,2	3,3	2,0
Мађарска	1,3	1,7	1,2
Румунија	-1,9	0,8	0,8
Хрватска	-1,2	-0,6	/
Србија	1,0	3,7	2,4

Извор: EUROSTAT и РЗС

3.2. Домаћа тражња

Привредна активност Србије током 2011. је према проценама остварила стопу раста од око 2,2%, што је постепено оживљавање у односу на претходни период кризе. На остварену стопу раста, са стране употребе БДП, највише је утицао раст инвестиција (од око 11,0%) и раст извоза (од око 17%). **Процењено кретање компоненти домаће тражње нам указује на њено позитивно кретање у 2011. у односу на 2010. захваљујући оживљавању инвестиција. Према проценама, у 2011. дошло је до значајног раста инвестиција од око 11,0%. Финална потрошња ће у 2011. остати у негативној зони.**

Лична потрошња домаћинстава и током 2011. бележи негативно кретање. Реалне нето зараде, као једна од показатеља кретања личне потрошње су у периоду јануар-август 2011. у односу на исти период претходне године оствариле пад од 1,3%. Реални промет у трговини на мало у истом посматраном периоду је опао за 16,7%, што је последица смањења куповне моћи становништва. Током првих осам месеци 2011. у односу на 2010. забележен је раст пласмана банака становништву од 3,3%, који чине 34,5% укупних пласмана банака. Дуг становништва

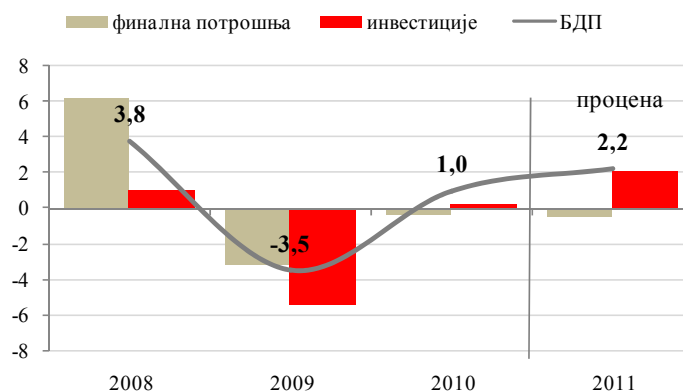
(према врстама банкарских кредита) крајем августа 2011. у односу на крај 2010. је повећан за 5,2%. Посматрано према врстама банкарских кредита највише је дошло до раста готовинских кредита за 6,8%, као и стамбених кредита за 6,2%, док су пољопривредни кредити забележили пад од 2,5%. **На основу кретања расположивих показатеља личне потрошње у 2011. процењује се њен пад од око 0,5 %.**

Јавна потрошња је у другом кварталу 2011. реално мања за 3,6% у односу на исти квартал претходне године. Текући расходи бележе реални пад, а капитални расходи реални раст, тако да је дошло до квалитативне промене структуре расхода. У структури расхода, у односу на исти период претходне године, незнатно је веће учешће расхода за запослене и пензија што је последица одмрзавања од јануара 2011. Остали трансфери становништву, као што су социјална помоћ, накнаде за боловања, накнаде незапосленим лицима и сл. посматрано у укупном износу бележе реални пад у односу на исти период претходне године. Након договора са ММФ-ом ревидиран је фискални дефицит за 2011. са 4,1% на 4,5%

БДП. Нови аранжман из предострожности склопљен са ММФ-ом септембра текуће године је од значаја за даље ефикасно вођење економске, а нарочито фискалне политике у наредном периоду. **На основу кретања расположивих фискалних података, током 2011. очекује се непромењени ниво јавне потрошње.**

Инвестиције у основна средства као компонента домаће тражње су током 2011. у односу на претходни период наставиле са значајним оживљавањем. На основу кретања посредних индикатора, током прва два квартала текуће године, уочен је динамичан раст инвестиционе активности. Међутим, у наредном периоду, одређени поремећаји као што су успоравање привредне активности, нередовно плаћање извршених грађевинских радова, смањење увоза капиталних и интермедијарних производа би могли да успоре инвестирање. **На основу кретања расположивих посредних индикатора, процењује се стопа раста инвестиција у 2011. од око 11,0%.**

Допринос домаће тражње расту БДП

Извор: РЗС, МФ

Структуру домаће тражње у Србији у 2011. у односу на 2010. карактерише пораст учешћа инвестиција (са 18,8% на 20,4% респективно), смањење учешћа јавне потрошње (са 19,2% на 18,8%) као и смањење личне потрошње (са

79,3% на 77,2%). Наведене промене се одвијају у правцу новог модела привредног развоја Србије, који је Влада усвојила децембра 2010. и у којем је једна од важнијих полука развоја пораст инвестиционих активности.

Агрегати домаће тражње у % БДП

	Лична потрошња		Јавна потрошња		Инвестиције у основна средства	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Бугарска	61,2	-	15,8	-	23,5	-
Румунија	62,5	63,4	16,4	15,7	22,7	23,2
Чешка	50,3	50,5	21,4	20,6	24,4	24,8
Мађарска	53,5	54,2	21,8	20,7	19,6	19,4
Пољска	61,5	61,3	18,8	18,5	19,7	20,9
Хрватска	56,7	57,1	20,5	20,3	21,6	21,6
Македонија	75,8	74,6	18,4	18,0	18,8	20,3
Србија	79,3	77,2	19,2	18,8	18,8	20,4

Извор: Eurostat, процена МФ за Србију

У већини земаља Централне и Источне Европе, у првој половини 2011. домаћа тражња остала је јака. Настављено је са чврстим фискалним прилагођавањем како би се смањио ризик неочекиваног прилагођавања рачуна текућег биланса у наредном периоду. Инвестиције у основна средства су у 2011. у свим посматраним земљама (изузев Мађарске) повећале своје учешће у БДП. Јавна потрошња је у 2011. у односу на 2010. у свим земљама остварила смањење учешћа у БДП. Србија, Македонија и Пољска су у 2011. смањиле учешће личне потрошње у БДП.

3.3. Инвестиције

Несумњива је улога инвестиција у основна средства у обнављању и модернизацији постојећих и стварању нових капацитета, чиме се постиже виши ниво конкурентности привреде, повећава могућност извоза, отварају нова радна места, итд. Нови модел економског раста и развоја Србије, који је Влада представила децембра 2010. године, као једну од важнијих полуга развоја препознаје инвестиције.

Кретање посредних индикатора током прва два квартала ове године указује на нешто динамичнији раст инвестиција у 2011, након драстичног пада у 2009. години (-23%) и готово неприметног раста током 2010. (процена МФ 1%). Наговештаји поновног успоравања привредне активности, проблеми нередовног плаћања изведених грађевинских радова, као и тенденција смањења увоза капиталних и интермедијалних производа последњих месеци могли би, међутим, изазвати поновно успоравање и тако крхких инвестиција. **На основу свега сагледаног процена МФ је да ће инвестиције током 2011. године остварити раст од 11%.**

Посредни индикатори кретања инвестиција, међугодишње стопе раста у %

	2008	2009	2010	I-VI 2011
Грађевинска делатност				
Вредност изведених радова	3,4	-21,5	-6,0	13,7
Производња				
капиталних производа	5,5	-22,1	-9,0	13,2
интермедијалних производа	0,0	-22,2	10,8	8,2
Увоз				
капиталних производа	9,5	-29,4	4,9	28,3
интермедијалних производа	7,8	-27,8	18,7	24,3
Кредити одобрени привреди*				
Краткорочни	87,7	64,2	122,9	-28,5
Дугорочни	65,6	71,5	92,6	52,4
Штедња становништва*	32,8	153,4	168,8	10,7

Извор: РЗС, НБС

* прираст у млрд. дин.

Смањење и спор опоравак инвестиција услед економске кризе довели су до смањења стопе инвестирања, која ни пре кризе није бележила задовољавајуће нивое. Током 2011. године учешће инвестиција у БДП (20,4%) донекле се повећало на рачун личне потрошње, што представља позитивну тенденцију са становишта употребе БДП, али такође указује на пад животног стандарда и да последице економске кризе нису у потпуности превазиђене.

Инвестиције у основна средства, % БДП

	2007	2008	2009	2010	2011
ЕУ 27	21,1	20,9	18,9	18,4	18,5
Бугарска	28,7	33,6	28,9	23,5	-
Чешка Република	27,0	26,8	24,8	24,4	24,8
Летонија	34,1	29,7	21,6	19,5	20,7
Литванија	28,1	25,3	17,2	16,3	17,9
Мађарска	21,8	21,7	20,7	18,0	17,8
Пољска	21,6	22,3	21,2	19,9	21,1
Румунија	30,2	31,9	24,4	22,7	23,2
Словенија	27,8	28,8	23,4	21,6	21,5
Словачка	26,1	24,7	20,6	20,3	20,7
Хрватска	26,2	27,7	24,9	21,6	21,6
Македонија	19,6	21,0	19,9	18,8	20,3
Црна Гора	32,3	38,2	26,8	21,1	-
Албанија	38,7	38,1	-	-	-
Србија	24,3	23,8	18,8	18,8*	20,4*

Извор: Eurostat, Монстат за Црну Гору, Instat за Албанију, РЗС и МФ за Србију

* Процена МФ

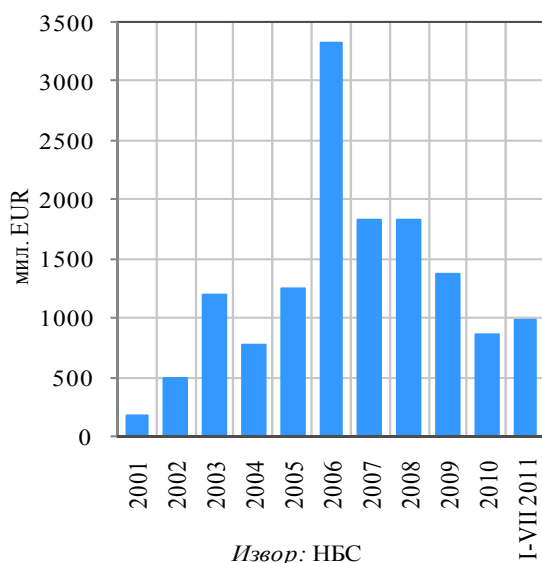
За разлику од глобалних тенденција у индустријској производњи и трговини које су се током 2010. године вратиле на ниво пре кризе, светски токови страних директних инвестиција и поред динамичног раста и достизања нивоа од 1,24 билијарде USD, 15% су мањи у односу на величину предкризних СДИ. UNCTAD процењује да ће се током 2011. године токови страних директних инвестиција у потпуности опоравити и достићи ниво од 1,4 до 1,6 билијарде USD.

По први пут земље у развоју и транзиционе економије заједно су привукле више од половине глобалних токова страних директних инвестиција. Одливи инвестиција из ових земаља усмерени ка другим неразвијеним земљама, такође су достигли рекордне вредности, док су приливи у резвијене земље наставили да бележе пад. Приливи страних директних инвестиција у Југоисточну Европу, међутим, бележе оштар пад трећу годину за редом, углавном захваљујући смањеном инвестирању из Европске уније.

Приливи страних директних инвестиција у Србију током 2011. године успостављају тенденцију раста. На основу досадашњих

кретања и најва појединих инвеститора процењује се да ће стране директне инвестиције у 2011. достићи ниво од 2,5 млрд. EUR. Нето стране директне инвестиције у Србију у првих седам месеци 2011. године достигле су 985,7 мил. EUR, што је 89,7% више него у истом периоду претходне године. Рекордна вредност СДИ нето у 2011. год. Остварена је у јулу месецу, када су оне износиле 419,6 мил. EUR, захваљујући пристиглој уплати Делезе групе за куповину акција Делта Максија. У периоду јануар-јул највећи нето инвеститор био је Луксембург (377,8 мил. EUR), затим Холандија (198,5 мил. EUR) и Руска федерација (67,6 мил. EUR). Са друге стране највећи нето одлив СДИ из Србије остварен је у Словенију (18,8 мил. EUR), Босну и Херцеговину (13,2 мил. EUR) и Албанију (6 мил. EUR). Током прва два квартала 2011. највећи део прилива СДИ инвестиран је у прерађивачку индустрију (35%) и у оквиру ње производња основних метала (19% укупних прилива СДИ), следе финансијске делатности и делатност осигурања (14%) и трговина на велико и мало (13%).

Стране директне инвестиције, нето у мил. EUR

3.4. Спољнотрговинска активност

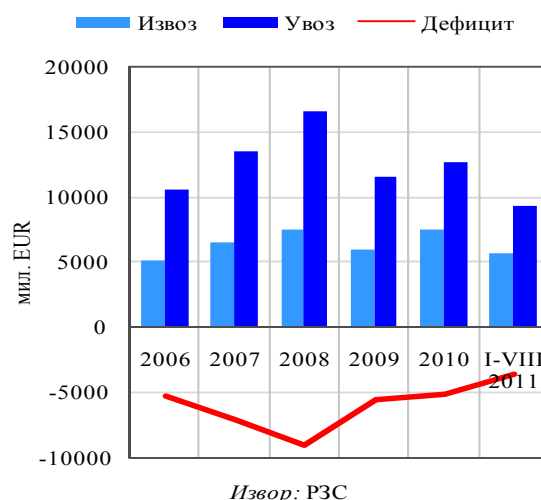
Раст БДП у 2010. години остварен је искључиво захваљујући опоравку и расту иностране тражње, односно привредном расту земаља са којима Србија има развијену спољнотрговинску размену. Сличан тренд настављен је и у првим месецима 2011. године. Глобалне тенденције, међутим, указују на постојање другог таласа економске кризе, који ће неминовно утицати на успоравање раста спољнотрговинске активности Србије у наредним месецима, а самим тим и на успоравање раста БДП у 2011.

На основу досадашњих кретања, намеће се закључак да ће овогодишњи раст БДП бити остварен искључиво захваљујући опоравку и расту инвестиција, док ће допринос спољнотрговинске размене бити неприметан.

Укупна спољнотрговинска робна размена у периоду јануар-август 2011, у односу на исти период 2010, виша је за 17,1% и износила је 14,8 млрд. EUR. **Извоз робе забележио је међугодишњи раст од 21,2% и износио је 5,6 млрд. EUR. Увоз робе био је виши за 14,8% и износио је 9,2 млрд. EUR, док је дефицит робне размене био виши за 6,2% и износио је 3,6 млрд. EUR.** Значајан раст извоза резултат је пораста извоза руде метала, основних метала, пољопривредних производа и производа од гуме и пластике, што је последица раста извозне тражње. Степен покривености увоза извозом увећан је и износи 60,4%.

Извоз у августу 2011. је износио је 709,4 мил. EUR и на међугодишњем нивоу је био виши за 18,8%. Увоз (1,1 млрд. EUR) био је виши за 2,9%, док је дефицит робне размене (382,7 мил. EUR) био нижи за 17,5% у односу на август 2010.

Спољнотрговинска робна размена

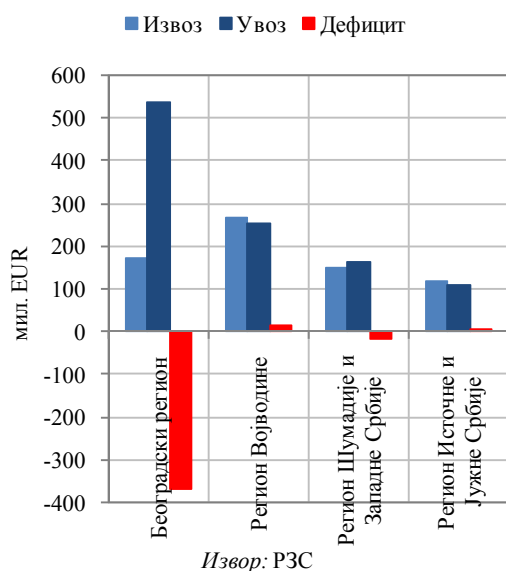
Регионална структура спољнотрговинске размене указује на велику доминацију Београдског и Региона Војводине. Извоз Региона Војводине од 266,6 мил. EUR чинио је 37,6% укупног августовског извоза. У структури војвођанског извоза, која се поклапа са структуром укупног извоза, предњаче интермедијални производи и нетрајни производи за широку потрошњу. Други по величини извоза је Београдски регион са 170 мил. EUR, односно 24% укупног извоза, следи Регион Шумадије и Западне Србије (147,5 мил. EUR, 20,8%) и Регион Јужне и Источне Србије

(118,3 мил. EUR, 16,7%), док је око 1% извоза неразврстано по територијама.

Највеће учешће у увозу Србије имао је Београдски регион (537,8 мил. EUR, 49,2%), следи Регион Војводине (251,8 мил. EUR, 23%), Регион Шумадије и Западне Србије (164 мил. EUR, 15%), Регион Јужне и Источне Србије (110,8 мил. EUR, 10,1%), а око 2,5% увоза је неразврстано по територијама. Увозна структура не разликује се пуно по регионима, углавном предњаче интермедијални, капитални и нетрајни производи за широку потрошњу.

Највећи дефицит забележен је у Београдском региону (367,8 мил. EUR), док су Регион Војводине и Регион Источне и Јужне Србије остварили суфиците у робној размени са иностранством (14,9 мил. EUR, односно 7,5 мил. EUR).

Регионални распоред спољнотрговинске робне размене

Привредни опоравак међународног окружења (самим тим и иностране тражње), као што се показало претходне године, од изузетног је значаја за привредни опоравак Србије, који се заснива на новом моделу раста и повећању извоза. Најзначајнији спољнотрговински партнери Републике Србије стандардно су Руска Федерација, Немачка и Италија. Робну размену са Русијом карактерише висок дефицит (834 мил. EUR) и веома ниска покривеност увоза извозом (30,2%) у првих осам месеци 2011. године. На висок дебаланс у робном промету са Руском Федерацијом, у одлучујућој мери, утицали су: нееластичан увоз енергетских сировина и репроматеријала и нединамичан извоз. Други по важности спољнотрговински партнер Србије је Немачка (630,8 мил. EUR извоза и 1013,9 мил. EUR

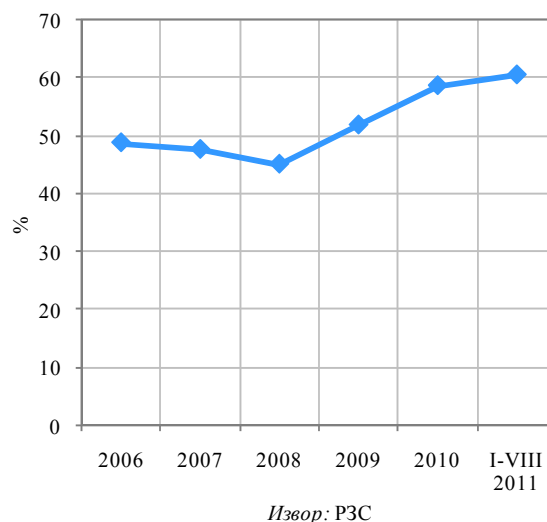
увоза). Размена са Италијом нешто је уравнотеженија (637,6 мил. EUR извоза и 767,8 мил. EUR увоза), те је и покривеност увоза извозом на завидном нивоу од 83%.

У региону најзначајнији спољнотрговински партнери у периоду јануар-август 2011. били су: Босна и Херцеговина, Румунија, Мађарска, Словенија, Црна Гора, Хрватска. Суфицити у робном промету, самим тим и покривеност увоза извозом преко 100%, били су остварени са: Црном Гором (358,8 мил. EUR) Босном и Херцеговином (244 мил. EUR), Македонијом (103,2 мил. EUR) и Албанијом (56,1 мил. EUR).

Према географској структури, највећи обим спољнотрговинске размене остварен је са земљама Европске уније (више од половине укупне размене), док је највећа покривеност увоза извозом остварена са земљама СЕФТА споразума и износи 193,1%. Суфицит у размени са овим земљама оставрен је највише захваљујући извозу пољопривредних производа (житарице и производи од њих, као и разне врсте пића) и гвожђа и челика. На увозној страни предњачи електрична енергија, гвожђе и челик, камени угаљ и обојени метали, као и поврће и воће.

Покривеност увоза извозом, као један од битних показатеља спољнотрговинске размене, након пада у 2008. години услед економске кризе, наставља да расте. У 2010. години остварена је рекордна покривеност увоза извозом од 58,6%, која је надмашена у првих осам месеци 2011. (60,4%). Пораст овог показатеља остварен је пре свега као резултат мањих увозних од извозних стопа раста. Светска економска криза значајно је утицала на смањење прихода становништва, што је довело до значајног смањења домаће потрошње, самим тим и смањења увоза.

Покривеност увоза извозом

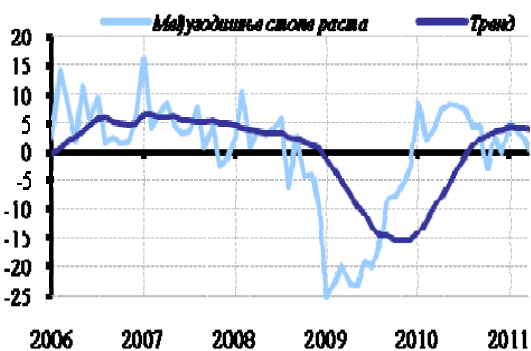
3.5. Индустрија и пословна клима

Физички обим индустријске производње у периоду I-VIII 2011. године, у односу на I-VIII 2010. године већи је за 3,0%. Раст производње остварен је у сва три индустријска сектора: рударству 8,5% , прерађивачкој индустрији 1,6% и снабдевању електричном енергијом, гасом, паром и климатизацији 7,2%. Посматрано **наменски**, раст је забележен у производњи: енергије 3,9%, интермедијарних производа, осим енергије 6,1%, капиталних производа 7,7%, док је пад остварен код трајних производа за широку потрошњу 9,9% и нетрајних производа за широку потрошњу 0,5%. У оквиру наменских група највећи раст производње забележен је у категорији капиталних производа што је последица раста у производњи: металних производа, електричне опреме, моторних возила и приколице, док је најзначајнији пад остварен у категорији трајних производа за широку потрошњу: намештај, текстил, гума и пластика.

Физички обим индустријске производње у августу 2011. године, у односу на август 2010. године мањи је за 0,3%. Пад производње остварен је у прерађивачкој индустрији 1,6%, док је раст остварен у остала два индустријска сектора: рударству 7,6% и снабдевању електричном енергијом, гасом, паром и климатизацији 2,2%.

Обим индустријске производње у августу 2011. године у односу на август 2010. бележи пад код 14 области (учешће у структури индустријске производње 53%), а раст код 15 области (учешће у структури 47%). Области које су највише утицале на пад индустријске производње у августу 2011. године у односу на август 2010. су: производња прехранбених производа, производња деривата нафте, производња основних метала, производња саобраћајних средстава и производња пића.

Прерађивачка индустрија

Извор: РЗС, МФ

Физички обим индустријске производње у августу 2011. године, у односу на јул 2010. године мањи је за 0,5%. Пад производње остварен је у прерађивачкој индустрији 3,1%, док је раст остварен у остала два индустријска сектора: рударству 23,4% и снабдевању електричном енергијом, гасом, паром и климатизацијом 1,6%.

Успоравање тренда раста укупне индустријске производње започет у мају, настављен је и током летњих месеци (јун, јул и август 2011. године.) и превасходно је последица пада прерађивачке индустрије. Узроци лошијих резултата од очекиваних су: пад домаће и ино-тражње, успоравање раста инвестиционе активности, отежана реализација домаћих производа у јужну српску покрајину (јул 2011.), смањена производња основних метала као последица гашења једне високе пећи у смедеревској железари *US Steell*, као и дугорочни проблеми српске индустрије (неликвидност, скупи кредити и лоша технологија).

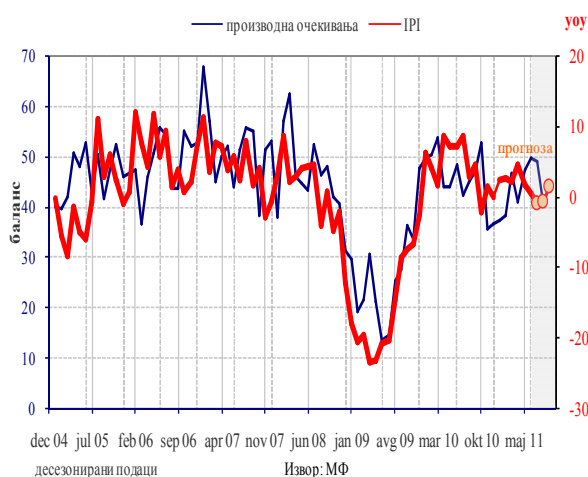
Међутим, и поред свих проблема са којима се суочава индустријска производња, **процењује се раст физичког обима индустрије у 2011. години за око 3,5%.** Раст индустрије базира се на повећању њене конкурентности, извозног капацитета, као и привлачење великих инвеститора. Индустрији, као и пољопривреди треба посветити већу пажњу у 2011. и 2012. години, јер су то сектори који производе размењива добра која се могу продати на иностраном тржишту. Главни носиоци индустријског раста у 2011. години били су аутомобилска и прехранбена индустрија. Уколико Србију заплусне други талас кризе, постоји опасност да буде смањен наш извоз у земље које су нам важни трговински партнери, што би се одразило на извозно оријентисане индустријске области. Због тога је у наредном периоду неопходно предузети одређене мере којма би се подржала извозно оријентисана привреда.

Залихе готових индустријских производа у августу 2011. године, у односу на август 2010. веће су за 4,1%. Пад залиха остварен је у сектору рударства 7,3%, а раст у прерађивачкој индустрији 4,5%. У оквиру наменских група забележен је пад залиха код: интермедијарних производа 5,2%, трајних производа за широку потрошњу 0,4%, а раст енергије за 15,8%, капиталних производа 37,6%. и нетрајних производа за широку потрошњу за 7,8%. Залихе готових индустријских производа у августу 2011. године мање су за 8,9% у односу на

просек 2010. Смањене су залихе у сектору рударства за 6,6% и у прерађивачкој индустрији 9,0%.

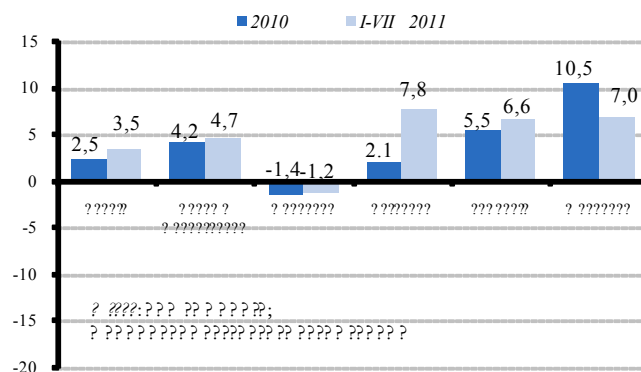
Према анкетираним произвођачима прерађивачке индустрије, оцена производње је позитивна и за 10 процентних поена је повећана у односу на јул 2011. године. У односу на август 2010. године оцена производње је повећана за 5 процентних поена и изнад је дугорочног и просека за 2011. годину. Пад вредности **индикатора пословне климе** (BCI) прерађивачке индустрије последица је смањених оцена привредника у погледу у погледу кретања укупних и извозних поруцбина. На кретање индикатора позитивно је утицала оцена привредника о кретању производње и залиха готових производа као и повећана очекивања у погледу кретања будуће производње. На основу производних очекивања и индекса индустријске производње, у наредна три месеца може се очекивати раст индустријске производње.

Индекс индустријске производње (IPI) и производна очекивања

Опоравак светске привреде се наставља, али у високу незапосленост у развијеним земљама и растућу инфлацију у земљама у развоју. Наставља се и опоравак индустријске производње, али је темпо опоравка различит. У многим транзиционим земљама ниво индустријске производње је виши него пре економске кризе, али већина земаља у другом кварталу 2011. године бележи успоравње стопа раста. Највећи раст индустријске производње у периоду јануар-јул 2011. године забележен је у Бугарској (7,8%), затим следи Мађарска (7,0%), Румунија (6,6%), Босна и Херцеговина (4,7%) и Србија (3,5%), док је Хрватска забележила пад (-1,2%).

Индустријска производња Србије и у транзиционим земљама (међугодишње стопе раста)

3.6. Грађевинарство

Грађевинарство је сектор привреде који је највише погођен светском економском и финансијском кризом, због пада домаће тражње, смањења инвестиција и поштравања услова кредитирања. У 2010. години пад грађевинске активности износи око 12%, подаци за Q1 и Q2 2011. наговештавају успостављање узлазног тренда.

Вредност изведених грађевинских радова извођача из Србије у периоду јануар-јун 2011. године порасла је за 13,7%, а број уговорених радова 11,7%, у односу на исти период претходне године.

У Q2 2011. године, вредност изведених радова извођача повећана је за 18,8% у односу на Q2 2010. године, посматрано у текућим ценама, док у сталним ценама то повећање износи 13,3%. Од укупне вредности изведених радова у Q2 2011, вредност радова на територији Србије износи 91,7%, а у иностранству 8,3%.

Посматрано према управним окружима, највећу грађевинску активност забележили су извођачи из града Београда, чак 46,5% од укупне вредности изведених радова. Следе Златиборски 9,2%, Јужнобачки 9,0%, и Рашки 3,9%, док се учешћа осталих округа крећу од 0,3% до 3,1%.

Вредност уговорених радова извођача из Србије у Q2 2011. године опала је за 13,4% у односу на Q2 2010.

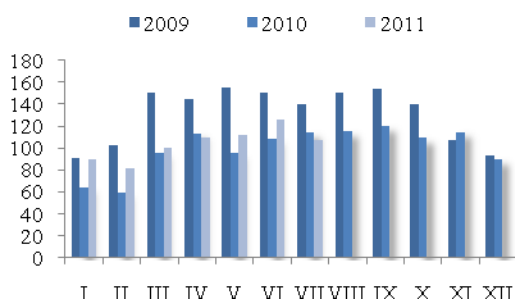
У јулу 2011. издато је 612 грађевинских дозвола, што је за 9,1% више него у јулу претходне године. Индекс предвиђене вредности радова у јулу 2011. већи је за 81,2% у односу на јул 2010. Посматрано према врсти грађевина, у јулу 2011. издато је 77,5% дозвола за зграде и 22,5% за остале грађевине. Ако се посматрају само зграде, 68,8% односи се на стамбене и 31,2% на нестамбене зграде, док се код осталих грађевина највећи део односи на цевоводе, комуникационе и електричне водове, 55,1%.

Предвиђена вредност радова новоградње у јулу 2011. износи 80,6% од укупно предвиђене вредности радова. Највећа грађевинска активност, посматрано према управним окрузима, забележена је у граду Београду 57,1% од предвиђене вредности новоградње.

Поред бројних проблема са којима се сусретао сектор грађевинарства у протеклом периоду и двоцифрених стопа пада, током првог полугођа 2011. успео је зауставити двоцифрени пад из ранијих година скромним порастом. Прогнозе о грађевинској активности у наредном периоду су ипак повољније. Очекиваном опоравку грађевинарства у 2011. години допринеће повећање домаће тражње кроз реализацију инфраструктурних пројеката, реконструкцију и модернизацију инфраструктуре у оквиру јавних предузећа и развој руралне инфраструктуре.

Процењује се раст вредности изведених радова у сталним ценама у 2011. године од 15-18%.

Индекси броја издатих дозвола новоградње

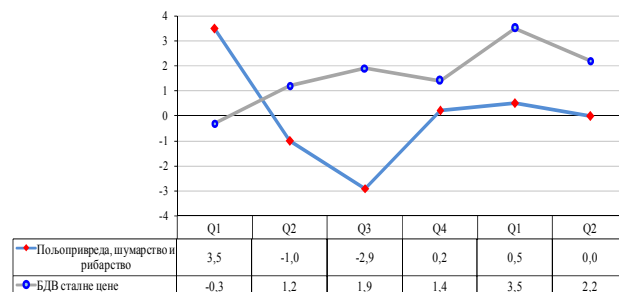

3.7. Пољопривреда

Пољопривреда и прехранбена индустрија представљају један од приоритета у укупном привредном развоју Србије. Ова област остварује знатан девизни прилив од извоза, може брже да се опоравља и да утиче на ублажавање последица светске економске кризе. Сектор пољопривреде, шумарства и рибарства учествује у стварању бруто додате вредности земље у 2010. години са 9,6% и у првој половини 2011. године са 9,0%.

Пољопривредна производња је у Q1 2011. години забележила скроман међугодишњи раст БДВ од 0,5%, док је у другом тромесечју ове године остала на нивоу истог периода 2010. године.

Међугодишње стопе реалног раста бруто додате вредности

Извор: РЗС

У 2010/2011. години пољопривредна производња одвија се под великим утицајем климатских утицаја и са високим растом цена хране и нафте и у развијеним земљама. Присутни су озбиљни поремећаји у снабдевању храном у целом свету, због чега постоји опасност да глад угрози скоро милијарду људи.

Пролећна сетва је обављена на ораничним површинама од око 2.500.000 ha. Највеће површине су под кукурузом, следи поврће, сунцокрет, јара жита, соја, шећерна репа, и др.

Засејане површине под **кукурузом** 2011. године су за око 2% веће од прошлогодишњих. Према стању усева очекује се производња око 6,3 мил t, што је за око 13% мање него у 2010. години. Очекује се да овогодишња производња кукуруза подмири домаће потребе које износе око 4,6 мил.t и да преостану тржни вишкови за извоз од преко милион тона. Очекује се производња **пшенице** у износу 2.093.198 t, што је за 28,4% више него 2010. године. Очекивања су да пшеница овогодишњег рода буде у категорији доброг прометног квалитета. Од очекиване производње **шећерне репе** од 2,6 мил t произвешће се око 375.000 t шећера, што је за 22,6% мање него 2010. године. **Сунцокрет** је у 2011. години засејан на око 2% већој површини, а очекује се да укупна производња буде већа за око 10% од прошлогодишње. Очекује се мања производња **соје** за 23,1% и већа производња **дувана** за 4% у односу на 2010. годину.

Засејане површине и очекивани приноси

	Жетвена површина, ha	Индекс	Принос, t/ha	Процена производње, t	Индекс
Кукуруз	1.261.212	102,0	5,0	6.267.200	87,0
Шећерна репа	55.655	97,0	46,3	2.574.786	77,0
Сунцокрет	174.621	102,0	2,4	415.177	110,0
Соја	165.335	97,0	2,5	415.782	77,0
Дуван	6.251	106,0	1,6	9.718	104,0

Извор: РЗС

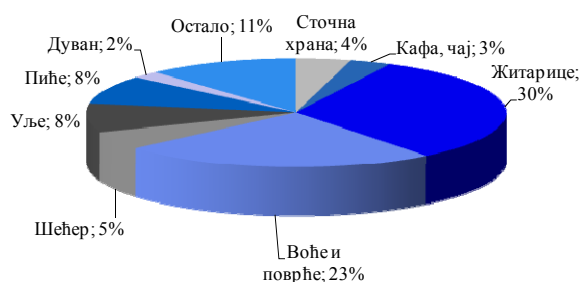
У односу на десетогодишњи просек, производња пшенице је већа за 2,4%, док је очекивана производња кукуруза већа за 6,9%, сунцокрета за 14,4 %, соје за 24,6%, а шећерне репе мања за 2,4%.

Овогодишњи род **малине** процењен је на око 85.000 t, што је више у односу на 2010. годину. Откупна цена малине нижа је од прошлогодишње због залиха у хладњачама, велике конкуренције и мање тражње на тржишту ЕУ. Род **јагоде, кајсије, трешње, брескве и шљиве** бољи је од прошлогодишњег, а потражња је већа. Ове културе ће се највећим

делом извести на руско тржиште. Очекивани принос **грожђа** је на прошлогодишњем нивоу. Род већине **повртарских култура** је одличан и задовољиће домаће потребе.

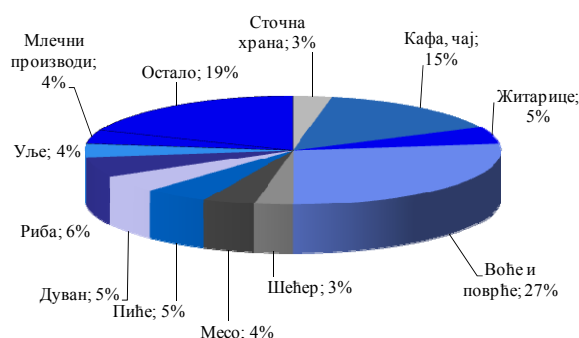
Пољопривреда је за седам месеци 2011. године остварила извоз од 1.485 мил. USD, а суфицит је у односу на првих седам месеци 2010. године порастао 54,0%. У односу на исти период 2010. године, извоз аграра је био већи за 36,0%, док је истовремено увоз повећан за 18,7 %.

Структура извоза аграра I-VII 2011.

Извор: РЗС, Управа царина

Структура увоза аграра I-VII 2011.

Извор: РЗС, Управа царина

Процена је да ће пољопривредна производња у 2011. години бити просечна, а физички обим производње бити на нижем нивоу у односу на 2010. годину. Међутим, с обзиром на знатно повећање цене хране, може се очекивати да се у **2010. години БДВ пољопривреде, шумарства и рибарства благо повећа за око 1,0 %.**

Постигнутим резултатима пољопривредне производње у Србији у 2011. години обезбедиће се билансне потребе земље основним прехранбеним производима, упосленост прерађивачке индустрије, омогућиће се даље оживљавање сточарске производње и производње меса, формирће се солидне залихе и резерве, а део би могао да се извезе.

Последњих десет година **производња и прерада органских производа** постаје све атрактивнија јер може бити веома профитабилна. У 2009. години у Србији су се на 2.876,5 ha површине

примењивале методе органске производње. Скоро 90% органских производа из Србије усмерено је ка извозу. У Србији је регистровано око 80 произвођача органске хране, а циљ је да се до 2014. године повећа укупна површина обрадивог земљишта као органски сертификованог до 50.000 ha.

Још увек није решен акутни проблем **обезбеђења минералних ђубрива** и њихове веће употребе. Структура минералних ђубрива не одговара потребама, а њихове цене превазилазе куповну снагу потенцијалних корисника. Потрошња средстава за заштиту биља константно се смањује од 1985. године. Потрошња минералних ђубрива је од 1990. године троструко смањена и Србија се налази на самом дну лествице у Европи по коришћењу активне материје по хектару обрадиве површине. Све мања примена минералних ђубрива озбиљно угрожава пољопривредну производњу у Србији, јер је утицај ђубрива на

принесе у пољопривреди врло висок и износи 49%. Са циљем повећања коришћења минералног ђубрива ради повећања производње (квантитета и квалитета), а тиме и конкурентности произведених пољопривредних производа, у 2011. години донета је Уредба о регресирању репроматеријала (одређен износ од 6.000 динара по хектару).

Пољопривреда у Србији има изузетно ниску продуктивност, неповољну конкурентност на (домаћем и страном) тржишту и изузетно малу профитабилност. Преовлађујући извор улагања у пољопривреду од половине деведесетих година прошлог века потиче из аграрног буџета, који је становништву на селу, произвођачима који живе од ове производње, од изузетне важности. У данашњим условима ниједан пољопривредни произвођач не може да опстане без заштите и субвенција државе. С друге стране, аграрни буџет је знатно осцилирао, а у последње три године је забележио тенденцију и апсолутног и релативног опадања. У условима економске кризе и великог пада привредне активности, аграрни буџет је сведен на 2,6% укупног буџета Републике Србије за 2011. годину.

У 2011. години Влада Републике Србије је, до половине септембра месеца, донела 17 уредби о подстицајима у пољопривреди и прехранбеној индустрији. У вези са спровођењем Уредбе о подстицању пољопривредне производње путем кредитне подршке (краткорочни и дугорочни кредити) кроз субвенционисање дела каматне стопе у 2011. години десет пословних банака и три осигуравајуће куће имају закључене уговоре са Министарством пољопривреде трговине, шумарства и водопривреде.

У овогодишњој јесењој сетви биће засејано око 1.000.000 ха ораничних површина.

Програм јесење сетве 2011. године

Усеви	Површина, ха	Учешће, %
УКУПНО	1.000.000	100,0
Пшеница	550.000	55,0
Рај, овас, јечам	150.000	15,0
Индустријско биље	40.000	4,0
Крмно биље	90.000	9,0
Поврће	90.000	9,0
Остале културе	80.000	8,0

Потребе за минералним ђубривом - НПК, за јесењу сетву су око 450.000 t, што је минимум за остварење планираних приноса. Однос цене минералних ђубрива и основних пољопривредних производа неповољан је на

штету пољопривредних производа. Услед тога, и ове године употреба ђубрива биће на нивоу трећине потреба, што је недовољно и неповољно ће се одразити на приносе у наредној години.

За успешно обављање јесењих радова у пољопривреди неопходно је обезбедити потребна финансијска средства. За куповину индустријских пољопривредних производа (сунцокрет, соја, шећерна репа), воћа и поврћа и тржишно опредељених количина кукуруза за домаће потребе, потребно је обезбедити око 60 млрд. дин, умањено за учешће прехранбене индустрије (кредитирање) у фази заснивања ове производње. Учешће средстава за куповину наведених производа у укупној вредности ове производње износи око 30%. За финансирање предложене сетвене структуре у овогодишњој јесењој сетви, у циљу набавке репроматеријала (семе, минерална ђубрива, дизел гориво) за робну производњу, треба обезбедити око 10 млрд. дин.

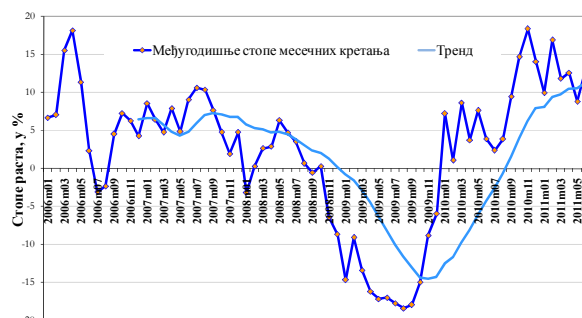
3.8. Саобраћај и телекомуникације

Циклус физичког обима **саобраћаја** (мерен индексом цикличног одступања дугорочног просека) остварио је рецесионо дно у трећем кварталу 2009. године, након чега је наступила фаза опоравка и експанзије све до данашњих дана. **У првом полугодишту 2011. године настављен је тренд раста обима услуга саобраћаја започет почетком прошле године.** Забележено је међугодишње повећање физичког обима услуга укупног саобраћаја за 12,1%. Укупан обим превоза робе већи је за 14,3%, захваљујући знатном повећању код основних носиоца превоза терета у друмском саобраћају за 25,4% и превоза терета у железничком саобраћају за 10,6%. Већи је и физички обим услуга у путничком саобраћају за 11,2%, при чему је остварено највеће повећање обима превоза путника у ваздушном путничком саобраћају (26,8%), благо повећање у друмском путничком саобраћају (1,0%) и мали пад у превозу путника железницом (-0,4%). Већи је обим промета путника на аеродромима за 19,2%, при чему је обим промета путника страним авионима већи за 22,5%. У лукама и пристаништима је претоварено је за 4,2% мање терета, али је обим изражен тоном операције већи за 4,2%. Транзитни саобраћај је интензивирао, друмским теретним возилима за 10,8%, у железничком саобраћају за 7,5%, али је на унутрашњим пловним путевима мањи за 23,8%.

Физички обим услуга саобраћаја

	2009	2010	2011 Q1-2/2010 Q1-2		
	2008	2009	Саобраћај укупно	Путнички саобраћај	Теретни саобраћај
Саобраћај	-14,8	7,7	12,1	11,2	14,3
Железнички	-29,2	16,0	9,2	-0,4	10,6
Друмски	-0,5	12,6	9,0	1,0	25,4
Градски	-7,6	5,0	2,7	2,7	-
Цевоводни	-12,2	8,9	-1,3	-	-1,3
Водни	-36,6	0,8	-0,1	-	-0,1
Ваздушни	-22,4	1,7	26,7	26,8	5,4

Извор: РЗС

Извор: РЗС и МФ

Када се посматра десезонирана серија јасно се уочава да је привредни циклус саобраћаја у фази благе експанзије. По искључењу утицаја сезоне, обим услуга саобраћаја је у првој половини 2011. години био за 11,2% изнад обима услуга у у упоредивим месецима 2010. године и за 9,2% у односу на просек 2010. године. У сезонски прилагођеној серији обим услуга саобраћаја и складиштења у прва два квартала се скоро приближио нивоу пре економске кризе.

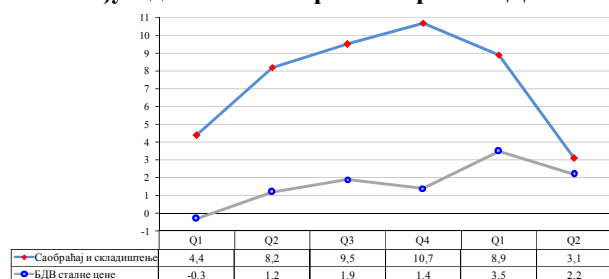
Физички обим услуга саобраћаја, јануар 2001=100

Извор: МФ и РЗР

Сектор саобраћаја има знатно учешће у БДВ. Учествује у стварању бруто домаће вредности земље у 2010. години са 5,8% и у првој половини 2011. године са 6,0%. Томе су допринеле знатно веће међугодишње стопе раста БДВ овог сектора од укупне бруто додате вредности у базним ценама. Као резултат таквих позитивних кретања, област саобраћаја и складиштења је значајан импулс укупном привредном расту.

Међугодишње стопе реалног раста БДВ

Извор: РЗС

Полазећи од испољених сигнала слабљења динамике привредних активности у земљи, као и успоравање привредног опоравка у другој половини године на глобалном тржишту која упозоравају на опасност од новог таласа кризе на светском нивоу, негативно ће се одразити и на сектор саобраћаја. **Процењује се да ће сектор саобраћаја и складиштења у 2011. години забележити повећање БДВ од око 6,0% у односу на 2010. годину.**

Према налазима студије Међународног програма за оцењивање путева (ИРАП) из 2009. године Србија се налази на 30. месту у Европи по квалитету путне инфраструктуре и има боље путеве од Румуније, Бугарске, Македоније. По оцени Светске банке путеви у Србији су по квалитету и безбедности ранжирани на 134. месту на свету. Потребно је да се њихово стање побољша, због чега је затражено од Светске банке, Европске инвестиционе банке и Европске банке за обнову и развој да заједнички одобре зајам од укупно 300 мил. EUR за обнову путева у Србији. У мају 2012. године могла би да се повуче прва транша, које ће се постепено узимати у периоду од четири године. За обнову око 16.000 km државних путева у Србији потребно укупно две до 2,2 милијарде евра како би се довели у добро стање. Први пут после 19 година биће расписан тендер за одржавање мреже аутопутева, полуаутопутева, магистралних и регионалних путева у земљи ускоро.

Интензивно се гради северни крак Коридора 10 кроз Србију. У јулу су завршене деонице аутопута од Хоргоша до Бикова (дужине 28 km) и од Жедника до Бачке Тополе (дужине 12 km) и отворене за саобраћај. У августу су завршене деонице аутопута од Србобрана до Сирига (дужине 13 km) и од Бачке Тополе до Фекетића (дужине 21 km) и пуштене у саобраћај. Градња је обухватила и изградњу три моста. Крајем септембра у саобраћај је пуштена деоница од Фекетића до Врбаса дужине 10 km. У саобраћај је до сада укључено укупно око 84 km деоница аутопута на северу Коридора 10. Преостало је

да се заврши изградња најкопликованије деоница на траси аутопута Хоргош - Нови Сад која је дуга пет километара. Ова деоница треба да буде отворена за саобраћај до краја ове године и тада ће бити у експлоатацији комплетан северни крак Коридора 10 у профилу пуног аутопута. Такође, траса обилазнице око Димитровграда са седам мостова треба да буде завршена до маја 2012.

Изградња новог моста преко Дунава код Бешке, на Коридору 10, је завешена и мост је пуштен у саобраћај. До краја 2011. предвиђен је и завршетак обилазница око Новог Сада

На обилазници око Београда гради се траса од Батајнице до Добановаца, петља Батајница, три моста од Орловаче до тунела Стражевица и траса на том потезу у дужини око три километра. Ти радови треба да буду потпуно завршени до априла 2011. године.

Радови на комплетној обнови моста „Газела” у Београду треба да се заврше крајем фебруара идуће година, али ће се саобраћај на свих шест трака нормализовати средином новембра.

Изградња источног крака путног Коридора 10 кроз Србију на деоници од Просека код Ниша до Црвене Реке, у дужини од 23 km, требало би да почне до краја године. Изградња ове трасе обухватиће аутопут пуног профила са 15 мостова и тунелом Банцарево укупне дужине око 750 m. Рок за изградњу тог дела Коридора 10 је 720 дана, а радове ће финансирати ЕИБ.

Позитиван тренд смањења броја настрадалих и саобраћајних незгода из 2010. године (од када се примењује нов Закон о безбедности саобраћаја на путевима) није настављен у 2011. години. Према званичним подацима МУП-а у првих седам месеци 2011. године догодиле су се 23.000 саобраћајних незгода у којима је погинуло 348, а повређено 9.980 особа. У поређењу са истим периодом прошле године за 9,9% смањен број саобраћајних незгода, али су њихове последице далеко веће, с обзиром да је за 7,1% више изгубљених живота и за 0,7% више повређених. Најчешћи узрок саобраћајних незгода је непоштовање ограничења брзине (34,6%), следи небезбеднопретицање и обилажење, скретање и вожња уназад (25,7%) и неуступање првенства пролаза (12,9%). Возачи који су возили у алкохолисаном стању изазвали су 6,4% незгода.

Са циљем ефикаснијег обављања послова у области железничког саобраћаја урађен је **нов Закон о железници** који се налази у скупштинској процедури усвајања. Досадашњи закон је било потребно да се усклади са са новим „пакетима” директива ЕУ, да се

прошири делокруг овлашћења Дирекције за железнице за доношење подзаконских прописа који су неопходни за безбедно и несметано обављање железничког саобраћаја, као и да се исправе грешке и недоречености тог закона, уочене током периода његове примене. Поред наведеног, Предлог закона о железници има за циљ усклађивање са нацртом новог Закона о безбедности железничког саобраћаја (који се ради упоредо са Предлогом закона о железници). Посебна пажња је посвећена уређивању комбинованог транспорта где железница има велики значај и потенцијал, а који је у великој мери занемарен у важећем Закону о железници. У Предлогу закона о железници битно су осавремењени и прецизирани делови у којима се уређује приступ и коришћење железничке инфраструктуре. Новина је и увођење Националног програма железничке инфраструктуре који, на предлог Владе, доноси Народна скупштина и представља плански акт од националног значаја у области железнице.

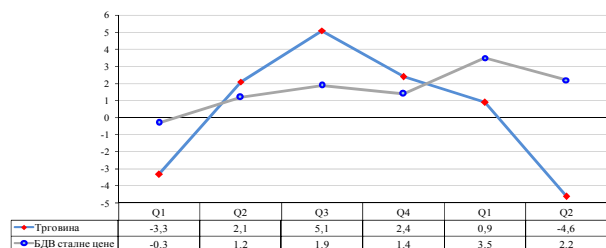
Обим **поштанских активности** у првој половини 2011. године већи је за један одсто у односу на исти период 2010. али Највише се повећава обим *експрес пошљици* (23,6%), испорука *писмоносних пошљици* за 5,0% и испорука *пакета* за 2,4%, док су *услуге платног промета* мање за 1,6%.

Телекомуникације константно бележе снажно међугодишње квартално повећање физичког обима услуга, али споријим темпом од досадашњег. Након извршене либерализација тржишта *мобилних комуникација* (2006.) конкуренција је довела до изузетног повећања броја корисника (пенетрација је већа од 130%), побољшања квалитета услуга, као и до пада цена услуга. У мобилној мрежи реализовано је за 11,6% више минута позива у односу на првих шест месеци 2010. године, док је послато мање текстуалних (СМС) и мултимедијалних (ММС) порука за -6,2% и за -5,3% респективно. Регулисањем пружања услуге говора путем Интернета (VoIP), омогућено је међународно телефонирање по знатно нижим ценама, што је имало утицаја на смањење броја импулса у фиксној телефонији. У *фиксној мрежи* број импулса мањи је у унутрашњем саобраћају за -12,3% и у међународном саобраћају за -14,9%.

3.9. Трговина на мало

Трговина на велико и мало је након четири узастопних позитивних квартала у Q2 2011. забележила **највећи пад бруто додате вредности од свих привредних активности, 4,6%**.

Међугодишњи реални раст БДВ трговине

Извор: РЗС

Неповољне тенденције у трговини на мало су настављене, тако да је продубљен трендни пад промета у трговини на мало започет почетком 2011. После високог пада у јулу месецу (19,5%), и у августу ове године забележен је у оригиналној серији знатан пад реалног промета робе на мало од 18,3% у односу на исти месец претходне године. Истовремено опао је и номинални промет за -9,4%. Реални промет робе у трговини на мало у августу 2011. године је испод просека 2010. године за -11,4%. Расположена средства за потрошњу становништва су смањена услед успоравања реалног раста зарада и пада

потрошачких и готовинских кредита. Под утицајем смањене домаће тражње, кумулативно, за првих осам месеци 2011. године регистрован је реални међугодишњи пад малопродатног промета робе у трговини на мало за -16,7%, док је номинални пад износио -6,3% у односу на исти период 2010. године.

Када се посматра циклична компонента физичког обима трговине на мало уочава се да је почетком године дошло до пада привредне активности трговине. Позитивно је да се у другој половини године пад успорава. Уколико се тенденција успоравања привредне активности трговине на мало буде наставила може се очекивати да ће до краја године бити успостављено рецесионо дно циклуса трговине (локални минимум). По искључењу утицаја сезоне, реални промет у трговини на мало је у периоду јануар-август 2011. године био за 1,5% мањи од промета у упоредивим месецима 2010. године. Десезонирани индекс је у августу већи је за 2,2% у односу на јул 2011. године, али је мањи за 4,4% у односу на август 2010. године. Обим промета је и даље изразито мали. У сезонски прилагођеној серији реална вредност промета у трговини на мало у августу 2011. одговара нивоу с краја 2006. године.

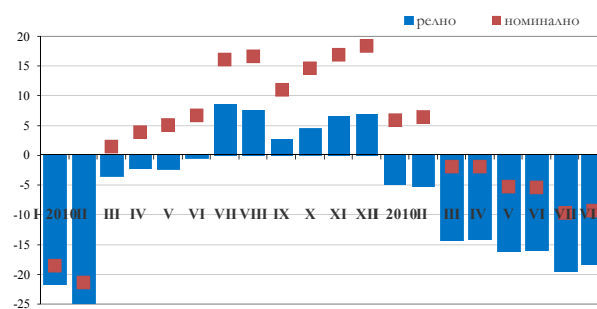
Реалан промет у трговини на мало, окт. 2004-август 2011.(јануар 2001=100)

Извор: МФ и РЗР

На даљи опоравак домаће потрошње у 2011. години ограничавајуће ће утицати трошкови живота који су високи, сужене могућности повећања зарада и запошљавања. Незапосленост остаје кључни проблем у текућој и наредним годинама све док се кроз привредни раст и инвестиције не створе нова продуктивна радна места у индустрији, пољопривреди и читавом извозном сектору. **И у преосталом делу 2011. године трговина ће бити под притиском због мањег обима промета, тако да се за 2011. годину**

Промет у трговини на мало, Ø2010=100

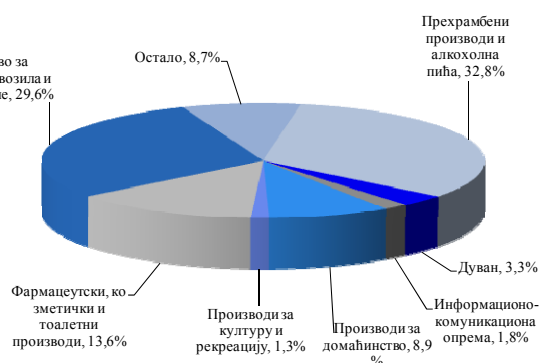

Извор: РЗС

процењује пад БДВ од око -3,5% овог сектора у односу на 2010. годину.

У односу на Q1 2011. године у структури малопродатног промета у Q2 2011. године највише је повећан удео промет горива за моторна возила и мотоцикле (4,5 процентана поена), производа за домаћинство (0,3 пп) и дувана (0,2 пп), док је највеће смањење у уделу промета прехранбених производа и одеће и обуће (3,2 пп) и фармацеутских, козметичких и тоалетних производа (2,2 пп).

Структура промета трговине на мало по робним групама, Q2 2011.

Извор: МФ и РЗС

Промет робе у европским и суседним земљама. Промет робе у трговини на мало у августу 2011. у поређењу са јулом 2011. године бележи пад од 0,3% и у евро зони (Е317) и за 0,2% у ЕУ27. Промет хране, пића и дувана благо је повећан за 0,1% у евро зони и за 0,3% у ЕУ27. У непрехрамбеном сектору мањи је за 0,6% у обе зоне. У земљама чланицама ЕУ за

које су расположиви подаци, промет у трговини повећан је у девет земаља, а смањен у дванаест. Највеће повећање регистровано је у Словенији (+3,1%), Луксембургу (+2,8%) и Литванији (+2,5%), док су највећи пад забележиле Румунија (-3,1%), Немачка (-2,9%) и Финска (-2,2%). Промет робе у трговини на мало у августу 2011. у поређењу са августом претходне године мањи је за 1,0% у евро зони и за 0,8% у земљама ЕУ27. Промет хране, пића и дувана мањи је за 0,2% у евро зони и за 0,5% у земљама ЕУ27. Промет непрехрамбених производа мањи је за 1,3% у евро зони и за 0,7%, респективно. Повећање промета робе остварило је 12 држава, а пад њих девет. Највеће повећање имале су Луксембург (+11,7%), Литванија (+10,1%) и Летонија (+7,4%), а највећи пад Малта (-8,8%), Румунија (-6,7%), Шпанија и Португалија (обе по -4,6%).

Промет робе у трговини на мало, стопе у %

	IV 11 IV 10	V 11 V 10	VI 11 VI 10	VII 11 VII 10	VIII 11 VIII 10	IV 11 III 11	V 11 IV 11	VI 11 V 11	VII 11 VI 11	VIII 11 VII 11
СРБ, ном.	-2,0	-5,3	-5,5	-9,8	-9,4	7,7	-3,3	1,1	5,2	3,6
СРБ, реал	-14,1	-16,1	-16,0	-19,5	-18,3	6,7	-4,0	1,1	5,4	3,4
Е317	1,1	-1,9	-0,8	-0,4	-1,0	0,8	-1,2	0,6	0,2	-0,3
ЕУ27	1,9	-1,4	-0,5	-0,3	-0,8	1,0	-1,2	0,5	0,1	-0,2
Бугарска	0,5	1,7	-0,8	-2,8	-2,9	0,2	-0,8	-1,3	-0,8	-0,5
Чешка Реп.	3,2	0,5	-0,8	-1,9	-	-1,0	-1,3	-0,4	-0,4	-
Мађарска	-1,2	0,7	-0,4	-1,4	-	-0,3	0,5	-0,4	-0,2	-
Пољска	5,9	0,6	-2,0	-1,4	-2,0	0,3	1,2	-0,6	1,6	-1,9
Румунија	-5,9	-5,0	-7,8	1,4	-6,3	-1,5	0,8	-0,4	2,0	-3,1
Словенија	1,4	1,8	-2,0	0,0	6,5	1,1	-1,7	0,6	1,5	3,1
Словачка	-0,3	-3,5	-4,2	-4,3	-3,8	0,5	-1,3	-0,2	-0,5	-0,1
Хрватска	3,7	1,0	1,0	0,9	-	0,5	-0,1	1,3	16,8	-
Фед. БиХ	16,1	10,7	12,1	9,5	11,3	20,0	-5,5	4,0	12,0	-0,9
Р. Српска	12,5	7,0	9,0	1,8	7,3	20,8	-6,3	1,5	7,9	6,1

Извор: ПМ10, РЗС; Euroindicators 1462011, Eurostat; статистике одабраних држава

Напомена: Од почетка 2011. године РЗС примењује Класификацију делатности – КД („Службени гласник РС“, бр. 54/2010), којом област промет робе у трговини на мало (47 КД), више не обухвата промет на мало моторних возила, мотоцикала и делова, због чега је онемогућено поређење са претходним периодом док се серије не прилагоде.

4. Тржиште рада

4.1. Запосленост

Укупан број запослених према Анкети о радној снази у априлу 2011. смањен је за 3,4% (тј. за 78.173 лица) у односу на октобар 2010. и за 3,8% (тј. за 87.112 лица) у односу на април 2010. Стопа запослености је смањена за 1,6 процентна поена у односу на октобар 2010, и за 1,7 процентна поена у односу на април 2010. (са 47,2% у априлу 2010. на 45,5% у априлу 2011. године).

Укупан број незапослених према Анкети о радној снази из априлу 2011. повећан је за 14,7% (83.275 лица) у односу на октобар 2010. и за 13,4% (76.654 лица) у односу на април 2010. Стопа незапослености лица радног узраста (15-64) повећана је са 20,1% у априлу 2010. на 22,9% у априлу 2011. Такође, учешће дугорочне незапослености је и даље високо и у 2011. повећано је на 73,3% у укупној незапослености.

Према подацима Републичког завода за статистику (РАД-1) у периоду јануар-август 2011. године остварен је пад укупне запослености за 3,3% (60.771 лице), у предузећима, установама и организацијама за 0,7%, (8.927 лица) и приватних предузетника и запослених код њих за 11,2% (51.844 лица) у односу на исти период 2010. године. Највеће смањење запослених на нивоу делатности је у прерађивачкој индустрији 3,0% (9.241 лице), трговини на велико и мало 2,1% (3.924 лица), саобраћају и складиштењу 3,0% (2.700 лица), пољопривреди, лову, шумарству и рибарству 6,7% (2.557 лица), грађевинарству 2,1% (1.598 лица), рударству 5,9% (1.351 лице), док је број запослених повећан у образовању 1,8% (2.459 лица), стручним, научним, иновационим и техничким делатности 4,6% (2.319 лица), здравству и социјалном осигурању 1,2% (1.940 лица), информисању и комуникацијама 5,2% (1.845 лица), осталим услужним делатностима 14,6% (1.817 лица).

Укупан број запослених у августу 2011. године био је 1.754.831, што је за 0,03% мање у односу на јул и за 2,8% у односу на август 2010. године. Број запослених у предузећима, установама и организацијама у августу 2011. године износио је 1.349.355 радника, што је за 0,04% мање у односу на јул и за 0,1% у односу на август 2010.

Последице економске кризе негативно су се одразиле на ниво запослености – скоро два пута је већи пад запослених (5,5%) од пада производње (3,0%) у 2009. Основни разлог

високог пада запослености је у неуспелим приватизацијама, где су власници користећи кризу као изговор значајно смањили запосленост. Економску кризу су за сада највише осетили запослени у приватном сектору, где је дошло до драстичног пада запослености. У 2010. и поред опоравка привредне активности запосленост је смањена за 4,9%, што је настављено и у периоду јануар-август 2011. године за 3,3%.

Тенденција благог повећања броја незапослених забележена је у периоду јануар-август 2011. године. Према подацима Националне службе за запошљавање, просечан број незапослених у периоду јануар-август 2011. године био је 759.171 лица што је за 0,5% вишеу односу на исти период 2010. Број незапослених у августу је 745.956 лица и у односу на јул смањен је за 0,4%, а повећан за 3,0% у односу на август 2010. Квалификациона структура незапослених је неповољна - високо је учешће неквалификованих (28,4%), полуквалификованих и радници са нижим стручним образовањем (4,5%) у укупној незапослености. Стопа регистроване незапослености у августу 2011. је 29,8%, ако укључимо пољопривредне осигуранике онда је 27,3%.

Погоршање услова на тржишту рада је ублажено захваљујући предузетим мерама за подстицање новог запошљавања, које садрже олакшице за послодавце који запосле нове раднике. Такође, Националним акционим планом запошљавања за 2011. годину дефинисани су приоритети и циљеви политике запошљавања и утврђени програми и мере који ће се реализовати у 2011. години, како би се достигли циљеви и постигло одрживо повећање запослености. Приоритети политике запошљавања у 2011. години су:

- усклађивање понуде и тражње на тржишту рада;
- отварање нових радних места;
- побољшање образовања и обука у циљу развијања квалификоване радне снаге;
- подстицање запошљавања теже запошљивих лица и рањивих категорија;
- децентрализација и подстицање развоја регионалне и локалне политике запошљавања.

Предвиђена средства за реализацију програма и мера активне политике запошљавања као и финансирање локалних и регионалних акционих планова запошљавања у 2011. износе 5.350 мил. динара.

Процењује се благи раст запослености од 0,1% и непромењен број лица која траже запослење у 2011. у односу на 2010. годину.

Даљи раст привредне активности у 2011. утицао је на стабилизацију запослености и благо повећање у земљама окружења. Тржиште рада у 2010. како код нас тако и у земљама окружења карактерише пад запослености и раст незапослености и поред позитивних кретања привредне активности.

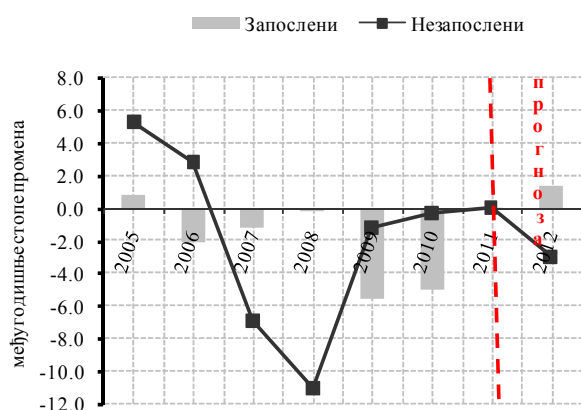
На тржишту рада ЕУ у 2010. години запосленост је смањена за 0,5% раст незапослености и стопе незапослености на 9,4%. У 2011. години прогнозира се раст запослености за 0,4%, раст незапослености и стопе незапослености на 9,5%. Слична су кретања и у земљама у окружењу.

Прогноза кретања на тржишту рада за 2011. и 2012.

	Запослени (међугодишње стопе промена-уоу)			Стопа незапослености (%)		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
ЕУ-27	-0,5	0,4	0,7	9,4	9,5	9,1
Бугарска	-5,9	0,5	1,0	9,6	9,4	8,5
Чешка	-0,8	0,0	0,0	7,1	6,8	6,4
Немачка	0,5	0,9	0,5	6,8	6,4	6,0
Мађарска	0,2	0,4	3,0	10,9	11,0	9,3
Аустрија	1,0	0,8	0,7	4,5	4,3	4,2
Пољска	0,4	1,1	1,0	9,2	9,3	8,8
Румунија	-1,8	0,1	0,6	7,2	7,2	6,8
Словенија	-2,2	-1,3	0,3	7,2	8,2	8,0
Словачка	-1,4	0,6	0,9	14,2	14,0	13,3
Хрватска	-4,0	-0,2	1,2	11,8	11,3	9,8
Македонија	1,3	2,0	2,5	32,0	31,4	30,5
Србија	-4,9	0,1	1,4	20,0	22,9	20,0

Извор: Economic Forecast spring 2011 (European Commission)

Запосленост и незапосленост

Извор: РЗС (РАД-1), НСЗ, МФ

4.2. Зараде

Током 2011. године настављена је тенденција раста номиналних и пада реалних просечних бруто и нето зарада у односу на исти период 2010. године. Просечна бруто зарада исплаћена у периоду јануар-август износила је 51.492 динара и номинално је повећана за 11,1% а реално је смањена за 1,4%, док је нето зарада износила 37.091 динар и номинално је повећана за 11,2% а реално је смањена за 1,3%.

Просечно исплаћена **бруто зарада** запослених у августу износила је **53.285 динара** и у односу на јул мања је за 1,6% номинално и реално. Просечно исплаћена **нето зарада** у августу износила је **38.389 динара** и у односу на претходни месец, **номинално и реално је мања за 1,9%**, а у односу на исти месец претходне године бележи номинални раст од 13,1%, и реални од 2,4%.

Посматрано на нивоу области, **највећа нето зарада** у августу регистрована је у производњи дуванских производа (87.751 динар), финансијским услугама, осим осигурања и пенз. фондова (78.129 динара), производњи кокса и деривата нафте (77.205 динара), управљачкој делатности и саветовању (75.571 динар), ваздушном саобраћају (73.624 динара), експлоатацији сирове нафте и природног гаса (66.759 динара), услужним делатностима у рудатству (66.130 динара). **Најниже нето зараде су** у: кинематографској, телевизијској и музичкој продукцији (8.499 динара), рибарству и аквакултури (17.938 динара), преради дрвета и производима од дрвета осим намештаја (19.449 динара), делатностима припремања и послуживања хране и пића (19.877 динара).

Регионалне разлике у исплаћеним зарадама у августу 2011. и даље су веома изражене. Посматрано по регионима, у односу на просек зараде у Републици, највећу просечну нето зараду у августу 2011. имали су запослени на подручју Града Београда (47.353 динара – 23,4% изнад просека Републике), а најнижу на подручју Шумадије и Западне Србије (33.061 динар – 13,9% испод просека Републике).

Посматрано **по областима**, у августу **највећу просечну нето зараду** имали су запослени у Београдској (47.353 динара), а најнижу у Топличкој области (26.418 динара). Највеће нето зараде **на нивоу градова-општина** су у Сурчину (66.109 динара), Новом Београду (58.376 динара), Лазаревцу (55.645 динара), Костолцу (54.425 динара), Лајковцу (52.608 динара), Врачару (50.962 динара), Старом граду (50.344 динара).

Просечна пензија у периоду јануар-јул 2011. износила је 21.016 динара и реално је смањена за 6,3% у односу на исти период 2010. године. Просечно исплаћена пензија у јулу 2011. године износила је 21.235 динара и реално је повећана за 0,5% у односу на јун. Укупан број корисника пензија повећан је у односу на јун за 0,03% (односно за 554 пензионера). Однос укупно броја запослених и укупног броја пензионера у јулу износио је 1,07. Истовремено, просечна пензија је 55% просечне нето зараде.

Запослени и број корисника пензија у 2011.

	Број запослених	Број пензионера	Просечна нето зарада	Просечна пензија	Учешће пензије у заради
I	1.775.193	1.628.715	34.009	20.367	60
II	1.775.529	1.630.129	35.538	20.372	57
III	1.754.691	1.631.008	35.777	20.374	57
IV	1.754.875	1.629.973	39.298	21.495	55
V	1.755.163	1.630.063	35.362	21.500	61
VI	1.755.238	1.629.595	39.322	21.501	55
VII	1.755.372	1.630.149	39.127	21.503	55

Извор: РЗС и Фонд ПИО

Просечна нето зарада пала је са 400 EUR из 2008 на 338 EUR у 2009, у 2010. години настављена је тенденција успоравања раста зарада у динарима и пада у еврима. Просечна нето зарада у 2011. (јул) повећана је на 382 EUR. У односу на земље окружења у 2011. зараде у Србији су веће у односу на Бугарску Румунију и Македонију, а ниже од зарада у Словенији, Хрватској, Мађарској и Босни и Херцеговини.

Нето зараде (у EUR)

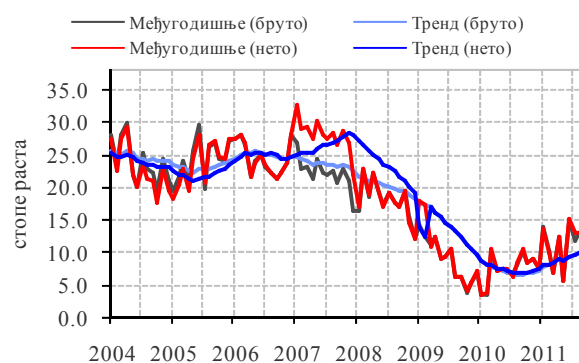
	2008	2009	2010	2011(VII)
Словенија	900	930	960	975
Хрватска	738	737	743	716
Мађарска	460	458	465	483
БиХ	408	410	408	416
Србија	400	338	331	382
Румунија	373	349	343	340
Македонија	260	325	336	338
Бугарска	226	237	259	276

Извор: РЗР, националне статистике

У 2011. години предвиђа се раст зарада (2,1%).

Законом о изменама и допунама Закона о буџетском систему предвиђа се након две године „замрзнутих“ плата у сектору државе у 2011. години усклађивање зарада три пута годишње (јануар, април и октобр). У 2012. и 2013. години примениће се две индексације зарада и то у априлу за инфлацију у протекла три месеца увећану за половину реалног раста БДП и у октобру за инфлацију у претходних шест месеци.

Номиналне зараде

Извор: РЗС

5. Цене

Инфлација је у периоду јануар-август 2011. износила **6,2%** (август 2011/децембар 2010). **Међугодишња инфлација**, након што је у априлу достигла свој максимум (14,7%), од маја је у паду, и у августу је износила **10,5%** (али је знатно изнад горње границе дозвољеног одступања од циља за август $5,0\% \pm 1,7\%$). У првих осам месеци 2011. општи раст цена опредељен је натпросечним растом цена робе (6,8%), док су цене услуга повећане за 3,7%. Посматрано по групама производа и услуга најинтезивнији раст потрошачких цена у првих осам месеци 2011. забележен је у групама: Алкохолна пића и дуван (12,8%), Транспорт (7,9%), Стан, вода, електрична енергија, гас и друга горива (7,6%) и Храна и безалкохолна пића (6,6%). Код осталих група производа и услуга остварен је испод просечан раст цена у распону од 2,2% до 5,7%, осим у групи Одеће и обуће, где је забележен пад цена од 0,2%.

На месечном нивоу, инфлацију остварену у протеклом периоду 2011. карактерише висок ниво месечног раста цена у првом кварталу (од 1,4% до 2,6%), затим успоравање у априлу (1,1%) и мају (0,4%), снижавање потрошачких цена у јуну (0,3%) и јулу (0,5%), док су у **августу** потрошачке цене оствариле **нулти раст**. Посматрано по главним групама производа и услуга у августу, у односу на претходни месец, највећи раст цена забележен је у групама Комуникација (5,4%) због већих цена услуга фиксне телефоније и Рекреације и културе (2,7%) због већих цена уџбеника, док је највећи пад цена забележен у групи Хране и безалкохолних пића (-1,3%) због нижих цена поврћа и воћа.

Имајући у виду да инфлација првенствено зависи од кретања цена хране, с обзиром на високо учешће хране у индексу потрошачких цена (од 37,8%), други и трећи квартал забележили су преокрет у кретању цена хране и пад инфлаторних притисака по том основу, а према првим назнакама овогодишња пољопривредна сезона могла би бити успешнија од прошлогодишње, поред снажног дезинфлаторног фактора ниске агрегатне тражње, очекује се умеренији раст регулисаних цена до краја године. Процењује се да ће се успоравање раста инфлације наставити и у наредном периоду и *да ће инфлација у 2011 бити једноцифрена и нешто изнад горње границе дозвољеног одступања од циља ($4,5\% \pm 1,5\%$), а према проценама НБС, међугодишња инфлација у границама циља ће се наћи у првом полуугодишту 2012. године.*

Цене произвођача индустријских производа у периоду јануар-август 2011. оствариле су раст од 8,9% (август 2011/децембар 2010), а њихов међугодишњи раст износио је 13,4%. Посматрано по намени потрошње, раст произвођачких цена у индустрији у првих осам месеци 2011. условљен је растом произвођачких цена енергије (15,3%), нетрајних производа за широку потрошњу (10,0%) и интермедијарних производа, осим енергије (3,7%). Посматрано на месечном нивоу, у протеклом периоду 2011. уочава се висок ниво месечног раста произвођачких цена у индустрији у прва четири месеца (од 1,9% до 2,5%), затим снижавање у мају (-0,5%), а након нултог раста у јуну и незнатног повећања у јулу (0,1%) у **августу** је поново забележено њихово снижавање (0,3%).

Међународна поређења у августу 2011. показују да је инфлација у Србији висока (10,5%) и знатно изнад нивоа инфлације у земљама ЕУ (2,9%) и окружењу. Од земаља у окружењу висок просечан годишњи ниво инфлације бележе *БиХ* (4,9%) и *Румунија* (4,3%), док су све остале земље оствариле нижу инфлацију: *Македонија* и *Црна Гора* 3,6%, *Мађарска* 3,5%, *Бугарска* 3,1%, *Хрватска* 2,0%, *Словенија* 1,2%.

Инфлација

Извор: РЗС, НБС

6. Монетарна кретања

У циљу обезбеђења монетарне стабилности, а у складу с актуелним економским кретањима, НБС је до априла 2011. водила рестриктивну монетарну политику. У периоду јануар-април референтна каматна стопа је повећана са 11,5% на 12,5%. Будући да је процењено да ће у наредном периоду преовлађивати дезинфлаторни притисци, у јуну 2011. започето је ублажавање монетарне политике смањењем референтне каматне стопе. У периоду јуни-септембар референтна каматна стопа је смањена са 12,5% на 11,25%. Поред референтне каматне стопе као основног инструмента монетарне политике, у спровођењу монетарне политике користе се и остале инструменте монетарног регулисања, пре свега обавезна резерва и операције на девизном тржишту, који имају помоћну улогу – доприносе несметаној трансмисији утицаја референтне каматне стопе на тржиште, као и развоју финансијских тржишта, без угрожавања стабилности финансијског система. НБС спроводи режим руковођеног пливајућег девизног курса, који подразумева право интервенција у случају знатних дневних осцилација на девизном тржишту, угрожености финансијске и ценовне стабилности и заштите адекватног нивоа девизних резерви. Крајем августа 2011. динар је у поређењу с крајем 2010. номинално ојачао за 5,6%, а реално за 10,4%.

У протеклом периоду 2011. очувана је стабилност домаћег финансијског система захваљујући **предузетим активностима и подстицајним мерама** Владе РС, НБС, као и новим аранжман (тзв. аранжман из предострожности) с ММФ-ом. НБС је у јануару 2011. донела нову *Одлуку о обавезној резерви*, којом је повећана рестриктивност монетарне политике. Кључне новине односе се на: а) диференцијацију стопе обавезне резерве према рочној структури извора (до две године и преко две године), и б) динарско издвајање дела девизне обавезне резерве по диференцираним стопама. Диференциране стопе динарске обавезне резерве су: 5% на изворе до две године и 0% на изворе преко две године. Диференциране стопе девизне обавезне резерве су: 30% на изворе до две године, уз 15% динарског издвајања и 25% на изворе преко две године, уз 10% динарског издвајања. Мере предложене у оквиру нове регулативе нису значиле повлачење ликвидности на нивоу банкарског система, већ мање ослобађање ликвидности у односу на претходно важећу

Одлуку. У априлу 2011. НБС је донела *Одлуку о изменама и допуни Одлуке о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке*, којом је предвиђен нови начин утврђивања кредитне способности грађана при одобравању кредита. Уместо досадашњих 30% за готовинске и потрошачке кредите, односно 50% месечних нето прихода физичког лица за стамбене кредите, максимална кредитна задуженост ће се убудуће рачунати као разлика нето месечних прихода и вредности минималне потрошачке корпе за првог одраслог члана домаћинства према подацима РЗС. *Влада* је у априлу донела *препоруке банкама с циљем привременог смањења терета отплате кредита становништву*, а у јуну с циљем помагања *привреди* у превазилажењу проблема неликвидности. Банкама се сугерисало да корисницима кредита одобре период чека отплате кредита (становништву до две, а привреди до једне године) током којег би се плаћала само камата, с тим што би се за исти период продужио рок отплате кредита. Ради смањења ризика у финансијском систему, НБС је у мају донела сет мера којим се постављају додатни захтеви у погледу девизног и девизно индексираних кредитирања физичких лица. Дозвољена је *индексација кредита само у еврима*, обавезан износ депозита, односно *учешћа за нестамбене кредите износи 30%*, док је *максимални износ хипотекарног девизног и девизно индексираних кредита ограничен на 80% вредности заложене некретнине*.

У првих осам месеци 2011. забележен је успорен раст кредитне активности банака, укупне штедње становништва, девизне резерве налазе се на задовољавајућем нивоу и изнад су стандардних критеријума оптималности (обезбеђују покривеност новчане масе М1 од 413,0%, краткорочног дуга од 1.269,0% и више од седам месеци увоза робе и услуга). Средином марта 2011. међународна рејтинг агенција Standard & Poor's је повећала кредитни рејтинг Србије за дугорочно задуживање са досадашњих „ВВ-“ на „ВВ“ и потврдила кредитни рејтинг Србије за краткорочни дуг оцењен са „В“, а изгледи за побољшање кредитног рејтинга су и даље означени као стабилни. Актуелизација кризе јавног дуга у појединим земљама евро зоне од маја утицала је на раст премије ризика земље. Вредност индекса ЕМВІ је за све земље у транзицији повећана, при чему је раст овог индекса за Србију био нешто израженији (премија ризика Србије је међу највећима у Европи и виша од свих земаља у региону).

Кретање **основних монетарних агрегата** крајем августа 2011. у односу на крај 2010. обележило је повећање *M1*, *M2* и најширег монетарног агрегата *M3* за 1,1%, 4,6% и 3,3% респективно, док је *динарски примарни новац* смањен за 1,4%.

Динарски примарни новац крајем августа 2011. износио је 185,5 млрд. динара и у односу на крај 2010. смањен је за 1,4%, у односу на исти месец 2010. за 1,1%, а у односу на претходни месец за 5,6%.

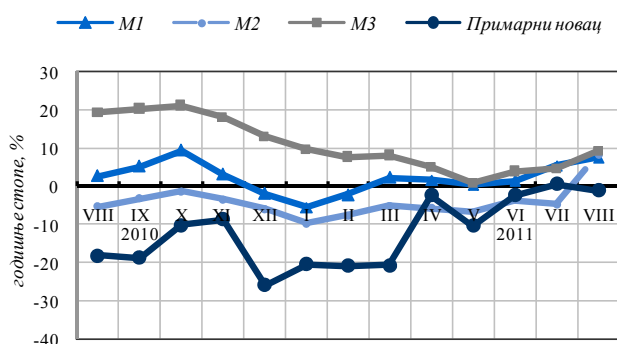
Новчана маса M1, крајем августа 2011. износила је 256,1 млрд. динара и у односу на крај 2010. повећана је за 1,1%, у односу на исти месец 2010. за 7,4%, а у односу на претходни месец за 1,0%.

Новчана маса M2, крајем августа 2011. износила је 429,4 млрд. динара и у односу на крај 2010. повећана је за 4,6%, у односу на исти месец 2010. за 8,2%, а у односу на претходни месец за 4,6%.

Новчана маса M3, крајем августа 2011. износила је 1.405,8 млрд. динара и у односу на крај 2010. повећан је за 3,3%, у односу на исти месец 2010. за 9,1%, а у односу на претходни месец за 1,0%.

Девизне резерве НБС крајем августа 2011. износиле су 10,4 млрд. EUR и у односу на крај 2010. повећане су за 4,2% (0,4 млрд. EUR). Томе су највише допринели приливи по основу коришћења кредита и донација и раст цене злата. Девизне резерве пословних банака крајем августа 2011. износиле су 1,0 млрд. EUR и у односу на крај 2010. смањене су за 38,4% (0,6 млрд. EUR). Укупне девизне резерве земље крајем августа 2011. износиле су 11,5 млрд. EUR.

Кретање монетарних агрегата

Извор: НБС

Девизно тржиште. Јачање динара, започето крајем 2010, настављено је до почетка јуна, када су почели да се јављају депресијацијски притисци. Повећана тржишна неизвесност од

јуна, узрокована дужничком кризом у неким земљама евро зоне и повећањем премије ризика земље, одразили су се на појаву депресијацијских притисака. Курс динара крајем августа 2011. износио је 101,58 EUR и 70,40 USD и у поређењу с крајем 2010. номинално је ојачао за 5,6%, а реално за 10,4%. У августу динар је номинално ојачао у односу на евро за 0,5%, а у односу на долар за 1,2%.

Монетарна политика у наредном периоду засниваће се на Меморандуму НБС о монетарној стратегији и Меморандуму НБС о циљаним стопама инфлације од 2010. до 2012. године, а спроводиће се према Програму монетарне политике НБС у 2011. години. Мере монетарне политике ће бити усмерене на постизање циљане инфлације у средњем року. Поред тога, не доводећи у питање остваривање свог основног циља, НБС ће допринети очувању и јачању стабилности финансијског система и подржаваће економску политику Владе, која подстиче одрживи привредни раст.

У банкарском сектору Србије крајем другог квартала 2011. године пословале су 33 банке, које запошљавају 29.925 лица. Укупна актива банака износила је 2.476,3 млрд. динара, и у односу на крај 2010. смањена је за 2,3%. Власничку структуру банака у Србији крајем другог квартала 2011. обележава доминација страних акционара, који поседују 21 банаку (73% билансне суме, 71% капитала, 71% укупног броја запослених и 76% добитка сектора било је у већинском власништву страних банака), док се 12 банака налази у власништву домаћих лица (8 банака су у власништву државе и 4 банке у власништву приватних лица). Већ шесту годину банкарски сектор Србије остварује позитиван финансијски резултат, а индикатори пословања говоре да је ликвидност банкарског сектора Србије задовољавајућа (сви показатељи ликвидности банкарског сектора су, као и претходних година, били високо изнад прописаних минимума). Банкарски сектор Србије се може сматрати задовољавајуће капитализованим имајући у виду висок ниво просечног показатеља адекватности капитала (19,7%). Капиталне позиције банкарског сектора Србије је знатно изнад прописаних минимума (12% по стандардима Базела II), уз претежно учешће најквалитетнијих група капитала. Укупан добитак банкарског сектора у првих шест месеци 2011. године износи 17,8 млрд динара и већи је за 17,1% у односу на исти период 2010. године.

Током првих осам месеци 2011. забележен је успорен раст кредитне активности банкарског сектора. **Пласмани банака** крајем августа 2011. године (1.712,2 млрд. динара) забележили су раст од 3,3% у односу на крај 2010. године (1,656,9 млрд. динара). Пласмани становништву бележе раст од 3,3%, а пласмани привреди 2,7%. У укупним пласманима, пласмани привреди учествовали су са 61,9%, а пласмани становништву са 34,5%.

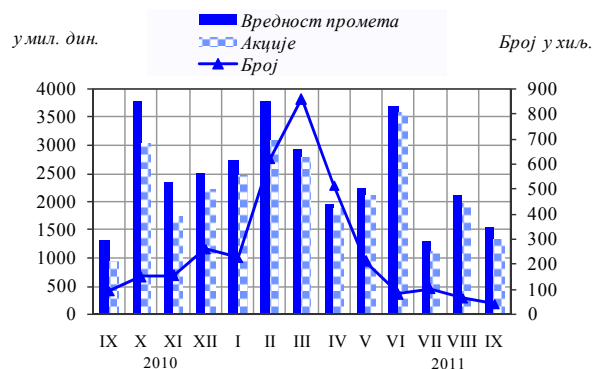
Укупна штедња становништва крајем августа 2011. године износила је 759,7 млрд. динара (девизна 744,8 млрд. динара, а динарска 15,0 млрд. динара) и у односу на крај 2010. повећана је за 1,9% (девизна за 1,7%, а динарска за 12,1%). Међугодишња стопа раста укупне штедње становништва износила је 10,9% (девизне 10,6%, а динарске 27,6%). Посматрано по валутној структури штедних улога доминира штедња у иностраној валути (98,0% укупне штедње). У структури девизне штедње грађана доминира штедња до једне године, с учешћем од 42,0%, улози по виђењу имају учешће од 21,7%, штедња орочена до шест месеци 12,6%, а штедња до две године 12,0%.

Финансијска тржишта. Септембар је донео наставак негативног тренда кретања вредности индексних показатеља Берзе. Посматрано од почетка 2011. године основни берзански показатељи, **BELEX15** и **BELEXline** у односу на крај 2010. бележе пад од 15,2% и 15,6%, респективно. Таква ситуација, међутим, није локалног карактера, већ у знатној мери обележава цео регион југоисточне Европе (на регионалним берзама такође се бележи пад вредности референтних индекса). **Промет** на Београдској берзи у првих девет месеци 2011. износио је 22,3 млрд. динара и повећан је за 85,8% у односу на исти период 2010, при чему је промет акцијама повећан за 2,3 пута, док је промет обвезницама смањен за 32,8%. У структури промета, доминирале су акције предузећа (90,9%). У истом периоду укупан **број трансакција** хартијама од вредности повећан је са 162.595 на 2.691.705. Порасту укупног броја трансакција хартијама од вредности у овом периоду допринело је листирања акција НИС и Аеродрома Никола Тесла. **Учешће страних инвеститора** у укупном промету на Београдској берзи у периоду јануар-септембар 2011. износило је 42,2%, што је у односу на исти период 2010. повећање од 19,5%. Учешће страних инвеститора у трговању акцијама износило је 45,6% (повећање за 15,4%), док је учешће у трговању обвезницама РС смањено за 56,6% и

износило је 8,5%. Вредност укупне **тржишне капитализације** крајем септембра 2011. износила је 853,5 млрд динара (8,4 млрд. EUR), што је у односу на претходни месец смањење за 3,6%, а у односу на крај 2010. за 8,6%. У периоду јануар-септембар 2011. на званичном Листингу А Београдске берзе (Prime market-у) котиране су акције само пет компанија (Аеродром Никола Тесла а.д. из Београда, Енергопројект холдинг а.д. из Београда, НИС а.д. из Новог Сада, Соја протеин а.д. из Бечеја и Тигар а.д. из Пирота), а на Standard market-у Београдске берзе (Листингу Б) акције три компаније (Алфа плам а.д. из Врања, Металац а.д. из Горњег Милановца и Комерцијална банка а.д. из Београда).

Крајем септембра 2011. Србија је по први пут на иностраном тржишту продала еврообвезнице у вредности од 1 млрд. USD (десетогодишње државне хартије од вредности са годишњом каматом од 7,25%). То су дугорочни извори финансирања и биће искоришћени за постепено покривање ликвидности буџета, пре свега за рефинансирање краткорочних дугова, као што су краткорочне државне обвезнице.

Промет на Београдској берзи

Извор: Београдска берза

7. Биланс плаћања

7.1. Платни биланс

Дефицит на рачуну текућих трансакција у периоду јануар-јули 2011. у односу на исти период претходне године већи је за 3,5%, односно за 53,4 мил. EUR и износи 1.6 млрд. EUR. До пораста дефицита текућег биланса дошло је услед пораста дефицита спољнотрговинске размене од 7,4% (202,0 мил. EUR), као и пораста дефицита на позицији дохотка од 5,7% (22,9 мил. EUR).

Извоз робе у посматраном периоду је остварио раст од 22,0%, увоз робе раст од 16,7% што је условило раст дефицита робне размене од 9,1%.

Биланс услуга у истом периоду је забележио суфицит од 48,8 мил. EUR. Извоз и увоз услуга су забележили раст од 14,2% и 10,9%, респективно.

Спољнотрговински биланс робе и услуга је у посматраном периоду остварио пораст дефицита од 7,4% (односно 202,0 мил. EUR).

На позицији дохотка, у периоду јануар-јули 2011. у односу на исти период претходне године остварен је пораст дефицита од 5,7%, односно од 22,9 мил. EUR.

Суфицит на позицији текућих трансфера забележио је раст од 10,7%, односно за 171,6 мил. EUR. Највећи утицај на пораст суфицита текућих трансфера имао је пораст дознака за 11,6%, односно за 131,9 мил. EUR.

Капитални и финансијски рачун (умањени за промену девизних резерви) у периоду јануар-јули 2011. у односу на исти период претходне године остварили су пораст суфицита са 617,2 мил. EUR на 1.823,2 мил. EUR.

Стране директне инвестиције су у периоду јануар-јули 2011. оствариле нето прилив од 985,7 мил. EUR, што у односу на исти период претходне године представља раст од 89,7%, односно за 466,0 мил. EUR. Посматрано на месечном нивоу, најмањи прилив инвестиција је био у фебруару (42,2 мил. EUR) а највећи у јулу (419,6 мил. EUR).

Портфолио инвестиције су такође у истом периоду оствариле значајан раст са 77,0 мил. EUR на 896,9 мил. EUR, који потиче од прилива дужничких хартија од вредности (са 27,8 мил. EUR на 800,0 мил. EUR).

Остале инвестиције су у истом периоду прешле из прилива од 20,5 мил. EUR у одлив од 56,8 мил. EUR.

Највећи део страних директних улагања у првој половини 2011. се односио на улагања: Холандије (170,6 мил. EUR), Аустрије (73,3 мил. EUR), Шпаније (51,9 мил. EUR), Француске (47,0 мил. EUR), Немачке (40,4 мил. EUR), Швајцарске (27,9 мил. EUR), Словеније (26,6 мил. EUR), Кипра (17,4 мил. EUR), Италије (16,0 мил. EUR) и Мађарске (15,2 мил. EUR).

У Q1 2011 доминирала су улагања према гранама делатности: у прерађивачку индустрију (99,9 мил. EUR), финансијску делатност и делатност осигурања (53,4 мил. EUR), информисање и комуникације (48,3 мил. EUR), трговину на велико и мало (35,7 мил. EUR), као и послове с некретнинама (33,0 мил. EUR).

У Q2 2011 највећи део улагања био је у прерађивачкој индустрији (136,5 мил. EUR), трговину на велико и мало (52,7 мил. EUR), финансијској делатности и делатности осигурања (39,4 мил. EUR), пословима с некретнинама (35,3 мил. EUR), као и грађевинарству (20,6 мил. EUR).

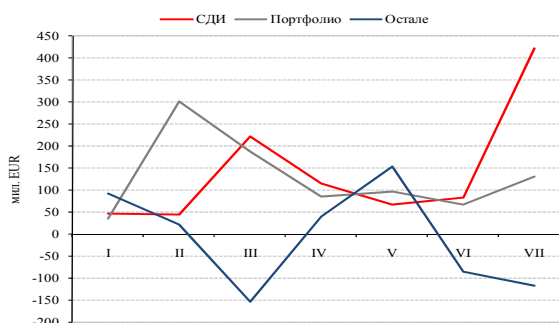
Укупан платни биланс у периоду јануар-јули је у суфициту од 496,3 мил. EUR, док је у истом периоду 2010. био у дефициту од 845,3 мил. EUR.

Биланс текућих трансакција у % БДП

	2009	2010	2011
Мађарска	0,4	2,1	2,0
Пољска	-4,0	-4,5	-4,8
Румунија	-4,2	-4,3	-4,5
Бугарска	-8,9	-1,0	-1,6
Хрватска	-5,2	-1,1	-1,8
Црна Гора	-30,3	-25,6	-24,5
Македонија	-6,7	-2,8	-5,5
Албанија	-13,5	-11,8	-10,9
Босна и Херцеговина	-6,2	-5,6	-6,2
Србија	-7,1	-7,2	-7,7

Извор: IMF, WEO September 2011

Прилив инвестиција по месецима у 2011.

Извор: НБС

7.2 Спољни дуг

На крају другог квартала 2011. дошло је до смањења номиналне вредности спољног дуга на основу курсних разлика, односно ап्रेसијације евра у односу на долар, као и специјалних права вучења. Валутну структуру спољног дуга карактерише доминантно учешће евра од 77,3%, долара 9,4%, специјалних права вучења 8,5%, швајцарског франка 4,1% и осталих валута 0,7%.

Структура спољног дуга према рочности је у другом кварталу у односу на први побољшана тако што је смањено учешће краткорочног дуга са 4,9% на 4,3%.

Спољни дуг крајем јула 2011. износио је 23,1 млрд. EUR, што у односу на 2010. представља смањење за 2,8% односно за 671,4 мил. EUR. Структуру укупног спољног дуга карактерише **учешће дугорочних обавеза од 96,4%**, што је у односу на децембар 2010. пораст за 4,1%. Дугорочне обавезе су у јулу 2011. посматрано у односу на децембар 2010. оствариле пораст за 1,5%, односно за 337,5 мил. EUR.

У структури дугорочних обавеза, јавни сектор у јулу 2011. учествује са 42,6% у износу од 9,5 млрд. EUR. У истом периоду **приватни сектор у дугорочним обавезама је учествовао са 57,4%**, односно 12,8 млрд. EUR. **Учешће дуга банкарског сектора у приватном сектору износило је 27,1%**, односно 3,4 млрд. EUR, а предузећа 72,9%, односно 9,3 млрд. EUR.

Краткорочни дуг је у укупном спољном дугу у јулу 2011. **имао учешће од 3,6%**. У структури краткорочног дуга преовлађује учешће дуга банака од 90,6%, док учешће дуга предузећа износи 9,4%.

Дугорочне обавезе према групацији Светске банке крајем јула 2011. износиле су 1,9 млрд. EUR, што у односу на крај 2010. представља **смањење за 1,0%**, односно за 18,9 мил. EUR. Обавезе по основу **ИДА** аранжмана у истом периоду су **смањене за 1,8%**, односно за 9,0 мил. EUR.

Дуг према ЕБРД крајем јула 2011. износио је 985,3 мил. EUR, што у односу на 2010. представља **раст од 14,6%**, односно за 125,9 мил. EUR.

Такође је дошло и до **пораства обавеза према ЕИБ** у истом периоду **за 29,9%**, односно за 308,8 мил. EUR.

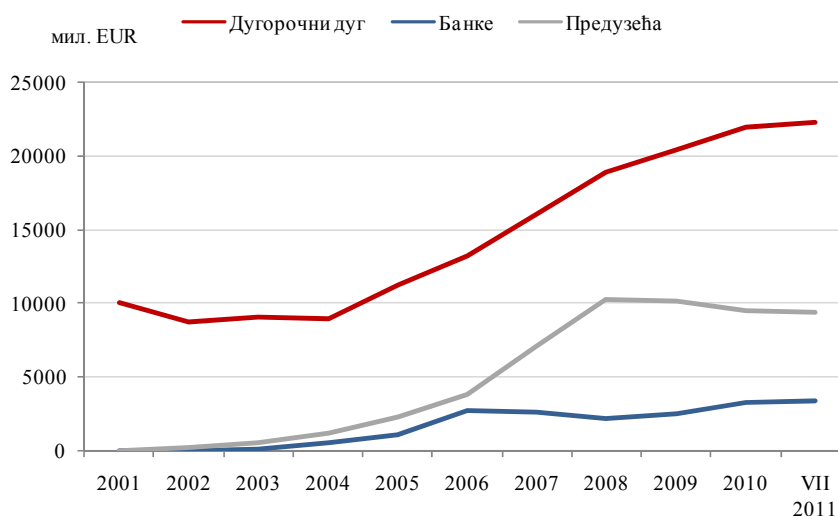
Консолидовани дуг према Париском клубу поверилаца јула 2011. износио је 1,6 млрд. EUR, што посматрано у односу на децембар 2010. представља смањење за 3,4%, односно за 55,0 мил. EUR.

Обавезе према Лондонском клубу поверилаца јула 2011. износиле су 675,4 мил. EUR, што је у односу на 2010. смањење за 10,5%, односно за 79,0 мил. EUR.

Остали кредитори су крајем јула 2011. потраживали 11,9 млрд. EUR, што у односу на 2010. представља смањење обавеза за 0,6%, односно за 67,8 мил. EUR.

ММФ је крајем септембра 2011. одобрио Србији нови аранжман из предострожности у износу од 1,1 млрд. евра на период од 18 месеци којим се чува макроекономска и финансијска стабилност земље у случају настанка велике економске кризе.

Дугорочни спољни дуг

Извор: НБС

8. Јавне финансије

Кондолидовани биланс сектора државе. Фискална кретања у периоду јануар-јул 2011. године показују да су **јавни приходи** сектора државе (712,7 млрд. динара) номинално већи за 6,7%, а реално мањи за 5,6% у односу на исти период 2010. **Текући приходи** остварили су реални пад од 5,7% у односу на исти период 2010, **порески приходи** реално су нижи за 4,9%, а **непорески приходи** за 11,2%. **Капитални приходи** већи су за 71,7% у односу на исти период 2010, али је њихово учешће у укупним приходима ниско (0,1%) и не утиче значајно на кретање укупних јавних прихода. Највећи део укупних прихода консолидованог сектора државе у првих седам месеци 2011. чине приходи од пореза на додату вредност и доприноси (учествују по 27,0% у укупним приходима). У оквиру пореских прихода једино су порез на добит и акцизе реално већи у односу на исти период 2010. године (7,0% и 4,8%, респективно), док све остале категорије пореских прихода бележе реални пад.

Консолидовани **јавни расходи** у првих седам месеци 2011. године (801,7 млрд. динара) остварили су номинални раст од 9,4% и реални пад од 3,2% у односу на исти период 2010. **Текући расходи** који у укупним јавним расходима учествују са 91,9% реално су мањи за 4,0%. Све категорије текућих расхода, осим **отплате камата** и **осталих текућих расхода** (раст од 26,3% и 33,4%, респективно), реално су ниже у односу на исти период 2010. године. У структури укупних јавних расхода доминира **социјална помоћ и трансфери** (43,0%) који су реално мањи за 7,6% у односу на исти период 2010, а у оквиру ове категорије најзначајнија ставка су **пензије** (69,7%). **Расходи за запослене** су друга значајна категорија расхода у оквиру јавне потрошње (23,6%) и у првих седам месеци 2011. остварили су реални пад од 3,8%. Значајно учешће у структури укупних расхода имају **расходи за куповину роба и услуга** (14,5%) који су у односу на исти период 2010. реално мањи за 1,7%. **Капитални расходи** у структури укупних јавних расхода повећали су своје учешће у односу на исти период претходне године са 5,3% на 5,8% (реално су већи за 6,2%). **Нето буџетске позајмице** реално су веће за 9,1% (у оквиру ове категорије налазе се и поједини облици фискалних подстицаја привреди и становништву).

Дефицит консолидованог сектора државе повећан је са 64,9 млрд. динара у периоду јануар-јул 2010. на 89,0 млрд. динара у периоду јануар-јул 2011. године (4,5% БДП).

Буџет Републике Србије. Примања буџета у периоду јануар-август 2011. године износила су 475,3 млрд. динара, а **издаци буџета** 569,4 млрд. динара. У односу на исти период 2010. примања буџета реално су мања за 5,9%, а издаци буџета за 0,4%. **Буџетски дефицит** повећан је са 59,3 млрд. динара у првих осам месеци 2010. на 94,1 млрд. динара у првих осам месеци 2011. године.

Све категорије буџетских прихода бележе реални пад, осим пореза на добит и акциза (реално су већи за 5,2% и 3,1%, респективно).

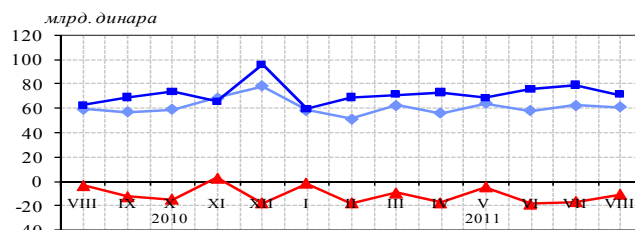
Примања и издаци буџета Републике Србије

	Структура		Реални индекси
	I-VIII 2010	I-VIII 2011	$\frac{I-VIII\ 2011}{I-VIII\ 2010}$
ПРИМАЊА БУЏЕТА	100,0	100,0	94,1
1. Порески приходи	87,3	88,1	94,9
Порез на доходак грађана	10,7	10,9	96,0
Порез на добит предузећа	4,6	5,1	105,2
Порез на додату вредност	45,8	45,6	93,7
Акцизе	18,2	20,0	103,1
Царине	6,2	5,2	79,1
Остали порески приходи	1,8	1,3	66,6
2. Непорески приходи	12,5	11,8	88,5
3. Донације	0,1	0,1	82,1
ИЗДАЦИ БУЏЕТА	100,0	100,0	99,6
1. Текући расходи	95,0	94,0	98,5
Расходи за запослене	24,7	24,7	99,4
Расходи за куповину роба и усл.	6,4	6,8	106,0
Расходи за отплату камата	3,3	4,4	134,2
Субвенције	6,3	6,6	103,9
Текући и капитални трансфери	42,5	39,7	92,9
Соц. заштита из буџета	10,6	9,7	90,9
Остали текући расходи	1,1	2,1	180,6
2. Капитални издаци	2,0	2,7	134,1
3. Нето буџетске позајмице	3,0	3,4	111,5
БУЏЕТСКИ ДЕФИЦИТ, млрд. дин.	59,3	94,1	

Извор: МФ

Буџет Републике Србије

— Примања буџета — Издаци буџета — Буџетски суфицит/дефицит

Извор: МФ

Кретање буџетских издатака у првих осам месеци 2011. године било је повољно са становишта структуре буџетских расхода. У категорији расхода у првих осам месеци 2011. године, *текући расходи* реално су мањи за 1,5%, док су *капитални издаци* реално већи за 34,1%, а *нето буџетске позајмице* за 11,5%. Међу текућим расходима *расходи за запослене* реално су мањи за 0,6%. Појединачно највећи део издатака буџета представљају *текући и капитални трансфери* (39,7%) и бележе реални пад од 7,1%, а њихов највећи део односи се на трансфер Републичком фонду ПИО намењен за исплату *пензија*. У оквиру текућих расхода највећи реални раст забележили су *расходи за отплату камата и остали текући расходи* (раст од 34,2% и 80,6%, респективно).

Фискална политика спроводиће се у наредном периоду у складу са правилима фискалне одговорности.

Компаративна анализа. Учешће јавних расхода у Србији од 45,5% у 2010. ниже је у односу на просек ЕУ-27 који износи 50,3%. У односу на земље у окружењу Србија има виши ниво расхода од Бугарске, Румуније и Хрватске, а нижи од Мађарске и Словеније.

Од земаља у региону бољу фискалну позицију од Србије (4,6%) имају Бугарска (дефицит 3,2% БДП) и Мађарска (дефицит 4,2% БДП), а већи фискални дефицит имају Румунија (6,4%), Словенија (5,6%) а Хрватска (4,9%).

Консолидовани биланс (% у БДП) у 2010.

Јавни приходи (% у БДП)	
ЕУ 27	44,0
Бугарска	34,5
Чешка Република	40,5
Мађарска	44,6
Пољска	37,8
Румунија	34,3
Словенија	43,4
Словачка	33,1
Хрватска	37,0
Србија	41,0
Јавни расходи (% у БДП)	
ЕУ – 27	50,3
Бугарска	37,7
Чешка Република	45,2
Мађарска	48,9
Пољска	45,7
Румунија	40,8
Словенија	49,0
Словачка	41,0
Хрватска	41,9
Србија	45,5
Консолидовани суфицит/дефицит, % БДП	
ЕУ – 27	-6,4
Бугарска	-3,2
Чешка Република	-4,7
Мађарска	-4,2
Пољска	-7,9
Румунија	-6,4
Словенија	-5,6
Словачка	-7,9
Хрватска	-4,9
Србија	-4,6

Извор: Eurostat, European Commission, МФИН Хрватске, Србија -МФ

9. Резултати приватизације

У периоду 2002-2011. године у Републици Србији, методом тендерске и аукцијске приватизације и продајом мањинских пакета акција на тржишту капитала, приватизовано је 3.017 предузећа, што је имало за резултат приватизациони приход од 3,7 млрд. ЕУР и уговорене инвестиције од 1,4 млрд. ЕУР. Међутим, услед непоштовања уговорних обавеза од стране купаца, од укупног броја потписаних раскинуто је 636 уговора или 21%, тако да је *нето ефекат приватизације* 2.381 продато предузеће, 2,6 млрд. ЕУР приватизационих прихода (2% превазилази књиговодствену вредност капитала понуђеног на продају) и 1,1 млрд. ЕУР за инвестиције.

Тендерском и аукцијском приватизацијом продато је 1.645 предузећа (2.281 предузеће пре раскида уговора), остварено је 2,0 млрд. ЕУР прихода и обезбеђено 1,1 млрд. ЕУР за инвестиције, док је на тржишту капитала продајом мањинских пакета акција остварен приход од 686 мил. ЕУР.

У периоду јануар-септембар 2011. године:

- Приватизовано је 12 предузећа и остварен је приватизациони приход од 13,1 мил. ЕУР;
- Тендерском приватизацијом продата су два друштвена предузећа (*Поречје Вучје* и *Равнаја Мали Зворник*), а методом аукцијске приватизације једно предузеће (*Еникон* из Лознице) - приход 1,1 мил. ЕУР; инвестиције 4,3 мил. ЕУР;
- Продајом мањинских пакета акција на тржишту капитала остварен приватизациони приход од 11,9 мил. ЕУР - преко 90% овогодишњих приватизационих прихода;
- Услед непоштовања уговорних обавеза поништено је 4 тендера и 27 аукција;

Приватизација предузећа 2002-2011.

	Кумулатив 2002-2011.		
	Број предузећа	Приход мил. EUR	Инвестиције мил. EUR
Тендери (Т)	90	1.075	930
Аукције (А)	1.555	876	202
Тендери+Аукције (Т + А)	1.645	1.951	1.132
Тржиште капитала (Тк)	564	532	6
Тржиште капитала (Ткр) – претходно раскинут уговор	172	101	
Тржиште капитала (Ткп)- претходно приватизовано	902	53	
Укупно Нето ефекат (Т+А+Тк+Ткр+Ткп приходи)	2.381	2.637	1.138
Поништене приватизације	636	1.060	306
Укупно	3.017	3.697	1.444

Извор: Агенција за приватизацију, стање на дан 30.09.2011.

У надлежности Центра за приватизацију налази се 426 предузећа за која је донета одлука о методу приватизације и реструктурирању (212 предузећа са већинским друштвеним капиталом, 214 са државним капиталом).

Портфолио Центра за приватизацију

31. 08. 2011.

	Друштвени капитал	Државни капитал	Укупно
Објављен јавни позив	2	4	6
У плану за објаву	5	34	39
У реструктурирању	53	105	158
Прекид поступка приватизације	153	50	220
Предлог за стечај	12	24	36
Потребан став МЕРР	6	-	6

Извор: Агенција за приватизацију/ Извештај о раду за август

Реструктурирање великих система. У поступку реструктурирања налази се 158 великих индустријских система у којима је неопходно наставити активности на реализацији утврђених концепта (допуна Програма, продаја имовинских целина, избор саветника, увођење стечаја и друго).

Јавни позив за тендерску приватизацију 86,6% капитала привредног друштва *Аутотранспорт Краљево* објављен је у јуну.

Продаја имовинских и организационих целина спроводи се у: *Генералекспорт* Београд, *Компанија Интернационал ЦГ* Београд, *Фонд Инекс интерекспорт* Београд, *21. октобар* Крагујевац, *Петар Драпшин* Младеновац, *Икарбус* Београд.

Израда и допуна програма реструктурирања неопходна је за окончање приватизације: *ИПМ* Мајданпек, *ИЛР* Београд, *Холдинг Електронска индустрија АД* Ниш, *Индустрија каблова* Јагодина, *Рашка Холдинг* Нови Пазар, *ИХП Прва Петољетка* Трстеник, *АД Дневник* Нови Сад, *Ромулијана* Зајечар, *Гоша Холдинг корпорација* Смедеревска Паланка, *Вршачки виногради* Вршац, *Севертранс* Сомбор, *Рудник* Горњи Милановац, *Вулкан* Ниш, *БИП* Београд, *Јавор* Ивањица.

Предузећа кандидати за ликвидацију или стечај су *Клуз* Срем, *Двадесетпрви мај Холдинг* Београд и *Светлост* Бујановац.

Поступак приватизације је обустављен у привредним друштвима за радно оспособљавање и запошљавање инвалида: *Светлост* Београд, *ДЕС* Нови Сад, *Слога* Београд и *Металац* Ниш.

Инвеститори су заинтересовани за сарадњу и учешће у приватизацији ДП *Индустрија стакла* Панчево, *ИМТ Београд*, *ИМР Београд*, *Лумко Холдинг* Врање, *Бетоњерка* Алексинац, *Концерн Фабрика вагона* Краљево, *Вулкан* Ниш, *Фонтана* Врњачка Бања, *ФАП Прибој*, *Зорка Холдинг* Шабац.

Приватизација јавних предузећа тек предстоји. У оквиру реструктурирања великих јавних инфраструктурних предузећа, битан предуслов за њихову приватизацију је промена правне форме. До сада је промена правне форме из ЈП у акционарско друштво извршена код *JAT Airways* (2008.), *Аеродром Никола*

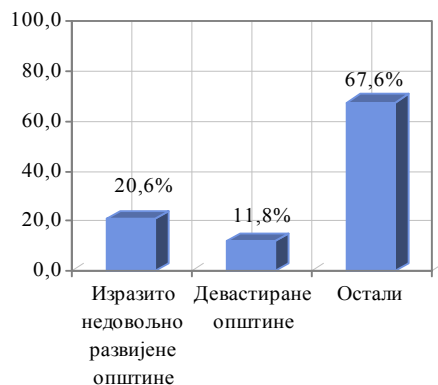
Тесла (2010.) и *Железнице Србије* (донета Одлука у мају 2011.), а у наредном периоду може се очекивати код јавних предузећа *Електропривреда Србије*, *Електромрежа Србије*, *Транснафта*, *Србијагас*, *ПТТ саобраћаја Србије*, *Србијашуме* и *Србијаводе*, након чега ће уследити дубље организационо-структурне промене ових предузећа.

Својинска, организациона и пословна трансформација локалних комуналних предузећа захтева доношење Стратегије реструктурирања и приватизације јавних комуналних предузећа и Закона о комуналним делатностима, као и измене Закона о концесијама.

10. Подстицајна политика Фонда за развој Републике Србије

Фонд за развој је до септембра 2011. године за 381 дугорочна инвестициона програма одобрио финансијска средства у укупном

Територијални распоред одобрених кредита

Извор: Фонд за развој Републике Србије

Са територијалног аспекта Београдски регион је имао највеће учешће у расподелама Фонда (24,3% укупних средстава за 24 програма).

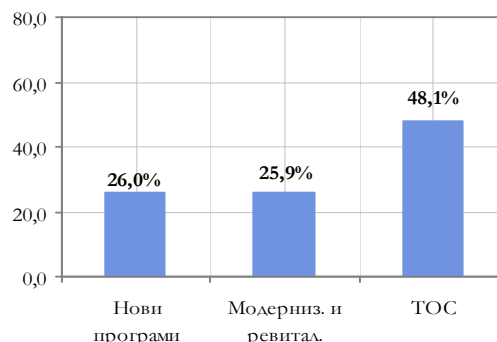
Структура одобрених средстава по намени, приказује највеће интересовање предузећа за улагања у трајна и обртна средства (4 млрд. дин. за 83 пројекта), док се за кредите за нове програме и пројекте модернизације издвојила иста финансијска сума (по 2,1 млрд. дин). Остварена структура кредитних средстава Фонда одражава неповољно стање укупне привреде и потребу великог броја привредних субјеката да у већем обиму користе државну подстицајну помоћ. Од укупне вредности финансијских средстава највише (31,7%) је усмерено у производњу прехранбених производа пића и дувана (2,6 млрд. дин. за 117 програма), производњу машина, метала и металних производа (1,3 млрд. дин. за 35 програма или 16,2%) и у прераду дрвета и производе од дрвета (11,3% за 41 програм).

За бржи развој изразито недовољно развијених општина², одобрено је 1,7 млрд. динара, за 63 програма, што чини 20,6% укупних средстава. Реализацијом ових програма планирано је отварање 955 нових

² Уредбом о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2011. годину, статус изразито недовољно развијених има 46 општина са степеном развијености испод 60% републичког просека, док девастирано подручје чини 27 општина чији је степен развијености испод 50% републичког просека; Сл.гласник 69/2011.

износу од 8,4 млрд. дин. за 110 општина (од којих су 9 са територије Косова и Метохије). Реализацијом ових програма планирано је отварање 3.215 нових радних места.

Одобрени кредити по намени улагања

Извор: Фонд за развој Републике Србије

радних места. Највећи износ кредита одобрен³ је општинама Блаце, Голубац и Куршумлија (52,2% средстава), док су остале општине учествовале са мање од 10%. На неразвијеном подручју, високо учешће (52,7%) имали су програми намењени за модернизацију (у 22 програма усмерило се 913,5 мил. дин) и ТОС (459,3 мил. дин. за 16 пројеката). Од 46 изразито неразвијених општина, средства Фонда привукло је само 28, па је износ финансијских средстава (за 49%) и број тражених кредита (4 пута) нижи у односу на исти период прошле године.

Осим раста броја предузећа (за 642), подстицајни ефекти у односу на исти период прошле године су изостали, с обзиром да изразито недовољно развијено подручје бележи дугогодишње развојне проблеме који се огледају у:

- нарушеној демографској стабилности (смањење становника у односу на 2002. за 8,2%),
- ниским привредним капацитетима (у 5,1% предузећа, ради свега 4% запослених, учествује са 1,5% нето добити и 3,6% нето губитка нефинансијског сектора у 2010),
- ниској стопи запослености (13,5%) и екстремно високој незапослености (50,4%),
- негативним финансијским трендовима (повећан нето губитак за више од 2 пута, кумулирани губитак за 25%, укупне обавезе за 18%).

³ Анализа се односи на укупна средства изразито недовољно развијеног подручја

Прилог 1:

**Прогноза кретања привредне активности – фаза благе контракције
- водећи индикатор привредне активности Србије (ВИПАС)-**

Анализа кретања водећег индикатора привредне активности има за циљ утврђивање коњунктурних циклуса привредне активности и представља основни елемент прогнозе БДП.

На основу септембарског извештаја OECD-а у 2011. (подаци се односе на јул 2010.) који анализира привредне циклусе само за чланице OECD-а, указано је на широко распрострањено успоравање привредне активности.

Утврђено је да светска привреда последњих неколико месеци (око 4 месеца) све више губи интензитет експанзивног циклуса и улази у фазу контракције.

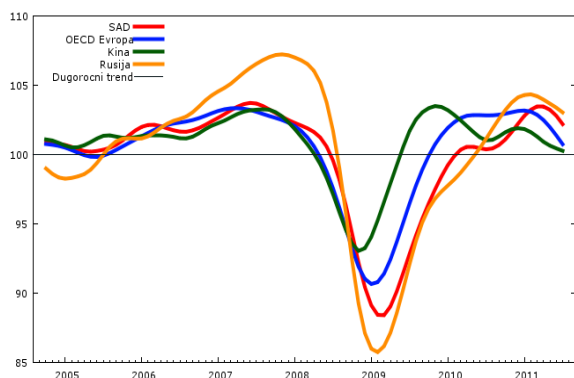
У поређењу са претходним извештајем, сигнали водећих индикатора за Канаду, Француску, Немачку, Италију, Велику Британију, Бразил, Кину и Индију указују на знатно израженије успоравање привредне активности. Сигнали водећих индикатора САД и Русије указују на нешто умеренији интензитет успоравања привредне активности, док за Јапан индицирају успостављање врха експанзивног циклуса. **Општи закључак је да светска економија полако улази у фазу контракције привредног циклуса.**

Кретање водећих индикатора OECD-а

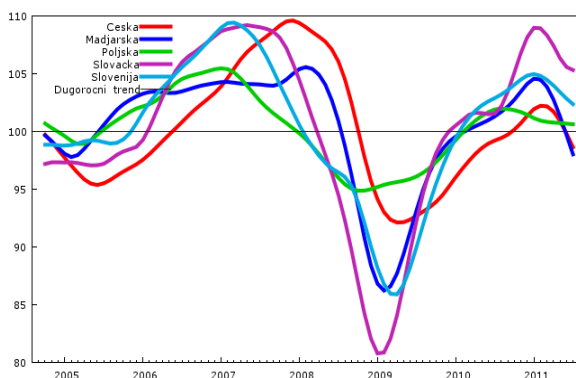
	Промена у односу на претходни месец (апсолутна разлика у поенима)					Годишња промена (поени)	Фаза циклуса у наредних 6 месеци
	Март 2011	Април 2011	Мај 2011	Јун 2011	Јул 2011	Последњи месец, Април 2011	
OECD зона	0.0	-0,2	-0.3	-0.4	-0.5	-0.1	Контракција
Еуро зона	-0.3	-0,4	-0.6	-0.7	-0.7	-2.2	Контракција
Азија 5	-0.3	-0,4	0.3	-0.3	-0.3	-1.0	Контракција
Г 7	0.1	-0,2	-0.3	-0.4	-0.5	0.5	Контракција
Канада	-0.2	-0.4	-0,6	-0.7	-0.7	-2.1	Контракција
Француска	-0.4	-0.6	-0,6	-0.6	-0.6	-2.2	Контракција
Јапан	0.3	-0.1	-0,1	0.0	0.0	3.4	Потенцијалан врх циклуса
Немачка	-0.2	-0.4	-0,6	-0.8	-1.0	-2.5	Контракција
Италија	-0.4	-0.6	-0,7	-0.7	-0.8	-3.7	Контракција
Велика Британија	-0.1	-0.2	-0,3	-0.4	-0.5	-2.0	Контракција
САД	0.2	0.0	-0,2	-0.4	-0.6	1.8	Контракција
Бразил	-0,7	-0,9	-1,2	-1,5	-1,7	-6.4	Контракција
Кина	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2	-0,2	-0.8	Контракција
Индија	-0,9	-1,0	-1,0	-0,9	-0,8	-6.2	Контракција
Русија	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	1.9	Контракција
Србија	-0,1	-0,06	-0,04	-0,03	-0,02	-0,7	Контракција

Напомена: **Азија 5:** Кина, Индија, Индонезија, Јапан и Кореја, **Г 7:** Канада, Француска, Немачка, Италија, Јапан, Велика Британија и САД, **Еуро зона:** Аустрија, Белгија, Финска, Француска, Немачка, Грчка, Италија, Ирска, Луксембург, Холандија, Португал, Словачка и Шпанија, **Укупна OECD зона:** Аустралија, Аустрија, Белгија, Канада, Чешка, Данска, Финска, Француска, Немачка, Грчка, Мађарска, Ирска, Италија, Јапан, Кореја, Луксембург, Мексико, Холандија, Нови Зеланд, Норвешка, Пољска, Португал, Словачка, Шпанија, Шведска, Швајцарска, Турска, Велика Британија и САД, Извор за земље OECD-а је OECD а за Србију Министарство финансија.

Водећи индикатори привредне активности
5 највећих земаља, јул 2011.

Водећи индикатори привредне активности
ОЕЦД-источна Европа, јул 2011.

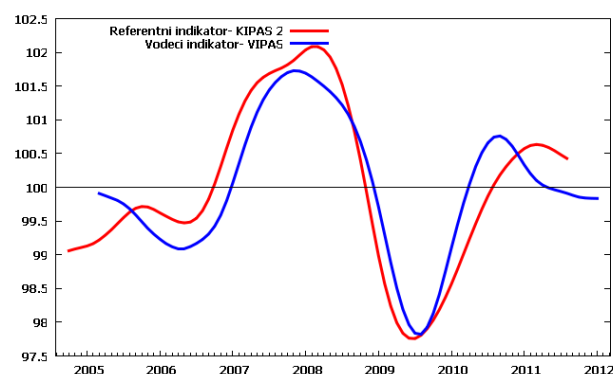
Извор: ОЕЦД

Композитни водећи индикатор ОЕЦД-а указује на промене које ће се десити у просеку за око 6 месеци, од месеца за који је промена приказана (у последњем извештају од јула 2011)⁴. То значи да рецесионо дно није успостављено почетком 2009. како се може закључити са графикона привредне активности 5 највећих земаља, већ тек у просеку за око 6 месеци, дакле у трећем кварталу 2009. У трећем кварталу 2009. динамика светске привредне активности достигла је рецесионо дно у свим великим економијама, док је у четвртном кварталу наступила фаза општег опоравка, да би се почетком 2010. прешло у фазу опште експанзије. У 2011. години после вишемесечног периода стагнација, велики број економија ушао је у фазу контракције односно успоравања привредне активности.

Добијени резултати анализе привредне активности Србије и даље указују на цикличну неусаглашеност референтног (КИПАС) и водећег индикатора привредне активности Србије (ВИПАС) у просеку за око 5 месеци. Кретање референтног индикатора (КИПАС) потврдио је најаву раних сигнала водећег индикатора (ВИПАС) о успостављању рецесионог дна у 3 кварталу 2009, као и појаву сигнала опоравка у првом кварталу 2010.

Такође, водећи индикатор ВИПАС указао је и на достизање врха експанзивног циклуса крајем 2010 године и прелазак из фазе експанзије у фазу благе контракције привредног циклуса Србије почетком првог квартала 2011. Важно је напоменути да је водећи индикатор привредне активности Србије предвидео и контракционе тенденције све до 4 квартала 2011. У наредних 5 месеци, тј до другог квартала 2012. очекује се стагнација привредне активности за колико водећи индикатор предњачи, уколико не дође до битнијих промена у глобалним економским токовима.

Референтни и кориговани водећи индикатор
привредне активности Србије,
(дугорочни просек=100), коњунктурне
перспективе до марта 2012.

Извор: МФ

⁴ Нотација привредних циклуса (дугорочан тренд=100) базирана на водећим индикаторима разликује следеће фазе: експанзија (привреда изнад дугорочног просека и даље расте), контракција (изнад дугорочног просека, али у паду), рецесија (испод дугорочног просека у паду), оживљавање (привреда је испод дугорочног просека, али у расту).

Прилог 2

Анализа поаловања сектора МСПП за 2010. годину

Међу значајнијим резултатима транзиционе економије Србије је убрзан развој сектора малих и средњих предузећа и предузетника и његово прерастање у значан сегмент привреде. Међутим, ефекти рецесије (смањење спољне и унутрашње тражње, инвестиција, пораст ризика и трошкова улагања, као и страх од неуспеха) негативно су утицали на пословање привредних субјеката.

Окружење за развој предузетништва у Србији се погоршало и нарушена је здрава предузетничка динамика из претходних година (успорено оснивање, раст и развој, убрзано гашење), тако да је смањен број радњи, а број предузећа стагнира. Тражња потрошача је смањена, губљење пословног поверења је негативно утицало на доступност финансијске подршке, што је битно ограничило отварање нових и развој постојећих предузећа и радњи. Темпо оснивања нових фирми је знатно успорен. У 2010. години, сваког месеца је око 3700 појединаца оснивало нове пословне субјекте (5000 људи у 2007.). Такође, у 2007. на сваких 6 новооснованих предузећа је гашено једно, а на три новоосноване радње затваране су две. У 2010. години број новооснованих и угашених предузећа је готово изједначен, а број

основаних радњи је за око 10% нижи у односу на број затворених. Смањили су се и изгледи новооснованих фирми да опстану на тржишту, тако да је удео предузећа која преживе прве две године пословања опао са 92,0% (2007.) на 90,6% (2010.), док је стопа опстанка радњи снижена са 66,2% на 54,1%, респективно. У исто време, незапосленост је знатно повећана, што доводи до наставка принудне емиграције, нарочито међу младим и образованим људима. Утицај светске економске кризе се неповољно одразио и на привредне субјекте у раној фази пословања и на већ етаблиране фирме - има мање пословних могућности и теже је започети бизнис.

На основу најновијих података, у 2010. години од укупно 319.044 предузећа, предузетнички сектор чини 99,8% (318.540 предузећа). Сектор МСПП генерише 66,4% запослених (814.585), 65,3% промета (4.678 млрд. динара), 55,9% БДВ (817,4 млрд. динара) и ангажује 52,6% инвестиција нефинансијског сектора у 2010. години.

Сектор МСПП ангажује 45,4% укупне запослености, 43,9% укупних инвестиција, остварује 44,5% извоза, 52,3% увоза, генерише 63,3% спољнотрговинског дефицита привреде Србије и учествује са око 33% у БДП Републике.

Индикатори развијености сектора МСПП

	МСПП		Велика		Нефинансијски сектор		Учешће МСПП	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Бр. предузећа	314.827	318.540	529	504	315.356	319.044	99,8	99,8
Бр. запослених	872.540	814.585	435.751	412.966	1.308.291	1.227.551	66,7	66,4
Промет (мил. дин.)	4.380.545	4.677.933	2.078.312	2.482.401	6.458.857	7.160.334	67,8	65,3
БДВ (мил. дин.)	778.108	817.417	584.771	645.309	1.362.879	1.462.726	57,1	55,9
Извоз (мил. дин.)	275.378	339.845	270.437	393.232	545.814	733.077	50,5	46,4
Увоз (мил. дин.)	627.147	680.549	402.030	573.291	1.029.177	1.253.840	60,9	54,3
Робни биланс (мил. дин.)	-351.769	-340.704	-131.593	-180.059	-483.363	-520.764	72,8	65,4
Инвестиције (мил. дин.)	259.796	...	234.170	...	493.966	...	52,6	...

Извор: МФ

Посматрано по величини, у структури сектора МСПП најбројнија су микро предузећа (306.669), док мала и средња предузећа (11.871) доминирају по свим посматраним индикаторима (52,7% запослености, 59,9% промета, 60,6% БДВ, 73,7% извоза, 74,9% увоза МСПП). Међутим, у 2010. години број средњих предузећа, која треба да преузму улогу покретача развоја целокупног сектора, смањен је за 8,6%. Такође, смањење броја запослених било је најизраженије код средњих предузећа (9,6%).

Ефекти економске кризе нису превазиђени у 2010. години, али су великим делом ублажени бројним стимулативним економским мерама. За разлику од малих фирми, које су се у 2010. опоравиле и своје активности усмериле у друге мање ризичне области, средња предузећа су тек у овој години, због споријег прилагођавања новонасталим околностима, осетила прави удар кризе, што је имало пресудан утицај на интензитет опоравка сектора МСПП.

Основни позитивна кретања пословања сектора МСПП у односу на 2009. годину:

- Настављен тренд повећања броја привредних субјеката – број МСПП повећан за 3.713;
- Благо повећање пословне активности – остварени промет реално већи за 0,3%;
- Раст продуктивности од 5,7% - у МСПП прерађивачке индустрије 4,3% (low-tech 2,9%, medum low-tech 6,3%, medium high-tech 5,6%, hig-tech 11,1%);
- Зауостављен негативан тренд смањења профита и профитабилности – реалан раст профита од 8,6%, а профитне стопе за 10,1%;
- Повећање вредности спољнотрговинске размене (1.020,4 млрд. динара) за 6,2%, извоза (339,8 млрд. динара) за 15,9%, увоза (680,5 млрд. динара) за 1,9% и смањење дефицита (340,7 млрд. динара) за 9,1%.

Глобална рецесија је имала велики утицај на успоравање привредног развоја Србије, а ефекти рецесије утицали су на погоршање предузетничке климе.

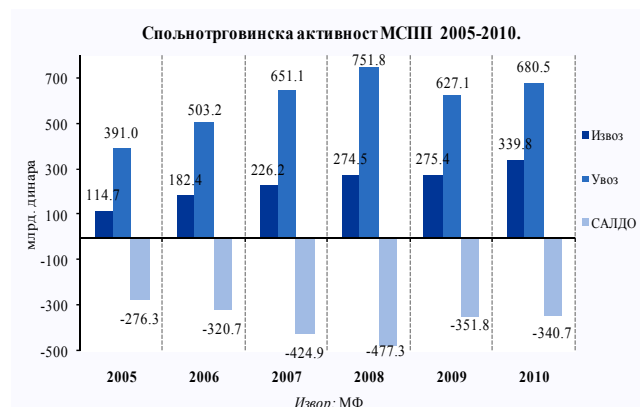
Најзначајнији негативни ефекти су:

- Успорено оснивања, а убрзано гашење привредних субјеката погоршало је однос броја основаних и угашених предузећа и радњи – на 10 угашених основано је 10 предузећа (28 у 2009.), а на 10 радњи које су престале са радом основано је 9 нових (11 у 2008.). Такође смањена је и стопа опстанка новоформираних МСПП са 71,9% у 2007. на 61,7% у 2010. години;
- Смањен значај сектора МСПП на ублажавању укупне незапослености у земљи - смањење броја запослених за 57.955 радника (или 6,6%) чини 71,8% смањења запослености нефинансијског сектора;
- Остварене исподпросечне стопе пословања: промет 0,3% (4,1% у нефинансијском сектору), пад БДВ од 1,4% (раст у нефинансијском сектору од 3,6%), нижи раст продуктивности (5,7% према 7,4%) и профитабилности (36,1% према 39,2% у нефинансијском сектору);
- Задржана је неповољна тенденција сектораска концентрација МСПП – *Прерађивачка индустрија, Трговина на велико и мало, Грађевинарство и Стручне, научне, иновационе и техничке делатности;*
- Непромењене су регионалне диспропорције. Ниво развијености сектора МСПП по областима у Србији, мерен индикатором БДВ по запосленом, указује да је однос области са најразвијенијим сектором МСПП (Град

Београд) и области са најнеразвијенијим сектором МСПП (Пчињска) 2,4:1 (2,3:1 у 2009.), а у профитабилности 2,1:1 у 2010. према 2,9:1 у 2009. години;

Рецесија је утицала на смањење склоности МСПП ка инвестирању (пад од 7,6%), као и на смањено учешће опреме и грађевинских радова у техничкој структури инвестиција. Скоро 40% инвестиција МСПП усмерено је у развој малих предузећа са стопом раста од 29,8%, где су и највећа улагања по запосленом и највеће учешће инвестиција у БДВ (47%). Рецесиона привредна кретања највише су погодила предузећа средње величине, чија су издвајања за инвестиције у 2009. години реално мања за 1/3 у односу на претходну годину, са учешћем у БДВ од свега 27%.

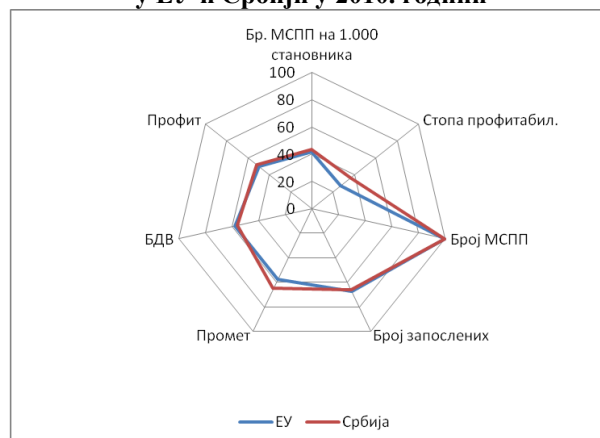
Низак ниво конкурентности сектора МСПП и даље је основни ограничавајући фактор повећања степена интернационализације. Пораст продуктивности МСПП резултат је динамичнијег пада запослености (-6,6%) од остварене БДВ (-1,4%). У гранама високе и средње-високе технолошке интензивности, сектор МСПП је исказао изнадпросечне резултате и остварио реалне стопе раста продуктивности рада, а највећу у области *Производње моторних возила и приколица* 49,4% (мала 42,6%) и *Производње основних фармацеутских производа и препарата* 16,7% (средња 15,4%). С друге стране, у оквиру ових грана једина негативна стопа забележена је у области *Производња осталих саобраћајних средстава* -28,3% која је уједно и највећа стопа пада сектора МСПП (продуктивност малих предузећа из ове области реално је већа 70,4%). Иако у опадању јединични трошкови рада су и даље високи.

На ниску извозну конкурентност сектора указују и подаци да у укупном броју предузећа извозници чине свега 3,9%, увозници 6,2%, учешће извоза у промету 7,3%, реализовани извоз и увоз по запосленом су мањи за близу 1/3 и 1/5 респективно од просека нефинансијског сектора, а покривеност извоза увозом је испод 50% (58,5% нефинансијски сектор, 68,6% велика предузећа). На низак ниво конкурентности прерађивачке индустрије МСПП указује и вредност RCA - дефицит у 2010. години износи 7,3% размене (у прерађивачкој индустрији нефинансијског сектора остварен суфицит). У структури растућег извоза и увоза 2010. године, производи ниске технолошке интензивности бележе најбржи раст обима спољнотрговинске размене. Микро предузећа су смањила размену medium-high-tech производа, због чега је и укупна реална стопа раста негативна (-15,5%). Код малих предузећа још увек су предмет спољнотрговинске размене производи ниске технолошке интензивности, а обим трговине high-tech производа је реално мањи за 7,6% у односу на 2009. годину. Насупрот томе, средња предузећа су повећала реалну стопу раста high-tech производа (23,3%), али је остварена негативна реална стопа у обиму размене medium-high-tech производа (-19,2), што се одразило на укупан сектор МСПП.

Компаративна анализа развијености сектора МСПП у Србији и у земљама ЕУ, показује да је према учешћу у броју предузећа и запослености, као и оствареном промету и БДВ-у, сектор МСПП Србије на нивоу просека ЕУ. Међутим, велико је заостајање сектора МСПП Србије у односу на просек ЕУ ако се посматрају промет по запосленом, БДВ по запосленом и профит по запосленом. Упоредна анализа инвестиција по запосленом и инвестиција по предузећу у земљама окружења и ЕУ-27 указује на значајно нижи ниво ових показатеља у Србији, како за сектор МСПП тако и за укупну привреду. Инвестиције по запосленом у МСПП сектору износе 3.400 ЕУР (просек ЕУ 7.400 ЕУР), а инвестиције по предузећу 8.700 ЕУР (ЕУ 33.400 ЕУР).

Упоредни показатељи пословања сектора МСПП у ЕУ и Србији у 2010. години

Извор: Министарство финансија на основу података EUROSTAT, DG Enterprise and Industry и Републичког завода за статистику.

Прилог 3:

Фискални капацитет

Фискални капацитет града/општине представља способност да се употребом различитих инструмената пореске политике оствари одређен износ буџетских прихода локалне самоуправе. Фискални капацитет зависи од достигнутог степена материјалног богатства општине или града, односно од пореске основице на коју се може прописати одређена пореска обавеза и остварити јавни приходи.

Усвајање и примена Закона о финансирању локалне самоуправе представља велики корак у успостављању фискалне и финансијске децентрализације. Главне полуге у процесу реализације локалног управљања и економског развоја дефинисане су овим законским оквиром којим је уведен нови систем финансирања послова из њиховог делокруга. Систем финансирања локалне самоуправе (мешовити модел) осмишљен је тако да изворе прихода општина и градова учини извеснијим и предвидљивијим из године у годину и да се приходи јединица локалне самоуправе повећају у целини.

Законом о изменама и допунама Закона о финансирању локалне самоуправе, који ће се примењивати од 1. октобра 2011. године, градови и општине добијаће двоструко више од пореза на зараде који се плаћа према пребивалишту запосленог, односно уместо досадашњих 40% добијаће 80%. Град Београд као најразвијенији град добијаће 70% од пореза на зараде и неће добијати трансфере из републичког буџета, јер ће се та средства сливати у новоформирани трансфер солидарности. Висина трансфера солидарности према појединим градовима и општинама вршиће се према јединственој листи

развијености, при чему ће се 50% средстава трансфера распоређивати локалним самоуправама IV групе развијености (најнеразвијенијим), 30% средстава дели се општинама и градовима из III групе развијености, док ће се градовима и општинама II и I групе развијености делити по 10% средстава трансфера солидарности. Неразвијени градови и општине добијаће неизмењен износ трансфера из републичког буџета, док ће развијени градови добијати двоструко мање трансфера, али ће имати дупло више средстава од пореза на зараде као и средства из трансфера солидарности. Градови и општине финансираће пројекте од локалног значаја из локалних буџета, док ће најнеразвијенији градови и општине из IV групе развијености моћи за локалне пројекте да конкуришу и код републичких органа, јавних предузећа, агенција и других облика организовања чији је оснивач Република Србија.

Већ прве године примене Закона о финансирању локалне самоуправе (2007.) укупни буџетски приходи Републике повећани су за 15,9% у односу на претходну годину. Целокупни раст је последица раста трансферских средстава који се додељују јединицама локалне самоуправе. Приходи су расли све до 2009. године, када су нагло пали, као последица одлуке Владе Србије да обустави примену дела Закона којим се уређују ненаменски трансфери под притиском светске економске кризе. Уместо планираних 40,7 милијарди динара, трансферска средства су смањена за 15 милијарди динара. Ова мера остала је на снази и 2010. тако да су градови и општине могли да рачунају на 26,7 милијарди динара.

Буџетски приходи пре и након примене Закона о финансирању локалне самоуправе

	Буџетски приходи	Локална самоуправа (укупно 164)	Градови (23)	Општине (122)	Београд и Нови Сад	Градови без Београда и Новог Сада	Изразито недовољно развијене општине
2006	укупни, у мил. евра	1.747,7	1.320,0	427,9	889,8	430,2	93,9
	по становнику, у еврима	235,8	305,4	138,7	464,0	178,9	108,8
2007	укупни, у мил. евра	2.025,1	1.513,8	511,3	1.008,3	504,7	110,7
	по становнику, у еврима	274,3	349,8	167,5	522,0	211,1	129,8
2008	укупни, у мил. евра	2.080,0	1.550,7	529,3	1.023,7	527,0	113,8
	по становнику, у еврима	283,0	357,9	177,1	526,6	220,5	135,1
2009	укупни, у мил. евра	1.754,2	1.284,0	470,2	852,5	431,5	105,5
	по становнику, у еврима	239,6	296,2	157,5	435,5	181,4	126,7
2010	укупни, у мил. евра	1.856,7	1.369,1	487,6	927,5	441,6	113,8
	по становнику, у еврима	254,6	315,6	165,2	470,8	186,4	138,3

Законом о буџету Републике Србије за 2011, предвиђени су трансфери у износу од 31,8 милијарди динара, што представља повећање од 23,8% у односу на 2010. За градове је планирано 16,7 млрд. динара (Београд и Нови Сад 7,6 млрд. динара), а за општине 15,1 млрд. динара (од чега за 46 изразито недовољно развијених 5,6 млрд. динара).

Суспензијом Закона, систем финансирања локалне самоуправе враћен је на ниво пре доношења закона, тако да су приходи у 2009. били нижи у поређењу са 2006. годином. Приходи у градовима су у 2009. смањени за 17,2% а у општинама 11,2%, при чему су највеће смањење прихода забележили су Апатин (-48,6%), Сремски Карловци (-32,4%), Ковин (-32,1%), Баточина (-31,6%), Крагујевац (-31,5%) и Сокобања (-30%). У 2009. Само 22 општине и два града (Лесковац и Врање) остварују благи пораст буџетских прихода, при чему је Бачки Петровац највише повећао приходе (33,3%), следе Рашка (24,9) и Сјеница (13,5%).

Током 2010. године бележи се благи раст прихода, тако да су приходи у градовима порасли за 6,6%, а у општинама 3,7% у односу на 2009. У 46 изразито недовољно развијеним општинама приходи су увећани 7,9%. Највеће смањење прихода у 2010. Бележе Инђија (-29,6%), Врњачка Бања (-28,9%), Чајетина (-22,2%) и Крагујевац (-20%).

Ако посматрамо релативни фискални капацитет, односно приходе по глави становника, већина градова и општина има приходе по глави становника испод националног просека, што јасно показује да је

њихов укупан фискални капацитет слаб. Главни град располаже са 50.888 динара буџетских прихода по глави становника, односно скоро пет пута има више приходе од Богатића и Житорађе, који се налазе на дну лествице. Градови без Београда и Новог Сада располажу са 19.186 динара по становнику, што представља 73,2% републичког просека (26.211 динара). Приходи по становнику у изразито недовољно развијеним општинама износе свега 14.235 динара, односно 54,3% републичког просека.

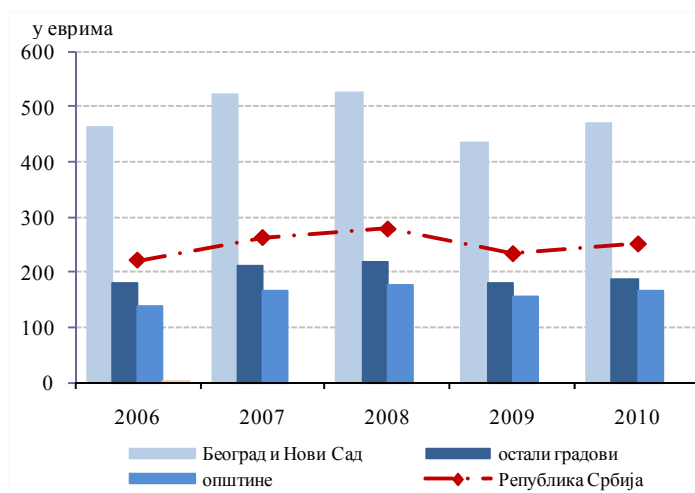
На озбиљност ситуације указује податак да чак 62 јединице локалне самоуправе остварују приходе по становнику ниже од 60% просека земље; од тога 26 општина и градова има приходе ниже од 50% републичког просека. Међу локалним самоуправама са изузетно ниским приходима по становнику спадају некада јаки индустријски градови, а сада девастирана подручја (Нови Пазар, Лозница, Крушевац, Лесковац и Врање) који располажу 3-4 пута нижим приходом по становнику од најразвијенијег Београда.

Недовољна буџетска средства не могу обезбедити капитална улагања у путну, комуналну инфраструктуру и др. и унапредити општи амбијент за привредни развој.

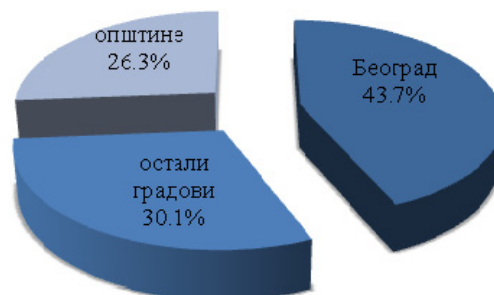
У стварању буџетских прихода Републике, град Београд учествује са 43,7%, односно на простору главног града у 2010. години приход је износио 810,6 милиона евра.

Остала 22 града учествују са 30,1% у стварању прихода (558,5 милиона евра), док 142 општине приходују са 26,3% (487,7 милиона евра).

Приход по становнику у периоду 2006-2010.

Просторни распоред прихода у 2010.

СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ

Статистички прилог

ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД											
БДП, реалан раст у %	5,3	4,3	2,5	9,3	5,4	3,6	5,4	3,8	-3,5	1,0*	2,2
БДП у текућим ценама, укупно, млрд РСД	762,2	972,6	1125,8	1380,7	1683,5	1962,1	2276,9	2661,4	2713,2	2986,6*	3357,6
БДП у текућим ценама по становнику, РСД	101.577	129.677	150.501	185.004	226.251	264.731	308.455	362.082	370.616	401.453*	459.516
БДП – укупно, мил EUR	12.820,9	16.028,4	17.305,9	19.026,2	20.305,6	23.304,9	28.467,9	32.668,2	28.883,4	28.985,0*	32.814
БДП – по становнику, EUR	1709	2137	2313	2549	2729	3144	3857	4444	3945	3967*	4491
БДП према PPS, ЕУ-27=100	21	26	26	29	32	33	34	36	37	37	-
СТАНОВНИШТВО, ЗАПОСЛЕНОСТ, ПЛАТЕ И ПРОДУКТИВНОСТ											
Становништво у хиљадама	7503,4	7500,0	7480,6	7463,2	7440,8	7411,6	7381,6	7350,2	7320,8	7306,7	7306,7
Стопа незапослености	-	-	-	29,1	30,0	31,1	29,8	27,4	28,3	29,3	29,3
Стопа незапослености (ИЛО анкета)	-	-	-	18,5	20,8	20,9	18,1	13,6	16,6	19,2	22,9
Бруто зараде по запосленом, раст у %	-	-	14,0	11,1	6,8	11,4	14,1	3,9	0,2	0,6	2,1
Нето зараде по запосленом, раст у %	-	-	13,6	10,1	6,4	11,4	19,4	3,9	0,2	0,7	2,1
Јединични трошкови рада, реалан раст у %	-	-	-	3,5	1,7	3,3	5,7	-1,4	-2,0	-6,4	0,1
Продуктивност рада према БДП PPS, ЕУ-27=100	-	38,6	39,7	43,8	48,2	52,0	54,2	55,8	59,2	58,7	-
ДОМАЋА ТРАЖЊА											
Финална потрошња, % БДП	104	107,0	103,0	97,1	95,9	96,0	96,9	97,1	99,8	98,2*	96,0
Лична потрошња, % БДП	83,1	84,3	80,4	77,22	77,1	77,1	76,3	77,0	79,9	79,1*	77,2
Јавна потрошња, % БДП	21,0	22,7	22,6	19,8	18,8	19,0	20,5	20,1	19,9	19,1*	18,8
Бруто инвестиције у основне фондове, % БДП	10,7	12,4	16,8	19,2	19,0	21,0	24,3	23,8	18,8	19,4*	20,4
МЕЂУНАРОДНА ТРГОВИНА											
Извоз роба и услуга, раст у %	20,7	16,0	23,1	16,3	19,1	30,4	25,0	16,9	-16,5	18,8	17,0
Увоз роба и услуга, раст у %	32,3	27,2	12,9	32,4	0,7	24,5	33,8	17,6	-27,9	9,3	12,0
Текући платни биланс, мил ЕУР	282	-671	-1347	-2620	-1778	-2356	-5025	-7054	-2084	-2082	-
% БДП	2,2	-4,2	-7,8	-13,8	-8,8	-10,1	-17,7	-21,6	-7,2	-7,3	-7,5
Спољни дуг, мил ЕУР	10.968	9.402	9.678	9.466	12.196	14.182	17.138	21.088	22.487	23.786,4	-
% БДП	85,5	58,7	55,9	49,8	60,1	60,9	60,2	64,6	77,9	83,5	75,0
ДЕВИЗНИ КУРС И ЦЕНЕ											
Просечан девизни курс, РСД/ЕУР	59,78	60,66	65,13	72,70	83,00	84,10	79,96	81,44	93,95	103,04	-
Просечан девизни курс, РСД/УСД	66,71	64,70	57,56	58,44	66,90	67,01	58,39	55,76	67,47	77,91	-
Инфлација, крај периода	40,7	14,8	7,8	13,7	17,7	6,6	10,1	6,8	6,6	10,3	8,0
Инфлација, просек периода	91,8	19,5	11,7	10,1	16,5	12,7	6,8	10,9	8,4	6,5	9,4

Извор: РЗС, НБС

* Процена МФ

Статистички прилог

ПРИВРЕДНА АКТИВНОСТ	2007	2008	2009	2010	2009			2010				2011	
					Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА, гнг, %													
ИНДУСТРИЈА – УКУПНО (КД 2010)	4,1	1,4	-12,6	2,5	-15,8	-11,0	-2,4	1,1	7,3	4,3	-1,1	6,4	3,6
Рударство	0,2	5,3	-4,8	5,8	1,3	0,5	-3,2	3,4	0,5	8,1	2,0	7,5	17,7
Прерађивачка индустрија	4,6	1,1	-16,1	3,9	-22,3	-14,7	-5,8	-44,0	8,1	5,8	-0,4	5,8	0,6
Снабдевање ел. енергијом, гасом, паром и климатизација	3,2	2,0	0,8	-4,4	-1,4	4,6	1,0	-4,2	1,7	-4,4	-9,1	7,5	12,6
ПОСЛОВНА КЛИМА, баланс*													
Индикатор пословне климе	1,0	0,0	-1,8	-0,4	-2,1	-1,8	-1,5	-1,1	-0,5	-0,1	0,1	0,3	0,0
Индикатор индустријског поверења	6,3	1,8	-3,8	6,5	-8,8	-2,1	3,3	3,5	5,2	7,8	9,4	9,5	10,1
ПОЉОПРИВРЕДА - сталне цене, гнг, %													
Продаја и откуп производа пољоприв. шумарст. и рибар.	-12,8	36,1	-9,7	21,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
УНУТРАШЊА ТРГОВИНА - сталне цене, гнг, %													
Промет робе на мало	22,6	6,5	-12,3	-0,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ГРАЂЕВИНАРСТВО, гнг, %													
Вредност изведених грађевинских радова	19,5	9,5	-22,9	-7,5	-19,6	-24,3	-26,9	-19,6-	-16,1	-9,8-	4,9	0,5	18,8
Број радника на градилиштима	-2,3	-0,6	-18,4	-12,3	-18,1	-20,4-	-20,6	-14,7	-15,9	-9,8-	-9,3	-3,4	1,0
Часови рада на градилиштима	-0,3	-0,1	-22,0	-11,9	-23,2	-22,9-	-23,3	-15,1	-15,7	-10,1-	-7,5	-3,2	3,8
САОБРАЋАЈ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ, гнг, %													
Саобраћај - укупно	7,0	0,4	-14,7	7,8	-16,4-	-20,0	-10,1	5,9	-2,5	5,2	15,6-	12,7	11,4
- Путнички саобраћај	5,0	2,2	-13,4	2,5	-12,7-	-17,6	-10,6	0,7	-12,4	0,4	13,3-	6,6	12,7
- Теретни саобраћај	13,1	-4,7	-18,9	25,3	-27,3-	-19,4	-8,8	20,9	35,0	25,2	21,4-	27,6	8,0
Поштанске активности	2,2	6,4	-1,4	3,6	-2,9-	0,3-	-0,8	-2,5	3,0	4,5	2,4-	-0,4	2,6
Телекомуникације	44,3	41,8	28,9	-	32,5-	34,4	26,7	11,9	0,4	8,7	5,2	8,4	14,0
ТУРИЗАМ, гнг, %													
Доласци туриста	15,0	-2,0	-10,8	-1,0	-9,6	-9,3	-17,5	-20,3	-0,4	3,1	10,4	11,6	-
- Доласци домаћих туриста	13,0	1,0	-15,1	-4,2	-16,6	-12,3	-21,2	-25,7	-0,5	-1,8	8,5	12,1	-
- Доласци страних туриста	19,0	-7,0	-0,2	5,8	11,3	-3,7	-8,5	-6,9	-0,2	-12,3	14,3	10,8	-
Ноћења туриста	11,0	0,0	-7,6	-5,4	-5,3	-2,3	-19,9	-28,1	-5,8	-0,9	14,9	17,9	-
- Ноћења домаћих туриста	9,0	1,0	-10,6	-6,5	-8,5	-5,9	-24,2	-32,5	-5,8	-0,5	15,9	19,6	-
- Ноћења страних туриста	23,0	-5,0	5,1	-1,2	9,3	11,7	-2,9	-7,6	-5,7	-2,1	11,9	12,0	-

* Десезонирани подаци

Статистички прилог

2009	2010									2011								
	XII	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
8,1	11,7	6,7	4,1	5,4	4,6	3,1	-3,4	-0,6	-1,3	3,8	5,8	7,1	0,7	6,8	3,3	-3,3	-0,3	
3,4	29,1	-1,1	3,9	4,7	8,2	11,7	3,1	-4,0	7,5	-4,3	10,3	17,0	6,6	32,1	17,8	-10,8	7,6	
-8,3	7,3	7,9	9,0	7,0	6,5	4,2	-3,2	-4,0	7,5	5,6	5,1	4,2	-1,4	2,6	0,5	-2,2	-1,6	
-10,2	26,8	2,6	-18,4	-1,4	-5,2	-6,6	-6,9	-12,2	-8,5	1,7	6,4	15,1	7,2	19,1	13,3	-5,0	2,2	
-1,5	-0,5	-0,6	-0,4	0,2	-0,1	-0,3	-0,3	0,2	0,4	-0,2	0,4	0,6	-0,2	0,1	0,0	0,2	-0,2	
3,4	5,5	3,7	6,6	13,1	3,2	7,2	7,5	10,1	10,6	8,1	9,9	10,5	9,9	8,9	11,4	5,6	1,7	
43,9	-2,0	21,1	-4,7	11,1-	-	-	26,7	18,5	10,0	8,1	-0,7-	-10,6	14,1	13,5	20,9-	-	-	
-15,7	-6,6	-3,3	0,1	2,8	5,3	2,6	4,4	6,4	6,7	-4,8	-15,2	-14,2	-14,1	-16,1	-16,0	-19,5	-18,3	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-5,9	3,8	7,6	3,9	2,4	3,9	9,5	14,7	18,4	14,1	10,0	16,9	11,8	12,6	8,8	12,9	-	-	
-7,6	-5,8	1,2	-4,0	-3,2	-0,1	5,5	12,8	15,4	12,3	6,0	12,8	9,7	14,0	8,2	15,8	-	-	
-1,1	40,1	30,0	35,5	28,3	20,8	23,8	19,8	25,2	18,7	20,4	26,6	16,8	9,1	10,4	4,7	-	-	
0,7	2,3	3,6	3,0	1,9	5,2	6,4	4,2	4,9	-1,6	-7,7	5,9	0,9	-0,5	4,2	3,9	-	-	
23,5	-1,4	-0,8	3,5	5,2	15,9	5,5	5,8	6,5	3,2	4,8	12,3	8,3	6,9	16,0	18,9	-	-	
-20,1	6,1	-3,9	-1,2	-1,3	2,2	9,3	3,1	16,7	18,0	18,3	9,0	8,6	1,3	10,1	5,3	1,4-	0,5-	
-23,8	4,6	-3,6	-0,7	-4,1	-3,8	3,6	1,3	15,7	16,5	18,3	9,5	8,9	-5,0	4,0	-1,0	-6,0-	-3,2-	
-11,7	9,6	-4,8	-2,3	3,8	14,9	19,1	7,5	18,3	20,9	18,2	8,0	8,0	15,1	25,3	16,9	14,0-	7,1-	
-23,1	-1,9	-8,6	-5,7	-11,5	1,7	11,1	9,1	19,5	20,1	26,0	19,1	10,3	8,7	11,1	5,1	4,6	0,0-	
-26,2	-4,1	-8,6	-4,2	-3,6	-1,7	5,5	10,0	21,4	20,6	28,3	21,7	10,7	6,2	6,6	1,0	-1,4	-2,0-	
-11,3	6,4	-8,6	-11,0	-30,6	17,5	29,4	6,5	14,1	18,5	17,6	10,2	9,1	17,5	28,5	20,7	14,0	8,0-	

Статистички прилог

ПЛАТНИ БИЛАНС	2009	2010	2009			2010			2011		
			Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Текући рачун	-2.084	-2.082	-175	-278	-472	-760,2	-596,9	-523,4	-188,5	-839,5	-617,9
Роба	-5.118	-4.773	-1.073	-1.092	-1.312	-1.186,3	-1.165,4	-1248,3	1173,2	-1.313,0	-1226,7
Извоз	5.978	7.402	1.536	1.550	1.602	1.472,1	1.870,1	1930,8	2129,6	1.951,4	2161,5
Увоз	-11.096	-12.176	-2.609	-2.642	-2.913	-2.658,4	-3.035,5	-3.179,2	-3302,8	-3.264,4	-3388,2
Услуге	18	5	21	-2	40	-18,7	5,4	-1,5	19,9	27,6	12,1
приходи	2.500	2.667	599	669	664	536,6	634,6	737,4	758,4	631,4	720,4
расходи	-2.482	-2.662	-577	-671	-624	-555,3	-629,2	-738,8	-738,5	-603,8	-708,2
Финанс. Трансакције	2.207	2.032	204	302	537	688,8	585,1	504,0	241,4	560,2	577,8
Стр. Дир. Инвестиције	1.372	860	251	113	366	283,5	135,9	175,6	265,1	306,6	259,5
Средства резерви	-2.363	929	-880	-716	-1.007	366,6	321,5	313,2	-72,6	-167,7	32,6
СПОЉНИ ДУГ, у мил. EUR											
Укупан спољни дуг	22.487	23.786	21.687	21.784	22.787	23.278	23.828	23.115	23.786,4	22.672	22.734,3
Дугорочне обавезе	20.482	21.956	19.891	19.752	20.431	21.003	22.047	21.819,5	21.932,9	21.556	21.768,1
EUR/RSD	93,96	102,94	93,44	93,10	95,88	99,76	102,12	105,83	106,7	103,8	99,69
USD/RSD	67,60	77,82	66,25	63,60	66,73	74,38	81,29	80,78	79,41	75,0	68,40
Извоз	5.961,3	7.393,4	1.528,2	1.553,8	1.603,3	1.467,0	1.884,5	1.931,3	2.118,0	1.960,8	2.157,1
Енергија	261,2	343,6	71,4	102,8	70,8	71,5	110,3	104,3	64,1	60,6	117,0
Интермед. производи	2.412,3	3399,2	549,3	590,4	614,9	660,9	853,7	879,2	861,3	985,6	1070,7
Капитални производи	808,6	872,8	266,6	228,4	257,7	199,9	278,8	240,8	314,1	197,3	245,3
Трајна потрошња	302,0	319,5	73,0	77,7	88,0	59,8	83,9	83,0	90,8	74,3	89,8
Нетрајна потрошња	1805,1	1932,7	447,9	464,6	459,5	385,3	450,6	501,4	557,1	463,7	499,6
Остало	371,9	525,3	119,9	90,0	112,4	89,3	107,2	122,6	230,7	179,0	134,4
Увоз	11.504,7	12.622,0	2.705,7	2.740,5	3.28,2	2.713,4	3.066,1	3.284,8	3417,2	3373,7	3495,3
Енергија	1.708,9	2.244,0	380,6	423,4	533,1	550,0	544,9	610,8	520,5	728,8	582,6
Интермед. производи	3.410,5	4.082,2	957,1	1.002,3	1.013,9	736,9	959,0	1.089,4	1101,2	1026,5	1238,2
Капитални производи	2.038,6	1.886,6	695,9	662,1	694,4	385,5	490,0	528,1	571,7	521,6	547,2
Трајна потрошња	336,3	346,3	93,5	99,3	122,7	82,6	81,6	85,1	103,5	71,1	77,7
Нетрајна потрошња	1.547,3	1.629,5	478,8	493,0	570,5	343,7	375,5	389,8	469,9	366,4	410,1
Остало	2.463,1	2.433,4	99,8	60,4	93,5	474,5	615,0	581,4	648,7	659,0	639,3

Извор: НБС, РЗС

Статистички прилог

2010									2011						
V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	
-189,7	-271,5	-153,4	-144,1	-225,9	-102,4	155,8	-241,9	-268,4	-232,3	-308,4	-171,4	-281,1	-165,4	-203,3	
-363,3	-424,4	-370,5	-427,8	-450,0	-312,9	-426,3	-434,0	-400,2	-374,3	-538,2	-405,4	-478,4	-342,9	-435,7	
609,8	682,3	647,9	597,6	685,3	687,8	715,8	726,0	536,9	643,7	771,2	715,1	677,9	768,5	741,7	
-973,1	-1106,7	-1018,4	-1025,5	-1135,3	-1000,7	-1142,1	-1160,0	-937,0	-1018,0	-1309,4	-1120,5	-1156,3	-1111,4	-1023,3	
10,2	-8,1	14,9	-16,9	0,5	27,5	1,9	-9,5	-1,4	12,8	16,2	25,3	-2,9	-10,3	9,3	
201,5	222,5	265,0	240,3	232,1	230,7	242,0	285,7	194,2	204,6	232,6	237,4	235,9	247,1	288,2	
-191,3	-230,6	-250,1	-257,2	-231,5	-203,2	-240,1	-295,2	-195,6	-191,8	-216,4	-212,0	-238,8	-257,4	-278,8	
222,9	284,5	168,4	128,6	207,0	69,2	-127,0	299,2	115,0	145,6	295,6	122,9	336,4	118,5	136,0	
34,8	25,9	100,2	43,9	31,5	59,4	107,7	98,0	45,0	42,4	219,1	112,9	66,2	80,4	419,6	
284,9	297,7	157,2	233,2	-77,2	78,8	234,7	-386,1	-17,6	-196,4	46,3	-112,8	21,0	59,2	-296,0	
23.258,7	23.456,2	23.933,7	23.208,3	23.115,0	23.027,1	23.241,4	23.786,4	22.990,9	22.927	22.672	22.730,3	23.897,0	22.734,3	23.115,0	
21.799,2	21.972	21.647	21.899,1	21.796,9	21.642,4	21.910,8	21.932,9	21.753,7	21.735	21.556	21.733,4	21.884,4	21.768,1	22.293,5	
102,73	104,37	106,22	105,10	106,17	107,42	107,19	105,49	104,61	103,22	103,59	99,63	96,98	102,46	102,12	
83,42	85,48	81,24	83,00	78,11	77,33	81,76	79,28	76,81	74,99	73,22	67,14	67,42	70,63	71,25	
616,0	686,7	650,5	596,6	684,2	682,3	709,5	726,2	540,5	648,8	771,5	719,5	669,9	767,7	736,8	
34,9	38,6	35,9	36,9	31,5	22,5	15,7	25,9	21,2	20,5	18,9	37,1	367,0	43,2	23,7	
285,1	313,0	288,3	266,7	324,2	290,8	292,3	278,2	255,2	322,1	408,3	356,5	345,0	369,2	350,0	
92,5	97,9	85,2	69,3	86,3	90,5	94,9	128,7	56,9	63,2	77,2	91,5	71,3	82,5	80,5	
24,9	32,6	26,5	24,3	32,2	34,7	30,4	25,7	18,7	26,7	28,9	28,0	27,8	34,0	27,8	
147,2	162,1	173,4	157,8	170,2	180,5	189,9	186,7	125,1	156,5	182,1	169,9	158,0	171,7	192,7	
31,4	42,5	41,1	41,7	39,8	63,3	86,4	81,0	63,3	59,7	56,0	36,3	31,1	67,0	62,1	
1006,1	1093,6	1057,0	1057,5	1170,3	1033,4	1181,0	1202,8	970,1	1053,6	1350,0	1151,8	1192,5	1151,0	1219,2	
176,4	215,4	146,1	198,2	266,5	97,1	205,0	218,4	288,4	172,6	267,8	209,3	215,1	158,2	247,8	
326,0	332,1	388,3	342,5	358,6	359,2	376,9	365,1	268,3	331,4	426,8	391,6	412,8	433,8	401,1	
160,1	186,1	179,1	182,1	166,9	183,1	192,8	195,8	123,0	172,2	226,4	180,7	171,5	195,0	183,9	
27,4	29,5	28,2	24,5	32,4	34,2	34,7	36,4	17,8	24,6	28,7	27,6	24,2	25,9	25,5	
120,6	128,5	124,9	118,2	146,7	148,4	150,1	171,4	90,0	123,8	152,6	133,0	141,2	135,9	137,4	
195,7	201,8	190,4	191,9	199,1	211,4	221,6	215,7	182,5	228,9	247,6	209,5	227,7	202,1	223,4	

Статистички прилог

ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА	2009	2010	2009				2010				2011	
			Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
ИНДУСТРИЈА – УКУПНО (КД 2010)	-12,6	2,5	-16,7	-15,8	-11,0	-2,4	1,1	7,3	4,3	-1,8	6,4	3,6
Рударство	-4,8	5,8	-5,1	1,3	0,5	-3,2	3,4	0,5	8,1	2,0	7,5	17,7
Прерађивачка индустрија	-16,1	3,9	43,5	-22,3	-14,7	-5,8	-44,0	8,1	5,8	-0,4	5,8	0,6
Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	0,8	-4,4	-0,7	-1,4	4,6	1,0	-4,2	1,7	-4,4	-9,1	7,5	12,6
ИНДУСТРИЈА ПО НАМЕНИ												
Енергија	-0,6	-0,5	-2,7	-3,6	2,0	0,4	-2,8	5,8	2,3	-5,2	3,7	10,8
Интермедијарни произ. осим енергије	-22,2	10,8	-34,9	-34,2	-18,8	3,3	14,1	21,4	10,4	-0,7	13,8	3,3
Капитални производи	-22,1	-9,0	-27,1	-21,6	-22,4	-12,6	3,4	-13,3	-12,3	-11,4	32,3	-2,5
Трајни произ. за широку потрошњу	-21,8	3,6	-26,1	-38,9	-19,3	-25,5	9,4	19,7	-7,6	3,6	-12,8	-9,2
Нетрајни произ. за широку потр.	-8,8	1,5	-11,3	-7,7	-8,7	-8,7	-0,1	-0,4	3,5	2,7	-0,5	0,2
КОНКУРЕНТНОСТ (2005=100)												
Номинални ефективни деизни курс ¹	-13,4	-8,6	-11,8	-14,1	-17,3	-10,1	-5,0	-6,8	-11,4	-11,3	-5,3	1,4
Реални ефективни девизни курс (дефлатор релативне потрошачке цене)	-2,8	-9,0	0,6	-3,1	-6,9	-1,4	-7,5	-9,2	-10,8	-8,5	3,0	11,0
RSD/EUR	15,338	9,521	13,374	16,446	20,910	11,135	5,238	7,327	12,757	12,766	5,609	-1,381
ПРОДУКТИВНОСТ												
Индустрија - укупно	-2,2	10,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Рударство	-0,2	10,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Прерађивачка индустрија	-4,2	13,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	1,7	-4,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Извор: МФ на бази података РЗС

¹ У израчунавању ефективног девизног курса узете су валуте 15 главних европских трговинских партнера (Аустрија, БиХ, Бугарска, Немачка, Француска, В. Британија, Грчка, Хрватска, Мађарска, Италија, Македонија, Црна Гора, Румунија, Русија и Словенија); као пондер коришћена је структура српског извоза по земљама, како би се проценио утицај курса на конкурентност домаћег извоза. Раст индекса указује на ап्रेसијацију курса и обрнуто

Статистички прилог

2010							2011							
VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
4,1	5,4	4,6	3,1	-3,4	-0,6	-1,3	3,8	5,8	7,1	0,7	6,8	3,3	-3,3	-0,3
3,9	4,7	8,2	11,7	3,1	-4,0	7,5	-4,3	10,3	17,0	6,6	32,1	17,8	-10,8	7,6
9,0	7,0	6,5	4,2	-3,2	-4,0	7,5	5,6	5,1	4,2	-1,4	2,6	0,5	-2,2	-1,6
-18,4	-1,4	-5,2	-6,6	-6,9	-12,2	-8,5	1,7	6,4	15,1	7,2	19,1	13,3	-5,0	2,2
-8,9	2,6	2,2	2,2	-3,6	-8,9	-2,3	1,2	6,5	3,6	2,1	20,3	11,5	-6,5	-2,6
23,3	16,6	6,9	7,8	-1,5	3,3	-3,3	8,6	13,0	20,2	7,1	3,5	0,4	1,4	0,4
-16,1	-2,6	4,0	-28,7	-12,9	-15,9	-11,5	25,9	43,7	24,8	-8,6	14,1	-10,4	-5,0	1,0
16,0	-10,0	-7,1	-6,8	-5,7	6,6	13,2	-25,5	-20,9	-6,1	-11,0	-0,2	-6,7	-8,0	-6,2
-1,9	1,2	2,7	5,2	-1,7	5,2	3,0	1,6	-6,0	-3,3	-4,8	-0,7	3,5	-2,0	1,6
-9,4	-11,0	-11,6	-11,5	-12,4	-11,9	-9,6	-7,8	-4,5	-3,5	-2,0	2,5	3,8	2,3	3,0
-11,0	-11,4	-10,7	-10,2	-10,0	-8,8	-6,5	-0,7	3,8	6,0	8,2	11,9	13,0	11,0	10,7
10,376	12,415	12,897	12,958	14,143	13,560	10,650	8,502	4,753	3,637	2,093	-2,457	-3,669	-2,210	-2,905
14,0	8,9	10,9	9,2	8,5	2,9	5,0	5,3	12,7	12,9	6,1	11,6	5,9	-1,1	1,9
7,0	9,4	10,3	7,6	16,3	19,5	6,7	16,6	13,5	15,5	3,6	30,1	26,0	-4,3	14,8
16,8	14,7	13,4	12,5	11,0	11,9	7,7	7,4	12,9	10,9	5,1	8,2	3,1	0	0,6
1,5	-17,4	-2,1	-6,0	-6,5	-6,9	-6,5	-8,1	7,4	15,2	6,9	18,3	12,0	-6,3	0,8

Статистички прилог

ТРЖИШТЕ РАДА	2008	2009	2010	2009				2010	
				IX	X	XI	XII	I	II
ЗАПОСЛЕНИ*	1.999.476	1.889.085	1.795.775	1.867.256	1.864.095	1.861.362	1.857.291	1.850.871	1.846.403
Запослени у предузећима	1.428.457	1.391.175	1.354.637	1.382.641	1.379.480	1.376.747	1.372.676	1.366.256	1.361.788
Пољопривреда, лов, шумарство и рибарство	49.528	46.129	43.384	45.883	44.926	45.055	44.835	44.611	43.942
Индустрија и грађевинарство	522.026	486.468	451.995	478.478	474.944	472.138	469.347	464.709	460.253
Прерађивачка индустрија	370.354	339.428	311.791	332.700	329.999	327.679	325.874	322.002	319.135
Грађевинарство	82.569	78.936	71.504	77.961	75.211	74.898	74.205	73.573	72.606
Услуге	856.904	864.198	859.261	858.280	859.609	859.553	858.493	856.937	854.344
Јавна администрација	69.442	71.222	69.894	71.142	71.178	71.242	71.113	70.734	69.993
Образовање, здравство и социјални рад	293.569	297.164	299.175	295.890	298.542	298.430	298.411	298.470	298.401
Приватни предузетници и запослени код њих	571.019	492.293	441.138	484.615	484.615	484.615	484.615	484.615	484.615
НЕЗАПОСЛЕНИ	755.935	746.605	744.222	737.160	727.142	723.350	730.372	751.590	767.418
Незапослени са I и II степеном стручне спреме	280.850	266.739	244.218	259.932	256.109	254.637	256.152	261.813	266.233
Незапослене жене	408.767	397.230	390.516	393.094	387.847	384.693	386.125	395.612	401.310
Стопа незапослености	27,4	28,3	29,3	28,3	28,1	28,0	28,2	28,9	29,4
Стопа незапослености (са пољ.)	24,6	25,3	26,1	25,2	25,0	24,9	25,2	26,5	27,0
Засновали радни однос	61.477	53.582	58.647	32.004	20.258	14.033	10.416	57.362	48.281
Престанци радног односа	31.774	31.431	34.993	69.341	56.816	50.282	49.462	22.537	23.125

БРУТО ЗАРАДЕ ПО ЗАПОСЛЕНОМ, стопе раста **

УКУПНО	3,9	0,2	0,6	-0,2	1,5	-1,4	16,6	-1,2	-0,1
Пољопривреда, лов и шума.	10,4	-4,0	0,7	-2,8	6,0	-2,0	15,6	-7,1	-2,4
Рибарство	18,2	-13,3	106,4	-0,1	-13,7	9,4	1,8	2,3	65,5
Вађење руда и камена	0,4	1,3	6,5	3,3	10,5	-8,5	6,7	29,7	4,5
Прерађивачка индустрија	5,1	-2,9	7,4	-1,1	1,4	-0,7	18,8	2,4	2,6
Произ. ел. енер., гаса и воде	-4,0	-1,0	-2,1	-2,7	3,9	-2,2	4,6	-0,7	-0,9
Грађевинарство	6,6	-4,9	-0,5	-1,1	-2,7	0,5	11,2	-8,9	-2,9
Трговина на велико и мало	7,6	9,3	1,1	-2,5	0,4	2,2	11,6	-3,7	-0,3
Хотели и ресторани	3,1	14,1	-2,7	-4,1	-6,3	3,6	8,6	-5,3	-4,0
Саобраћај, склади. и везе	3,3	-0,3	-0,8	0,5	-0,1	-2,9	11,3	0,2	1,5
Финансијско пословање	-2,2	1,1	0,6	11,3	-0,7	-7,6	43,0	-16,4	0,5
Послови с некрет. и изнајмљ.	-2,6	2,0	2,3	0,9	4,9	-4,6	19,3	1,6	2,8
Државна управа и соц. осн.	0,2	-6,1	-1,3	-2,0	5,6	-3,3	8,8	-7,6	0,5
Образовање	5,6	-4,4	-6,0	1,2	-0,5	-1,6	2,8	-5,3	-4,3
Здравствени и социјални рад	0,3	-3,6	-6,5	-1,0	0,6	-0,7	31,6	-3,7	-4,6
Друге ком., дру. и личне усл.	1,0	-0,4	-1,2	-0,5	1,3	-1,3	8,1	-2,2	-1,6

Извор: РЗС, НСЗ Напомена: * Регистровани запослени добијени су на основу редовног полугодишњег истраживања (РАД-1), Анкети за допуну полугодишњег извештаја о запосленима у малим предузећима која нису обухваћена (РАД-1) и РАД-15.

**2008. и 2010 су међугодишње стопе раст (уоу), за 2009. су месечне стопе раста (од 2009. проширен је обухват јединица посматрања, поред зарада исплаћених запосленима код правних лица при израчунавању просечних зарада, узете су у обзир и зараде исплаћене запосленима код предузетника).

Статистички прилог

ЦЕНЕ	2008	2009	2010	2010			
				I	II	III	IV
ПОТРОШАЧКЕ ЦЕНЕ, стопе раста у % крајем периода							
Укупно	8,6	6,6	10,3	4,8	3,9	4,7	4,3
Храна и безалкохолна пића	13,8	0,8	10,7	-0,2	-1,2	-1,3	-1,4
Алкохолна пића и дуван	12,0	14,8	15,4	11,0	9,1	8,7	9,3
Одећа и обућа	6,5	6,5	6,2	6,8	6,5	6,1	5,5
Стан, вода, ел.енергија, гас и др.горива	11,6	6,8	13,8	3,4	3,8	9,2	8,8
Намештај, покућство, текуће одржавање	0,4	7,3	9,4	7,9	9,0	8,7	8,1
Здравство	-0,2	12,6	8,5	6,4	5,8	5,4	0,5
Транспорт	-2,8	21,1	9,5	18,2	12,2	12,0	13,2
Комуникације	0,4	11,3	2,1	4,3	4,3	4,4	4,8
Рекреација и култура	8,7	6,8	7,6	6,7	6,8	7,0	5,4
Образовање	7,4	3,1	13,2	5,1	5,9	6,3	5,7
Ресторани и хотели	7,6	7,1	7,3	7,4	6,7	6,9	6,5
Остала роба и услуге	6,3	4,8	9,3	4,8	5,6	5,9	6,1
ЦЕНЕ ПРОИЗВОЂАЧА ИНДУСТРИЈСКИХ ПРОИЗВОДА*, стопе раста у % крајем периода							
Укупно	9,0	7,4	16,2	10,4	9,5	11,7	13,0
<i>По намени потрошње</i>							
Енергија	16,3	15,1	24,0	27,9	20,9	25,7	28,7
Интермедијарни производи, осим енергије	6,8	2,3	15,2	3,8	6,0	7,5	11,1
Капитални производи	0,3	9,4	6,4	9,8	8,7	8,8	3,0
Трајни производи за широку потрошњу	2,4	4,7	13,5	-2,0	-1,1	9,4	8,4
Нетрајни производи за широку потрошњу	6,6	3,7	11,8	2,0	2,9	3,1	2,9
<i>По секторима</i>							
Рударство	54,3	29,2	43,4	39,0	37,2	43,9	47,3
Прерађивачка индустрија	2,7	6,2	13,7	8,2	7,4	8,6	9,5
Снабдевање ел.енергијом, гасом и паром	16,0	0,9	12,9	7,3	6,1	10,9	11,8
Снабдевање водом и управљање отпадним водама							
ЦЕНЕ ПРОИЗВОЂАЧА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА, стопе раста у % крајем периода							
Укупно	13,5	-4,8	29,3	-7,2	-9,4	-7,3	-5,3
МОНЕТАРНИ ИНДИКАТОРИ И КАМАТНЕ СТОПЕ							
	2008	2009	2010	2010			
				I	II	III	IV
<i>Изабрани монетарни показатељи (стање крајем периода, у млрд. динара)</i>							
Новчана маса М1	241	258	253	237	234	225	229
Новчана маса М2	395	437	410	416	410	404	411
Новчана маса М3	993	1.204	1.362	1.209	1.217	1.218	1.226
Штедња становништва	423	577	744	600	612	617	620
Кредити недржавним секторима	1.125	1.306	1.661	1.340	1.364	1.390	1.405
Становништво	382	419	528	429	435	443	447
Привреда	710	851	1.078	873	889	904	916
КАМАТНЕ СТОПЕ, у % на годишњем нивоу							
Референтна каматна стопа НБС	17,75	9,50	11,50	9,50	9,50	9,00	8,50
Активне пондерисане каматне стопе банака	18,11	11,78	12,43	11,52	12,68	11,26	10,85
Пасивне пондерисане каматне стопе банака	7,32	5,06	5,55	4,94	5,48	4,94	4,98
ФИНАНСИЈСКА ТРЖИШТА							
BELEXline, вредност индекса, крајем периода	1.198	1.312	1.283	1.333	1.362	1.307	1.419
BELEX15, вредност индекса, крајем периода	565	664	652	679	706	685	750
Промет на Београдској берзи, у млрд. динара	71,8	41,8	2,6	0,9	2,0	2,0	1,7

Извор: РЗС, НБС, Београдска берза

* Од јануара 2011. РЗС примењује Уредбу о класификацији делатности („Службени гласник РС“, број 54/10)

Статистички прилог

2010								2011							
V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
3,7	4,2	5,1	6,6	7,7	8,9	9,6	10,3	11,2	12,6	14,1	14,7	13,4	12,7	12,1	10,5
-2,4	-1,3	0,8	4,4	6,2	8,3	9,4	10,7	13,3	17,2	22,9	22,1	19,3	17,8	17,3	12,8
9,2	9,5	9,5	12,9	14,4	14,7	14,9	15,4	15,6	15,7	22,2	19,8	19,4	19,0	19,1	15,2
4,8	4,8	4,0	4,0	4,4	5,4	5,9	6,2	5,9	4,4	4,1	4,7	5,3	5,5	5,3	5,1
8,4	9,4	9,5	10,0	10,3	11,1	13,8	13,8	13,9	13,6	8,4	14,5	14,6	13,8	13,0	12,5
8,5	8,4	8,1	7,9	7,7	8,5	8,6	9,4	9,3	7,9	7,4	7,4	7,5	8,2	7,4	7,7
1,2	1,6	2,0	2,1	4,0	6,1	6,3	8,5	8,0	9,1	11,1	11,1	10,0	9,5	7,6	8,1
11,4	10,1	11,1	10,5	10,3	11,5	9,9	9,5	11,4	11,4	10,7	10,7	9,3	9,4	9,3	9,6
4,6	2,5	3,1	1,8	2,5	2,0	2,3	2,1	0,2	0,3	0,1	-0,3	-0,2	-0,4	-0,8	4,5
7,6	7,2	7,0	7,3	7,9	7,8	7,4	7,6	7,4	7,6	7,4	6,5	4,4	4,2	3,9	4,9
5,7	9,9	10,9	11,0	12,0	13,1	13,2	13,2	12,4	11,6	11,1	11,7	11,6	5,7	5,3	5,2
6,6	7,6	6,5	7,2	8,5	8,4	7,7	7,3	6,3	7,0	7,4	6,8	6,2	6,2	6,7	6,3
5,8	5,5	5,9	6,0	7,1	8,0	8,7	9,3	9,0	8,6	8,9	9,3	9,8	9,3	9,8	9,8
12,2	11,3	11,6	12,1	14,0	15,0	15,1	16,2	15,9	17,8	17,1	18,5	17,0	15,8	15,5	13,4
27,2	22,0	22,3	20,6	22,8	24,1	21,4	24,0	22,5	22,5	18,3	23,2	21,9	20,6	22,0	19,7
10,0	11,3	11,3	13,0	13,9	14,4	14,6	15,2	14,9	16,1	17,4	15,5	13,1	10,3	9,4	7,5
3,1	4,0	4,2	4,6	5,5	5,3	6,6	6,4	9,4	8,9	9,0	8,8	6,2	5,9	4,4	1,8
8,0	6,9	7,6	8,3	9,7	9,7	13,5	13,5	17,8	17,1	9,9	9,9	9,7	8,9	7,5	7,8
2,5	3,0	3,4	5,6	8,2	9,7	11,4	11,8	12,4	17,6	19,0	19,9	19,1	19,1	18,0	15,9
42,8	34,2	37,9	31,9	38,9	38,3	34,9	43,4	33,8	29,9	31,8	28,2	27,6	26,1	29,7	23,8
9,0	8,5	8,6	9,9	11,7	12,9	13,3	13,7	13,7	16,5	17,7	17,8	15,7	14,3	13,5	11,4
11,9	11,9	12,0	11,8	12,1	12,5	12,7	12,9	17,1	16,6	5,7	18,0	18,1	18,0	18,0	18,0
								22,8	24,8	25,1	11,0	11,0	10,0	8,4	8,4
-9,2	-3,3	1,1	18,7	22,8	23,5	29,8	29,3	29,1	36,0	39,1	41,2	41,2	28,6	22,0	
2010								2011							
V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
233	234	241	238	243	249	236	253	224	229	230	233	233	237	254	256
419	418	431	397	403	412	406	410	375	379	383	387	390	402	411	429
1.279	1.296	1.331	1.289	1.306	1.330	1.362	1.362	1.324	1.309	1.316	1.287	1.287	1.345	1.392	1.406
644	663	683	683	693	702	745	744	744	739	745	721	711	756	760	
1.470	1.523	1.556	1.563	1.584	1.616	1.644	1.657	1.644	1.634	1.659	1.630	1.636	1.700	1.705	
468	491	502	510	515	522	529	528	523	519	565	553	555	584	592	
954	984	1.007	1.003	1.018	1.043	1.063	1.075	1.067	1.061	1.039	1.024	1.018	1.057	1.052	
8,00	8,00	8,00	8,50	9,00	9,50	10,50	11,50	12,00	12,00	12,25	12,50	12,50	12,00	11,75	
10,35	10,58	10,74	11,65	12,06	12,56	13,28	12,43	13,88	15,77	13,88	14,65	14,28	14,24		
4,57	4,60	4,44	4,44	4,85	4,81	5,49	5,55	6,05	6,72	6,17	6,77	6,42	6,51		
1.272	1.238	1.218	1.225	1.226	1.252	1.274	1.283	1.391	1.427	1.425	1.401	1.496	1.387	1.322	1.201
664	634	631	623	621	636	649	652	735	764	759	746	825	748	712	633
1,7	1,3	1,6	1,2	1,4	3,8	2,8	2,6	2,7	3,8	2,9	1,9	2,2	3,7	1,3	2,1

Статистички прилог

ЈАВНЕ ФИНАНСИЈЕ	2009	2010	2009		2010				2011	
			Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
КОНСОЛИДОВАНИ БИЛАНС ДРЖАВЕ ПО МЕТОДОЛОГИЈИ GFS-IMF, млрд. динара										
ЈАВНИ ПРИХОДИ	1.137,1	1.223,4	297,0	323,6	266,6	293,0	310,0	354,4	293,6	311,4
Текући приходи	1.130,4	1.214,5	296,2	318,3	265,7	292,0	308,8	347,6	292,6	310,6
Порески приходи	990,9	1.056,5	257,0	276,5	236,1	255,6	269,6	295,5	259,1	272,0
Порез на доходак грађана	124,0	139,0	33,6	35,5	31,1	34,5	34,4	39,0	32,7	37,9
Порез на добит предузећа	31,2	32,6	6,0	6,7	11,7	6,5	6,6	7,9	14,4	7,5
Порез на додату вредност	296,9	319,4	76,1	83,5	71,9	77,2	83,1	87,0	79,3	80,9
Акцизе	134,8	152,2	38,4	41,3	27,2	35,0	42,6	47,3	35,1	40,1
Царине	48,0	44,3	11,7	13,2	9,5	11,1	11,3	12,5	9,0	9,5
Остали порески приходи	37,1	46,0	10,3	11,4	9,8	11,9	11,5	12,9	10,2	10,5
Доприноси	318,8	323,0	80,9	84,8	74,9	79,4	80,1	88,9	78,3	85,6
Непорески приходи	139,5	158,0	39,3	41,9	29,6	36,4	39,2	52,1	33,8	38,6
Капитални приходи	0,2	1,5	0,0	0,0	0,7	0,6	0,7	0,6	0,3	0,3
Донације	6,5	7,4	0,8	5,2	0,3	0,4	0,5	6,2	0,4	0,5
ЈАВНИ РАСХОДИ	1.267,9	1.359,9	320,1	363,5	290,6	324,3	339,7	406,8	319,9	355,0
Текући расходи	1.154,2	1.224,8	291,9	317,9	272,5	300,5	305,6	347,7	297,8	324,3
Расходи за запослене	301,8	308,1	73,7	82,2	72,2	76,0	73,5	83,1	76,7	85,3
Куповина роба и услуга	186,4	202,5	46,2	58,2	39,7	47,9	53,1	65,9	53,0	52,5
Отплата камата	22,4	34,2	7,1	5,0	8,0	8,3	8,2	9,8	9,9	12,1
Субвенције	63,1	77,9	18,7	18,6	11,2	18,4	22,2	26,2	15,1	15,4
Социјална помоћ и трансфери <i>од чега пензије</i>	555,6 387,3	579,2 394,0	138,7 97,0	145,2 99,2	137,1 97,1	143,9 97,6	142,3 98,1	155,7 101,3	143,1 99,2	151,3 105,4
Остали текући расходи	24,8	22,9	7,4	8,7	4,2	5,8	6,3	7,0		7,7
Капитални расходи	93,3	105,1	22,4	38,2	13,6	17,3	25,6	48,6	16,7	20,7
Нето буџетске позајмице	20,5	30,0	5,8	7,4	4,6	6,4	8,5	10,5	5,5	10,0
КОНСОЛИДОВАНИ РЕЗУЛТАТ	-130,8	-136,5	-23,1	-39,9	-24,0	-31,3	-29,6	-52,3	-26,4	-43,6

Извор: МФ

ПРИВАТИЗАЦИЈА*	2009	2010	2011	2009				2010				2011		
				Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Број предузећа	93	33	12	52	15	12	14	20	5	2	6	2	8	2
Приход мил. ЕУР	48,8	18,8	13,1	35,9	6,6	4,2	2,2	4,9	2,1	5,9	5,8	0,9	6,4	5,8
Инвестиције мил. ЕУР	24,6	1,2	4,3	18,8	3,7	1,6	0,4	0,8	0,1	0,3	0,0	0,0	4,3	0,0

Извор: Агенција за приватизацију – Мега табела, стање 30.09.2011.

*гендер, аукција, тржиште капитала

Статистички прилог

2010								2011						
V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
95,7	99,7	108,6	102,7	98,1	102,0	114,1	138,3	92,4	93,5	107,6	101,2	106,9	103,6	107,7
95,5	99,3	108,3	102,1	97,9	101,6	113,5	132,5	92,2	93,4	107,4	101,0	106,5	103,3	107,6
82,2	87,1	90,7	91,4	87,2	87,0	97,9	110,8	83,6	80,9	94,6	90,1	90,6	91,6	95,1
10,9	11,9	12,0	11,2	11,2	11,2	12,4	15,3	9,6	11,2	11,9	12,8	11,8	13,3	12,6
1,9	2,5	2,2	2,0	2,4	2,5	2,6	2,9	2,1	2,9	9,3	2,1	2,4	2,9	2,7
24,4	26,2	30,5	25,4	27,2	28,9	29,0	29,2	30,7	22,3	26,3	28,0	28,0	24,9	32,2
12,0	12,1	11,8	18,0	12,8	10,7	17,5	19,2	13,9	10,1	11,0	11,2	14,7	14,3	12,5
3,6	3,8	3,5	3,8	4,1	4,0	4,2	4,3	2,3	2,9	3,9	3,2	3,1	3,1	3,0
4,8	4,1	3,7	4,6	3,2	3,0	4,8	5,0	2,4	4,2	3,6	2,6	4,4	3,5	3,3
24,6	26,5	27,0	26,4	26,4	26,7	27,4	34,9	22,6	27,3	28,5	30,2	26,2	29,5	28,8
13,3	12,2	17,7	10,7	10,7	14,6	15,6	21,7	8,7	12,4	12,8	10,9	15,9	11,7	12,5
0,1	0,2	0,1	0,4	0,2	0,1	0,3	0,2	0,1	-	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0
0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,3	0,3	5,6	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1
108,6	108,6	118,2	108,3	111,7	122,0	113,6	168,5	92,3	108,8	118,7	119,2	110,9	123,3	126,7
99,2	101,4	106,5	97,6	99,9	108,7	102,3	137,4	89,7	103,0	105,1	111,0	101,4	111,1	115,0
24,7	25,5	25,6	25,3	25,4	24,7	25,3	31,3	23,1	26,7	26,8	30,2	23,9	29,5	27,5
15,5	15,9	16,7	16,3	16,0	17,4	19,7	31,2	12,8	15,1	16,7	18,2	17,5	17,8	18,7
1,2	3,1	1,7	1,7	4,7	4,6	1,6	3,6	1,9	2,2	5,8	5,7	2,0	4,3	3,7
6,7	7,2	11,2	5,6	5,4	5,9	6,1	14,2	2,7	8,2	4,2	5,0	4,6	5,8	12,5
49,2	47,7	49,2	46,3	46,8	54,1	47,4	54,2	45,1	48,6	49,4	49,4	50,8	51,2	50,5
32,8	33,1	32,6	32,7	32,8	33,0	32,9	35,4	31,5	33,8	33,9	34,1	35,6	35,7	35,8
1,8	1,9	2,2	2,3	1,6	2,0	2,2	2,9	4,0	2,1	2,2	2,5	2,6	2,5	2,1
6,6	5,9	8,1	8,5	9,1	8,5	10,0	26,7	2,5	5,3	8,9	4,8	6,5	8,6	9,3
2,8	1,4	3,5	2,3	2,7	4,8	1,3	4,4	0,2	0,6	4,8	3,4	3,0	3,6	2,4
-12,9	-8,9	-9,6	-5,6	-13,6	-20,0	0,5	-30,2	0,1	-15,3	-11,1	-18,0	-4,0	-19,7	-19,0

2010												2011									
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
8	5	7	2	3	0	2	0	0	0	3	3	0	0	2	1	2	5	0	1	1	
0,7	1,5	2,8	0,5	1,7	0,	5,7	0,0	0,2	0,3	4,4	1,1	0,1	0,6	0,2	0,8	1,4	4,2	0,2	4,8	0,7	
0,1	0,2	0,5	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	

